

IZSELIJENSKI VESTNIK RAFAEL

GLASILO RAFAELOVE DRUŽBE V LJUBLJANI

IZHAJA
15. VSAKEGA MESECA
UREDNIŠTVO: LEONISČE
UPRAVA: TYRŠEVA C. 52
V LJUBLJANI

NAROČNINA:
ZA JUGOSLAVIJO
LETNO DIN 12—
ZA INOZEMSTVO
LETNO DIN 24—
OGLASI PO DOGOVORU

LETO VII.

LJUBLJANA, AVGUST 1937.

ŠTEV. 8

Domovina in tujina pozdravlja Rafaelovo družbo, mater naših izseljencev, ob njeni desetletnici

Tako stara je ta zgodba in tako vedno presune človeka: ko se vrača sin iz daljine, iz tujine in ga čaka mati, šteje dneve, šteje ure, kdaj ga bo objela pod rodnim krovom.

Tako stara je ta zgodba in v toliko tisoč oblikah se ponavlja v našem narodu. Saj je ni vasi, ki ne bi imela svojih izseljencev, ni je skoraj hiše, ki ne bi imela svojih družinskih udov tam zunaj v svetu.

Z velikim veseljem sem prejel vest, da bo Rafaelova družba, ta naša izseljenska mati, obhajala letos desetletnico obstoja, in da se bo ob tej priliki vršil izseljenski kongres, združen z verskimi in narodnimi proslavami. Ob tem jubileju ji iskreno čestitam in toplo pozdravljam izseljenski kongres! Zlasti sem vesel, da pride mladina s svojimi učitelji in duhovniki.

Za kratek čas pridete domov, da se vaša duša zopet napije vonja one zemlje, na katero vas veže

najmočnejša vez, vez krvi in jezika, da se uteši vaše hrepenenje, da vidijo vaši, morda v tujini rojeni otroci, dom svojih staršev, zemljo svojih prednikov in slišijo našo slovensko besedo, ne da bi se izgubljala in ogluševala v zvokih tuje.

Želim vam vsem, ki pridete na obisk v domovino, da bi se v tem času zares domá počutili. Mnogo vam more nuditi tujina, toda enega vam ne more dati: tople domače besede.

Z veseljem pa boste tudi spoznali, kako je naš narod v svoji narodni državi napredoval in še napreduje na vseh poljih, kako je vesela domovina, ko vidi, da ste vi s svojim poštenim, trdim in vztrajnim delom v tujini uspeli. Ko se boste zopet vračali na svoje delo nazaj v tujino, vam želim, da bi se vračali okrepljeni in zrlji z veliko vero vase in v svoj narod neustrašeno v bodočnost.

Dr. Anton Korošec

Škof dr. Gregorij Rožman

Deset let vrši Družba sv. Rafaela svoje blagoslovljeno delo za slovenske izseljence širom sveta. Ni dolga doba še, družba nima potrebnih sredstev, niti ideja družbe in njenega namena še ni zadostno prodrla v slovenski narod, pa so vendar uspehi in sadovi njenega dela že obilni in tolažljivi.

Ob desetletnici želim dvojnega: 1. da bi vsi katoliški Slovenci doumeli velikanski pomen Družbe sv. Rafaela in njenega dela ter ji moralno in gmotno priskočili na pomoč in da bi se tudi javna oblast vedno bolj zavedala, kolikšnega pomena za državo in narod je delovanje Družbe sv. Rafaela in bi ji nudila vso podporo, katere je potrebna in vredna;

2. da bi se vsi Slovenci, ki so po sili razmer šli v tujino iskat boren kos kruha, naslonili na Družbo sv. Rafaela, ki bi na ta način postala družina izseljencev in močna vez, ki jih veže na narodno družino v domovini.

V Ljubljani, 29. 7. 1937.

† Gregorij Rožman,
škof.

Škof dr. Ivan J. Tomažič

Našim dragim izseljencem!

Vas, ki pridete iz vseh delov sveta, da doma proslavite 10 letnico Rafaelove družbe, pristrčno pozdravljam, pozdravljam z isto iskrenostjo in ljubeznijo, kakor ste vi mene pozdravljali v Holandiji, Belgiji in Nemčiji, ko sem bil pred tremi leti tam. O, ko bi mogel obiskati še po drugih deželah rojake, ki si v tujini morajo iskati kruha in zasluzka, pa bi jim mogel prinesiti duhovno tolažbo in gmotno pomoč!

Ljubi izseljenci, videli boste, s kakšno zvestobo slovenski rod v domovini brani svoje verske svetinje. Naj vas to potrdi v sveti veri, ki za vas pomeni rešitev.

Vnema, s katero se naš narod udeležuje cerkvenih pobožnosti in prireditvev; navdušenje, s katerim poje v cerkvi in zunaj cerkve lepe pesmi; udejstvovanje verskega prepričanja pri veliki večini ljudstva; to naj ohrani in poglobi vaše versko življenje.

Lepota domače zemlje in ljubezen, s katero vas sprejemajo domačini, naj vas okrepi v ljubezni do domovine ter v zaupanju, da se bo od državne in od cerkvene strani

v olajšanje vašega položaja v tujini storilo vse, kar je v danih razmerah mogoče.

To je moja želja in moja molitev za vas.

Maribor, začetkom avgusta 1937.

† Ivan Jožef Tomažič l. r.,
škof lavantinski.

Minister dr. Miha Krek

Mile sestre, dragi bratje, slovenski izseljenci!

Domovina je srečna in vsa praznična, kadarkoli jo obišče ljubljani otrok.

Vi pa ste prišli v veliki skupini predstavnikov vsega našega življa na tujem. Prišli ste, da skupno počastite vsi v tujini živeči Slovenci mater domovino. Zato ne poklanjate le svojih src, svoje ljubezni in svojih čustev, ampak poudarjate svojo zavednost k narodni skupnosti.

Prišli ste na izseljenski kongres. Kot živa, po širnem svetu razpredena mreža naše izseljenske organizacije, Družbe svetega Rafaela, ohranjujete naše sinove in hčere svojemu narodu in domači državi. Kot takim, požrtvovalnim narodnim delavcem, vam je narod naš posebno hvaležen in vas je v svoji sredi posebno vesel.

Prav iz vsega sreča želim, da bi se razigrali in razveselili med svojimi milimi in dragimi, da bi bili srečni v svojem starem kraju.

Naj bo blagoslovljeno in uspešno veliko delo, ki ga hočete ob kongresu izvršiti.

Da bi domovina v vsakem vašem srcu zapustila neizbrisno lep in globok vtis, kot je nedopovedljivo globok in topel materin pogled, ko se vrnete sin ali hči.

Dr. Miha Krek.

Ban dr. Marko Natlačen

Bratom in sestram širom sveta.

Slovenija, ki je naša in vaša domovina, vam pošilja vsem, kamorkoli vas je zanesla skrb za vsakdanji kruh, svoje tople pozdrave. Kakor dobra mati svojih otrok, tudi

Slovenija ni pozabila na vas; spominja se vas v ljubezni in trpki skrbi za vašo usodo.

Čujte njeno srčno željo in njeno naročilo, ki vam ga sporočam:

Ostanite zvesti domovini svojih očetov! Četudi ste daleč od zemlje, kjer ste se rodili, kjer je tekla vaša zibelka, ki vas veže nanjo toliko lepih mladostnih spominov, ohranite ji svojo ljubezen in skrbno jo gojite! Pripovedujte svojim otrokom o lepoti svoje domovine in ne utrudite se vzbujati

in vzgajati v njih hrepenenje po njej in glejte, da misel nanjo v vašem rodu nikdar ne bo zamrla!

Spoštujte in ljubite besedo slovensko, v kateri vas je učila vaša mati prvih molitev in prvih pesmi! Materina beseda naj vam ostane vse čase najdražji zaklad, ki ga skrbno čuvajte in gojite in ki ga prenašajte po svojih otrokih kot najdragocenejšo dediščino iz roda v rod!

Ban dr. M. Natlačen.

Dr. Juro Adlešič

Ko zavejejo hladni jesenski vetrovi v deželo, vidimo poletavati nad našimi vasi in zvoniki na tisoče lastovk, ki se zbirajo in pripravljajo, da nas zapuste in polete daleč čez morje v južne kraje. Tesno nam je tedaj pri srcu, saj so bile ptice vse leto naše prijateljice, pod našo streho so gnezdile in vzgojile svoj mladi rod.

Toda koliko huje nam je pri srcu, kadar nas zapušča naš mladi rod, ki mu je postala pretesna rodna hiša in si gre iskat svojega kruha daleč v tujino. Oni se ne vračajo, kakor lastovice na pomlad, oni gredo po večini z namenom, da se v tujini tudi naselijo. In to niso le naši prijatelji, so del naše skupnosti, del naše družine, naši očtje, sinovi in hčere, bratje in sestre...

Skromen in majhen je naš dom, revna in kamenita naša gruda. Svet pa tako velik in bogat! Na vse strani teko široke ceste, tam daleč za belimi gorami in za sinjim morjem pa vabi skrivnostni čar tujine, mik neznan srečel! Kaj čuda, če iz tesne kočice izvabi zdravega, telesnih in duševnih sil prekipevajočega fanta, z dušo, hrepeneco po polelih in po srečih!

In tako nam odhajajo v svet udje naše družine, sinovi naših gora in poljan, rojeni, da bi ljubili domačo grudo in ji živeli, pa gredo služiti tujini.

Koliko teh mož in fantov, polnih življenjskih sil in krepkih mišic, zdrave duše in silnih poletov, je odšlo že v svet in se niso

več vrnili. Po vseh cestah, na vse strani so odšli, ta v Ameriko, oni v Vestfalijo in tretji v Argentino. Po širnih mestih in tovarnah so se porazgubili, zarili so se v rove, postali orodje strojev in vrtal, da tujcu kupičijo dobiček. Kako različna je njihova usoda! Mnogi so našli košček sreče; v potu svojega obraza so si priborili košček zemlje pod soncem in si nanjo postavili svojo hišico. Drugi so se prikopali morda še do večjega blagostanja. Tretji pa zopet zaslužijo komaj toliko, da skromno žive s svojimi družinami ali pa še celo s težavo. Na vse enako pa gleda domovina kot mati na drage sinove, kakor mati, ki je ostala doma v svoji skromni hišici in z ljubeznijo in skrbjo spremlja vse dejanje in nehanje svojih otrok. In kdorkoli se vrne, vsak je deležen njenega objema, vsakega z veseljem sprejme pod svojo streho. Ob njej si spet uteši svoje srce in se napije njene čiste materinske ljubezni.

In vračajo se! Koliko se jih vrne vsako leto v svojo domovino, da se naužijejo lepote naše domače zemlje, prijetnega zvoka domače besede, da zopet vidijo čisto nebo nad domačimi gorami, da slišijo pesem zvonov belih cerkvic po zelenih gričih, pesem in vriskanje fantov na vasi in pesem klopotcev z vinskih gor! Saj spomin na domačijo nikoli ne ugasne! O tem nam priča nešteto pisem, ki dan za dnem romajo v domovino, da kot večni romarji pojo o domotožju in ljubezni do domače zemlje. O tem nam pričajo številna društva, pevski zbori naših izseljencev, njihovo časopisje, poezije in knjige, pa mnogi ponosni narodni domovi.

Dragi rojaki! Zbrali se boste v naši beli Ljubljani v teh slavnostnih dneh, da se temeljito razgovorimo o vprašanih, ki zadevajo našo skupnost. Naša vzajemna naloga je, da še tesneje povežemo in utrdimo medsebojne vezi, tako da nam daljave, ki nas ločijo, ne bodo več ovira, da bomo tudi preko razdalj ena čuteča družina! Naloga domovine in države pa je, da dovaja svojim po svetu razkropljenim udom vedno novih življenjskih sokov, da bodo z nami ostali en živ in zaveden narod tudi v bodoče rodove. Naša kultura, naša knjiga in pesem mora živeti enako v nas vseh! Vaša sveta naloga, dragi rojaki, pa je, da tudi svoj mladi rod ohranite zvestega naši domovini, da bo prav tako kot vi ljubil zemljo svojih očetov, vse njene svetle tradicije in svetinje!

Dr. Juro Adlešič,
župan ljubljanski.

Dr. Matija Slavič

Od nas ločeni — pozdravljeni!

Od »jezera bliz Triglavca« vam pošiljam pozdrave. »Otok bleški, kinč nebeški« je tu. Raj slovenske zemlje je tu, skrit med veličastnimi gorami, ki ga stražijo in čuvajo kakor rajski angeli z ognjenimi meči. Borba za kruh vas je izgnala iz tega raja in tavate po širokem svetu. Toda za vas ta raj, slovenska zemlja, ni za vedno zaprt. Za »tujce« zemlje lačnej je zaprt in zastražen s slovensko zavednostjo in z jugoslovansko državno močjo. Za goste, prijatelje je odprt, da lahko vidijo to »podobno rajat«. Na stečaj pa je odprt za sinove slovenske

domovine, zlasti za vas, ki bivate tako daleč od nas, razkropljeni med drugimi narodi. Vas zlasti kliče mati Slovenija, da jo pridete obiskat, da ji potožite svoje gorje, da najdete pri njej tolažbo, novega poguma za življenjske boje. Kliče in vabi vas, da pridete in se naučite njenih lepot, njenih zelenih travnikov in visokih gor, njenih temnih gozdov in sončnih vinorodnih goric, njenih deročih rek in bistril potokov, njenih žitorodnih polj in zdravnih toplic. Pridite in se naučite domovinske ljubezni, da ostanete zvesti svoji slovenski govoric in slovenski zemlji! Oče Triglav se vzpenja visoko v nebo, da bi videl vse svoje, tudi razkropljene sinove in se prepričal, ali so mu ostali vsi še zvesti. Gorje, ko vidi kake odpadnike! Takrat strese v sveti jezi svojo sivo-belo glavo in pošilja grom in strelo nadnje. Veseli pa se in koplje v smehlajočih sončnih žarkih, ko vidi, da prihajajo njegovi sinovi nazaj v domovino. Do jadranskega morja sega njegov pogled, da pozdravi že na morju prihajajoče iz prekomorskih tujin.

Razkropljeni sinovi matere Slovenije, ali slišite njen klic, njen pozdrav in opomin? Ali čutite njeno ljubezen do vas, s katero vas hoče objeti in videti srečne v slovenski rajski domovini?

Dr. Matija Slavič,
prorektor slovenske univerze.

Hartner Ferdinand

Kot soboški župan prav pristrčno pozdravljam naše marljive in pridne prekmurske izseljence in jim želim pri njihovem delu mnogo božjega blagoslova in uspeha.

Hartner Ferdinand,
župan
Murska Sobota

Dr. Alojzij Juvan

Vsem dragim rojakom, ki vas je skrb za vsakdanji kruh zanesla v tuji svet, pošiljam iz Slomškovega mesta Maribora lepe domače pozdrave. Slovenska domovina z vso ljubeznijo spremlja vaša pota in stori vse, da bi olajšala vaš položaj v tujini. — Prav tako mislite tudi vi na svojo staro domovino in ostanite dobri Slovenci, učite svoje otroke to lepo domovino ljubiti, spoštovati materni jezik in vero naših očetov, kakor je to učil Slovence naš narodni voditelj in učitelj, veliki škof dr. Anton Martin Slomšek.

Dr. Juvan Alojzij,
župan mariborski.

Ignoti Janez

Kot župan občine Cerklje ob Krki, vam, dragi izseljenci, ki ste zapustili domovino ter šli za kruhom daleč od nas, izrekam najprisrčnejšo dobrodošlico, ko po dolgih letih tujine zopet stopate na rodno zemljo. Ta vaš prihod, zvezan z mnogimi žrtvami, nam je dokaz, da to svojo domovino ljubite, je niste pozabili in ostali zvesti svojemu slovenskemu narodu. Želim, da preživite te dni v naši ljubi Sloveniji zdravi in veseli spomine svojih prvih let in se pod varstvom Boga zopet srečno vrnete v novi svet, dokler vas hrepenenje po svojcih za stalno ne naseli med nami.

Ignoti Janez,
župan
občine Cerklje ob Krki.

Županska zveza v Ljubljani

Drage sestre, dragi bratje!

Ni je skoro zemlje na širnem svetu, kjer se ne bi slišala slovenska beseda, kjer ne bi marljiva, mišičasta slovenska roka in bister slovenski um ustvarjala duhovnih in materialnih dobrin, namenjenih procvitu in napredku človeštva. Tudi vas je borba za obstanek, želja po delu in poštenem zaslužku iztrgala iz objema svojih dragih, vas razkropila širom zemeljske krogle, da pod tujim soncem, med raznimi narodi in državami delate čast slovenskemu imenu in slovenski domovini.

Kakor je za nas svidenje z vami velik in srečen dogodek, tako sem prepričan, da ste tudi vi, drage sestre in dragi bratje nestrno pričakovali trenutek, ko po dolgih letih odsotnosti zopet lahko pozdravite svoje rodne kraje, kjer vam je tekla zibelka, na katere vas veže nešteto najsvetlejših spominov, kraje, kjer ste preživeli zlato mladost, čas petja in cvetja. Na uho vam zopet udarjajo znani glasovi mile slovenske pesmi, pred vašimi očmi pa so zopet oživele naše zelene livade, temni gozdovi in prijazni griči, s katerih vas pozdravljajo bele cerkvice, vidni simboli neomajne vdanosti Bogu in sveti veri, ki je bila slovenskemu narodu vedno in povsod najtrdnjša obramba ter najzanesljivejša uteha in tolažba.

Domovina vam ni mogla dati zadostnega kruha, ohranila vam je pa ljubezen, kakršno goji samo rodna mati do svojih otrok. V njenem toplu naročju se boste odpočili, v njenem objemu nasrkali novih moči, poguma in optimizma. Okrepjeni se boste vrnili v širni svet z zavestjo, da ima slovenski človek samo eno domovino, katera zasluži, da jo ljubi, zanjo dela in se zanjo žrtvuje.

Z zagotovilom, da bo Županska zveza kot predstavnica skoro vseh slovenskih občin vse storila, da postane čas vašega bivanja med nami v resnici pravi majnik sreče in radosti, da bodo ti dnevi še bolj utrdili in poglobili vezi žive bratske ljubezni med nami, vam v imenu Županske zveze kličem:

»Prisrčno pozdravljeni in iskreno nam dobrodošli!»

Načelnik: Nande Novak s. r.

Dr. Andrej Veble

»Domovina! Ti si kakor zdravje. Kako te je treba ljubiti, ve šele tisti, ki te je izgubil!« Tako pravi veliki poljski pesnik Adam Mickiewicz v svojem pesniškem delu »Pan Tadeusz«. Tudi vam, slovenski izseljenci, veljajo te zlate besede.

Ko ste bivali v tujini, ste neprestano mislili na svoj dom. Vezi med vami in domovino niso bile nikdar prekinjene. Ko ste

hrepneli po svoji domovini, ste gledali njeno sliko ožarjeno v vsej krasoti. Klicala vas je in ste se vrnili.

Ko stopate na domača slovenska tla, ki so sestavni del velike jugoslovanske države Jugoslavije, vas iskreno pozdravljajo zastopniki naše javnosti, predstavniki cerkvenih, državnih in samoupravnih oblastev, vaši sorodniki, znanci in prijatelji.

Sprejmite tudi moj iskreni pozdrav! Želim vam, da se duševno in telesno osvežite v domačem kraju in da odnesete od nas najlepše vtise. Naj vas tudi v bodoče vodijo zvezde vodnice: Bog, mati, domovina!

Dr. Andrej Veble,

narodni poslanec za brežiški okraj
in tajnik Narodne skupščine.

Karol Česenj

Bratje, sestre! Dobrodošli!
Naj vaše bivanje med nami utrdi ljubezen do naše lepe Jugoslavije, posveži našo domačo govorico in naj ostane zveza med vami in nami trdna in večna!

Pozdravljeni!

Karol Česenj,
župan mesta Kranja.

Strgar Anton

Kot župan mesta Kamnika najprisrčnejše pozdravljam zastopnike naših izseljencev, ki se bodo udeležili proslave desetletnice Družbe sv. Rafaela in II. izseljenskega kongresa.

Prav iskreno čestitam k lepemu jubileju Rafaelovi družbi in ji tudi v bodoče želim uspehov.

Strgar Anton.

Dr. Albert Ilić

Ob priliki 10letnice Rafaelove družbe v Ljubljani iskreno pozdravljam to dobro ustanovo, ki tako lepo skrbi za izseljence Jugoslovane.

Dr. Albert Ilić,
gen. konzul v Metz, Francija.

Msgr. Fr. Ks. Meško

Vi, ki ste udje našega telesa, udje, ki vas ljubimo, a se tudi za vas bojimo, ostanite zdravi udje v našem narodnem telesu, da bo zdravo vse telo!

Msgr. Fr. Ks. Meško.

P. Ciril Zupan

Cenjena mi, preljuba Rafaelova družba!

Rad bi bil z Vami, prečastita gospoda, oskrbniki, spretni vodniki blagodejne zveze. Veste, vemo prav dobro, da so bratje in sestere naše krvi, našega jezika v dosti nevarnih položajih, ločeni od svojih v mili domovini za daljši čas.

Nadangel Rafael vedno čuva nas in naša pota, ali sv. Rafael nas vse vabi in opominja, da se mu pridružimo.

Za varstvo kličemo, varstvo od zgoraj, za varstvo prijaznih src, da nam tujina in tuji ne bodo čez mero temna, obtoževalna prihodnost.

Odhajajoči in mi vsi v tujini gledamo nazaj ter se igramo z milimi spomini na

preljubljeni dom in še bolj preljubljene domačine, vi srečni še pod podnebjem svoje domovine gledate za nami, s sočutjem in s skrbjo; odisli in odhajajoči želimo vedno ostati pri Vas in z Vami vsaj duševno in v iskreni ljubezni, da, vedno in povsod.

Na obrazih naj se vedno bere: Kaj naj še storimo. Kako naj bomo ločeni ali vendar blizu skupaj pod varstvom Družbe svetega Rafaela.

P. Ciril Zupan OSB.

Kosi Anton

Z zadovoljstvom ugotavljam kot načelnik oddelka, v katerega področje spada tudi izseljenski in priseljenski referat, da sta odbor Družbe sv. Rafaela in njen ugledni ter zaslužni predsednik velečastiti g. p. Kazimir Zakrajšek dosegla tako razveseljive in lepe uspehe.

Izseljenska nedelja, »Izseljenski vestnik« in brošure »Izseljenske knjižnice« pomenijo dragocene instrumente, v katerih so sodelavci ugledne družbe obdelali vseh 10 točk družbenega programa, posebno pa se je odbor družbe in njenim vrlim sodelavcem posrečilo vzpostaviti zvezo med našimi izseljenci in svojci v domovini.

Vzpodbudne besede, ki se slišijo po domovini in po tujini na Izseljensko nedeljo, misli, katere razširja Izseljenski vestnik »Rafael«, in predmeti, katere je obdelal prvi slovenski izseljenski kongres, so neprecenljivo dobro vplivali na duše in srca naših izseljencev v tujini in na njih svojce v domovini, učvrstili njih duševno in telesno moč ter utrdili njih versko prepričanje in ljubezen do Jugoslavije.

To delo Družbe sv. Rafaela daje pa tudi tistim, ki so poklicani skrbeti za naše izseljence, gradivo za izvrševanje njih službenih dolžnosti.

K tem in drugim doseženim uspehom desetletnega delovanja Družbe sv. Rafaela čestitam najtopleje družbi!

Moja želja je, da bi bilo delovanje koristne družbe v drugem desetletju ravno tako plodonosno kakor dosedaj.

Kosi Anton,

načelnik oddelka za socialno politiko in narodno zdravje pri kralj. bankski upravi v Ljubljani.

Solič Terezija, Buenos Aires:

Srcu

Aj, srce nepokojno moje,
kam vedno gineš, koprniš?
Zastonj je hrepenenje tvoje,
na svetu sreče ne dobiš!

Zato mi sreče več ne zovi,
miru ne kliči si nikdar!
Šele ko doteko ti dnovi,
miru zasije, sreče žar.

Solič Terezija, Buenos Aires:

Večer

Že sonce, glejte, zahaja
in jemlje od zemlje slovo,
za vrhe zelenega gaja
bo skoraj, prav skoraj zašlo.

Odkrije se potnik in moli:
Marija, delivka dobrot,
ozri z neba se sem doli,
usmili se ubogih sirot!

Naša kri v Nemčiji

Ko pišem Družbi sv. Rafaela ob njeni desetletnici in premišlujem njeno veliko skrb in njeno uspešno delovanje za izseljence, stoji pred mojim duhom oni veliki mož, ki je bil vzor svojemu narodu v vsakem oziru, ki je že delal davno v duhu Rafaelove družbe za svoje rojake v tujini: nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič. Nobenega vernega in zavednega Slovenca ni v Nemčiji, ki ne časti blagopokojnega nadpastirja kot največjega prijatelja in dobrotnika izseljencev. Tudi jaz lahko potrjujem, da nisem v svojem življenju srečal nobenega človeka, ki bi bil bolj pobožen in svet, kakor blagopokojni ljubljanski vladika. Čutili smo, da nas ima rad, da nas ljubi, da za nas moli. Po svojem dvakratnem obisku svojih rojakov v Nemčiji leta 1909 in leta 1921 ni pokazal samo svoje ljubezni, ampak je tudi spoznal tukajšnje razmere med izseljenci. To je gotovo važno tudi za Rafaelovo družbo, da nas prav študira in spozna različne razmere med izseljenci v različnih državah. Res je, da so vsi izseljenci, za katere se briga Rafaelova družba, člani katoliške cerkve in otroci slovenskega naroda; pa vendar je tudi dejstvo, da so izseljenci zelo odvisni od razmer, v katerih živijo. Kakor dobra mati, ki je rodila veliko otrok, prav dobro ve, da je en otrok različen od drugega v svojem značaju in da je zato treba vsakega otroka po njegovih lastnostih vzgajati, tako bodi tudi Rafaelova družba, dobra, skrbna in požrtvovalna mati, ki razumeva značaj in zgodovino različnih izseljenskih skupin — Sev. Amerika, Argentina, Nemčija, Belgija, Holandija itd. — in na njih vpliva in jim pomaga z materino ljubeznijo in veliko modrostjo. Kot duhovnik, ki delujem skoraj že 25 let med Slovenci, sem spoznal, da je vsak slovenski izseljenec prinesel iz svoje domovine dragocen zaklad: namreč globoko vero in otroško ljubezen do Matere božje. Versko življenje med izseljenci ohraniti in pomnožiti in tako zemeljsko pot izseljencem olajšati in oplešati, bodi prva skrb Rafaelove družbe. Dušno pastirstvo za izseljence je gotovo najboljša podlaga za splošno delovanje Rafaelove družbe. Ob 10letnici, ko pošiljajo mnogi izseljenci iz daljne daljave in iz vseh delov zemlje svoje prisrčne pozdrave in iskrene čestitke v Jugoslavijo, bodi tudi meni dovoljeno, da želim Družbi sv. Rafaela božjega blagoslova v obilni meri za bodočnost.

Božidar Tensundern,
konz. svetnik ljub. in lavant. škofije, Nemčija.

Slovensko delavsko podporno društvo v Zell in Wiesenthal, Baden

Družbi sv. Rafaela v Ljubljani!

V izseljenskem vestniku »Rafael«
smo brali, da bo Družba sv. Rafaela dne 22. avgusta proslavila 10 letnico svojega obstoja in da imajo priložnost vsi Slovenci in vsa društva po vseh delih sveta udeležiti se te slovesnosti in pa drugega slovenskega iz-

seljenskega kongresa v Ljubljani. Ker se zelo zanimamo za Rafaelovo družbo in tudi za izseljenski kongres, pošiljamo kratko poročilo o življenju Slovencev v našem kraju. V Zell in Wiesenthal in okolici je majhna slovenska kolonija, ki šteje približno 200 oseb, ki so se naselili tukaj že pred 35 leti in žive sedaj popolnoma pozabljeni od domovine. Imamo društvo »Slovensko delavsko podporno društvo«, ki obstoja že 32 let in ima 40 članov. Naše društvo nima nobene zveze s slovenskimi društvi v Nemčiji in tudi z nemškimi ne. Mi živimo sami zase v tujini in če nam bo mogoče, se bomo udeležili proslave 10 letnice Rafaelove družbe. Že sedaj Vam sporočamo naslednje prošnje in pritožbe:

1. Prosimo, da se tukajšnjim starim in bolnim našim ljudem nakloni majhna podpora za zimski čas za obleko in kurjavo.

Izseljensko vprašanje v Nemčiji

Že v mojih dosedanjih poročilih sem opozoril merodajne oblasti na potrebe, katere teže naše rojake v Nemčiji. V izpolnitvi teh potreb zavisi tudi vse uspešno delo med izseljenci.

Danes pa hočem v glavnih potezah začrtati smernice za vse bodoče delo. Pri svojem dosedanjem delu sem spoznal, da bi bilo moje delo manj uspešno, če ne bi izdelal poprej točnega načrta.

Da smo prav v izseljenskem vprašanju tako zaostali, oziroma smo šele v početkih, je vzrok, ker ni bilo točno določenega načrta, oziroma nismo imeli prave ustanove, ki bi mogla izvršiti ta načrt. Pa ne smemo morda misliti, da nam je manjkalo požrtvovalnih ljudi. Prav nasprotno je res. To, kar je do danes zgradila Družba sv. Rafaela, je ogromno delo privatne inicijative. Prav njej se imamo zahvaliti, da stojimo tik pred ustanovitvijo Izseljenske zbornice. Zopet bomo korak dalje. Ne samo korak, temveč uresničilo se bo tisto, kar smo že leta in leta hoteli in prosili. Toda ta nova ustanova stoji pred važno nalogo, ki je tem težavnejša, ker stoji pred nešteto odprtimi vprašanji, ki nujno zahtevajo rešitve.

V dva dela v glavnem lahko razdelimo delo za izseljence, in to: skrb za izseljensko mladino in odrasle.

Morda bi kdo mislil, da iščem pri delu enostranske rešitve, če mislim, da naj vse bodoče delo v glavnem sloni v skrbi za mladino. Ne mislim s tem, da bi se delo za odrasle zapostavljalo. Ne, tega ne mislim, toda skrb za mladino nam mora biti naloga, ki se je moramo okleniti z vso ljubeznijo in odločnostjo. Prav istega mnenja so vsi, ki hočejo svojemu narodu dobro. Saj vidimo, da posamezne ustanove kar tekmujejo med seboj, kateri se bo posrečilo polastiti se mladine, katera bo imela prvo besedo pri njeni vzgoji. Od vzgoje mladine zavisi bodoči rod. Tudi pri reševanju izseljenskega vprašanja je najvažnejše, če se nam posreči pridobiti mladino zase.

Težke so razmere med izseljensko mla-

2. Prosimo, da se tistim mladeničem, ki zaradi vojaške obveznosti niso dobili več od kr. konzulata potnega lista, ker se niso predstavili vojaški oblasti pri kr. poslaništvu v Berlinu, ker je bila vožnja predraga in so bili brezposelni (vožnja pa stane od Zell in Wiesenthal do Berlina brez hrane in prenočišča 75 do 80 RM), zaradi tega jim kr. konzulat ni podpisal potnih listov in jim je potem nemška oblast dala tako imenovani Fremdenpass ali pa Staatenlos, prosimo, da se zaradi tega vrne omenjenim mladeničem domovinski potni list.

3. Naši potni listi so predragi in zaradi tega prosimo za znižanje takse za potne liste.

Kako se nam v drugih ozirih godi tukaj, o tem Vam bomo razložili na izseljenskem kongresu v Ljubljani.

Slovensko delavsko podporno društvo
v Zell in Wiesenthal, Baden, Nemčija.

Andrej Juvančič, predsednik,
Janez Siter, blagajnik.

Slibar Tone, izselj. učitelj v Nemčiji.

dino v Nemčiji. Skoro se zdi, da je to mladino nemogoče še rešiti iz objema tujega vpliva, tuje kulture. Vendar ni nemogoče, toda ne tako, kakor se je to reševalo danes, marveč je treba z žrtvami pristopiti k delu. Ni zadosti, da pošlje država enega učitelja v Nemčijo, v kateri gotovo živi do malega tisoč otrok jugoslovanskih državljanov. Ni zadosti, da pošlje država učitelja med narod, ki skrbno opazuje naše delo, ter ga pusti včasih tako rekoč na cedilu. Morda bomo mogli kmalu pisati zgodovino trnjeve poti izseljenskega učiteljstva. Na ta način ne bomo prišli niti za korak naprej. Ko sem odšel v Nemčijo, so mi rekli, da bom upravljal več šol. Spoznal sem, da je to skoro nemogoče, ko imam že na enem mestu za-

Črna dežela in bel kruh

dosti dela. Ker delujem samo v Gladbecku, upravičeno ljubosumno gledajo ostali kraji, ki niso tako srečni, da bi imeli slovenskega učitelja za svojo dečo.

Po končanem prvem šolskem letu jugoslovanske privatne šole v Gladbecku sem spoznal, da ima slovenska mladina več smisla za vzgojo v jugoslovanskem duhu, kakor sem prvotno mislil. Zdi se mi celo, da je mladina ponosna, ker čuti, da se zanjo zanima domovina. Morem zato še vnovič poudariti izreden pomen vsakoletnih izletov mladine v domovino. Danes se skoro zdi, da je to nemogoče. Ko sem zvedel, da država pošlje za božično obdarovanje mladine vsako leto 1000 RM in da prejme od te vsote vsak približno 0,80 RM, sem preračunal, da bi se s to vsoto lahko vsako leto peljalo precejšnje število mladine v domovino. Pa je še drug način, kako bi mogli vsako leto poslati mladino v Jugoslavijo. Tudi pri nas živi precejšnje število mladine, ki pripada nemški državi. Gotovo bi šla tudi ta mladina rada na obisk v svojo domovino. Železniška uprava bi morala nuditi obojestransko brezplačen prevoz mladine. Tisto malo, kar bi bilo treba plačati po avstrijskih železnicah, bi gotovo prav radi plačali starši sami. Vsak teden berem v nemških časopisih, da je prišla nemška mladina iz te ali one države v Nemčijo na obisk. Zdi se mi, da pri nas marsikaj rešujejo leta in leta, ko bi to Nemci v najkrajšem času rešili.

Organiziranje izseljenskih šol v tujini in vsakoletni izleti v domovino bi bilo v glavnem delo za izseljensko mladino.

Tudi skrb za odrasle ne smemo prezreti. Toda tudi tu vidim prepogosto, da delovanje ni usmerjeno v pravo smer. Včasih je res čudno, da so društva, ki jim je res mar naša kultura in delujejo z naporom, oprta popolnoma sama nase. Po mojem bi se moralo podpirati le stvarno delo.

Upajmo, da bo sedaj bolje, ko bomo dobili izseljensko zbornico. Komur je mar izseljensko vprašanje, bo z veseljem pozdravil delo nesebičnih ljudi, ki so se deset let tako neumorno borili za uresničenje idealov Družbe sv. Rafaela, ki je položila temelje novi ustanovi.

Šlibar Tone,
izseljenski učitelj v Nemčiji.

Marija Brenčič:

Lipa sredi slovenske vasi

Dedje naši so vsadili
me vrh griča,
da vseh njihovih in vaših
del sem priča.

Zrla sem jih v boju s Turki:
skorja moja
še dandanes kaže dan in
leto boja.

Ker slovenski narod zemlji
svoji zvest je,
zmagala orožje Turkov
kmečka pest je.

Tudi vi kot oni v boju
hrabro stojte
in sovražnikov slovenstva
se ne bojte!

Saj prišel bo dan, ko bratje
vsi Slovenci
peli boste pesem zmage
v moji senci.

Francozi imenujejo ozemlje, kjer živi največ naših izseljencev v severni Franciji, Pays Noir, to je črna dežela. Obilica premoga je dala deželi to ime in bogastvo, sto tisočem rudarjev pa belega kruha.

Po svetovni vojni se je zgrinjala tu silna množica priseljencev. Zlasti slovanski svet, bolj bogat na otrokih kot v denarju, je pošiljal vlak za vlakom, napolnjene z izseljenci. Največ je bilo Poljakov, do 100.000, tako da so mnoga mesta dobila napol poljsko lice. Žilavi, patriotični niso le kopali premog, odpirali so tudi trgovino za trgovino. Z njimi so prišli številni duhovniki, kmalu za njimi zdravniki, bankirji, časniki. Poljska država je takoj v začetku sklenila s Francijo ugodno delavsko pogodbo. Poljski delavec je postal enakopraven s francoskim, poljske družine deležne ugodnosti kot domače, za poljsko mladino so bile dovoljene poljske šole.

Sem je prišel tudi naš izseljenec, naš hlapec Jernej. Kakor ta, je imel edino pravico garati, drugih mu je pozabila preskrbeti domača država, niti mu jih ni dala Francija. Ponižno je kopal, da je prikopal sebi in družini kruha. Če je bil zelo varčen, in je žena namesto mesa dajala v lonec samo krompir in kuhala večno kavo, si je dal tudi kak frank na stran. Ker marsikdo je sanjal o mali domačiji tam doli na jugu. Obdloval bi pod lepim božjim soncem svoje njivice, otroci bi pasli kravico. V nedeljo bi se praznično oblekel in šel v domačo cerkev. Prazniki bi bili zopet prazniki, to je dnevi veselja. Iz zvonika bi se čulo lepo pritrkavanje, na vasi petje fantov...

Te sanje so počasi zamrle. Pokril jih je prah premoga, nepovoljne razmere v domovini, od koder mu vsako pismo domačih in znancev prinaša le nevesele vesti o žalostnih časih, o brezposelnosti, o bedi. Prihraniti ni mogoče toliko, da bi mogel od tega živeti, na delo ne more z gotovostjo računati, zlasti ko je že svoje najboljšje moči pustil v tujini, družina pa je narasla in mora živeti. Ob prihodu v Francijo skoro nihče ni imel namena tu ostati. Nekaj let bo delal na tujem in potem se vrne. Ni mislil, da se od doma lahko gre, a nazaj je pot težja. Tako se je že premnogi spoprijaznil z mislijo, da ostane za vedno na tujem. Pa tudi, če bi bilo mogoče, da si kupi doma kako posestvo, ali bi bili otroci rojeni in vzgojeni v povsem drugačnih razmerah, še sposobni za preprosto in naporno kmečko delo, ali bi se gospodične in gospe s trajnimi kodri in klobuki še mogle vživeti v težaven položaj slovenske kmečke žene!

Precej jih je zato tudi že zaprosilo za francosko državljanstvo, zlasti ker do danes še nimamo tako zaželene delavske pogodbe in so oškodovane posebno številne družine. Ne dobijo običajnih podpor ne ob rojstvu otrok, ne drugih olajšav. Vedno je isti za našega izseljenca poniževalni odgovor: Vi Jugoslavlani nimate pravice do tega. Medtem leži že izdelana pogodba v Parizu, francoskemu parlamentu se pa nič ne mudi, da bi jo ratificiral.

Kot je prišel, je ostal naš izseljenec do danes hlapec Jernej. Najtežja dela v jami

Msgr. Valentin Zupančič izselj. duhovnik, Francija.

so njegov delež. Gorje mu, če ni prišel več mlad v Francijo. Po 55. letu starosti mora delo pustiti, let za pokojnino še nima v Franciji, kar pa je delal v Nemčiji ali drugod, mu ni všteto. Nakažejo mu kakih 100 frankov na tri mesece. Ne preostane mu drugega, kakor da zaprosi za brezposelno podporo. Tako pride v nezasluzeno siromaštvo rudar, ki je delal 50 ali še več let v jami. Srečen je v tem primeru vsak, ki ima dobre sinove in hčere, da mu pomagajo.

V Franciji je skoro nemogoče našemu delavcu priti v kak boljši položaj. Ta in oni poizkuša srečo in odpre v kaki baraki gostilno, kar je skoro edina možna obrt, a s tem si ne pomaga mnogo. Trgovce Jugoslovane lahko prešteješ na prste in še od teh ima večina le male branjarije. Dati sina študirati je prvič predrago in drugič itak ne dobi službe, če ni francoski državljan.

In vendar ima naš človek toliko lepih lastnosti. Cenijo ga povsod kot izvrstnega delavca, ker pa imajo pravilo, da vsako boljše mesto pristojna domačinu, ne pride naprej. Doli v domovini, žal, še niste prišli do tega pravila in ste še srečni, da se nizko priklonite tujcu in mu dajete prva mesta. Po dvajsetih letih samostojnosti bi bilo pričakovati malo več zdravega ponosa.

Naš rod uživa ugled kot pošteno in nardarjeno ljudstvo. Ko pridejo ob naših prireditvah slučajno k nam domačini, se ne morejo načuditi lepemu ubranemu petju naših pevskih zborov in nastopu na odru. Ko ob slovesnostih nastopijo naši delavski govorniki, vprašujejo: Ali je mogoče, da so to navadni delavci.

Da, to je ena izmed lepih strani našega izseljenskega življenja, delovanje v društvih, kjer so pravi možje v odboru in dosti delavnih članov. Koliko požrtvovalnosti so zmogni mnogi naši možje in fantje. Kako delajo v nekaterih kolonijah žene in dekleta. Koliko je vaj za petje in igre. Ko

gredo drugi na zabave, se zbirajo po zatohlih prostorih in prebijejo tam ure in ure, pojejo, se vadijo za nastope. Mladina ima z nastopi na odru najboljšo šolo za svoj materin jezik. Kaj bi se dalo napraviti ob ugodnejših razmerah, ko bi imeli svoje šole, več dobrih izobražencev, več voditeljev!

Tako pa ni nobene prave šole. Edinemu duhovniku, ki bi rad kaj storil za mladino, je neka kompanija naravnost prepovedala, da pri pouku krščanskega nauka ne smejo otroci imeti ne knjige, ne zvezka, ne svinčnika. Tako, pravijo, ukazuje francoska postava za vse tiste, ki nimajo po posebni pogodbi zagotovljeno to pravico, učiti se svojega jezika. Koliko dela čaka bodočo izseljensko zbornico!

V zadnjem času je zapihal po junijskih dogodkih lanskega leta strupen veter marksizma preko našega izseljenstva. Komunistem je spretno porabil ugodno priliko v združenju CGT, odrinil iz jugoslovanskih

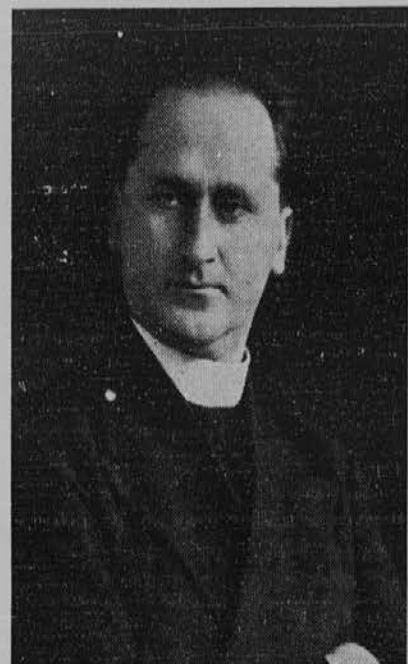
sekcij socialiste in hoče osrečiti vse naše izseljence s pristnim ruskim boljševizmom. Došli komunistični agitatorji, ki dobro živijo brez dela, organizirajo nele delavce, ampak tudi žene in otroke v društvih »Prijateljev sovjetske Rusije«. Tem ne manjka dela. Pobirajo za Španijo, za politične »mučence« v Jugoslaviji, prirejajo veselice in shode. Izdajajo list, ki blati vero in domovino, povzdiguje pa v nebesa sovjetsko Rusijo. Kdor ni popolnoma njihovega mnenja, je fašist, sovražnik in izdajalec delavskega razreda.

Komunistem bi bil velika nesreča za naše izseljence. Že tako imajo malo veselih ur, komunistična nova vera pa naj jim vzame še vero v Boga, upanje v boljšo posmrtno življenje, ljubezen do domovine in do bližnjega. Kaj bo potem še ostalo ubogemu izseljencu? V tem primeru bi bila deželca, kamor ga je vrgla usoda, za njega dvakrat črna zemlja.

Msgr. Valentin Zupančič,
izseljenski duhovnik, Francija.

Za naše rojake v Franciji

Z veseljem smo v tujini zvedeli, da misli Rafaelova družba iz Ljubljane v mesecu avgustu t.l. slovesno obhajati 10 letnico svojega obstoja. Nekaterim izseljencem ni prav znano, kako veliko pa težko delo je že izvršila ta družba v kratki dobi 10 let v dobrobit naših izseljencev, razkropljenih po vsem svetu. Le kdor malo bolj natančno zasleduje vse borbe, vse težkoče, vse viharje, katere je morala Rafaelova družba že prestat doma in na tujem, le tak zna ceniti plemenito delo te družbe.

Grims Stanko, izselj. duhovnik v Franciji.

Izseljenci v Franciji, dvignite glave!

Anton Švelc,
izselj. duhovnik.

Letos smo skoro po vseh časopisih imeli priliko brati poročilo o ladji »Titanic«. Potopila se je pred 20 leti in vzela s seboj 1.600 potnikov. Ni bilo, mislim, prijetno stati na krovu in gledati, kako ledenomrzli valovi segajo vedno bliže in je vsak z nedopovedljivo grozo v srečal štél le še minute, ko se bo treba spustiti v zadnji boj brez upa zmage. Ne vem, ali

sem preveč črnogled, ko se mi zdi, da smo tudi izseljenci v Franciji deležni iste usode. Polagoma tonemo v tujem morju, za svoj narod po večini izgubljeni. Oveč, ki je zanje dobri pastir predaleč, da bi mogle slišati njegov glas in zopet našle pot v domačo stajo.

Tako radi živimo le še od lepih spominov iz preteklosti! Znamenje, da se staramo. Kolikokrat slišim takole ali podobno: »Včasih se je dalo kaj napraviti, ko nas je bilo dvakrat, trikrat več ko danes. A kaj, ko je kriza razredčila naše vrste, kakor da je divjala kuga. Nikdar več ne bo tako lepo. Pred desetimi leti smo bili res mladi, zdravi in močni. Imeli smo pevski zbor, ki je pel, da se je oder tresel in šipe v dvorani, danes pa dremamo, da počasi zaspimo. Stari smo, ne ljubi se nam več, mladina se nam raztepe po službah in kar je ostane doma, nima več tistega našega navdušenja, ki smo se ga napili ob živih studencih domačije. Poglejmo, če ni res, da vse leze navzdol! Ali ne stojte n. pr. omare za knjige vedno bolj osamljene. Le knjižničar se zanje zanima, ki jih kdaj in kdaj prešteje, zavije v nov papir in nalepi številke. Kako lepo stojte na policah, kakor vojaki v paradi, dokaz, da jih mnogo ne jemlje v roke. Koliko iger in kulturnih prireditev smo pripravili vsako leto in nikoli nismo mogli najti zadosti velike dvorane. Zdaj pa eno

ali dve na leto in smo zadovoljni, da ni zgube.«

Je vse res, toda pravim: je že to veliko, da nas je še nekaj, ki nam do spanja ni, in vlečemo naprej kakor najbolje kaže. Čast vsem raznim predsednikom, odbornikom, pevovodjem in članom društev, da še niso izgubili poguma za delo. Še večja čast pa tudi Družbi sv. Rafaela, saj ima ona pri tem svoj večji delež. Po »Rafaelu« nas je navduševala za slovenski jezik, za ljubezen do Jugoslavije, za narodno in versko delo, da ob nepreglednih težavah nismo omagali kakor slabotni otroci. Čutili smo vedno in doživljali na vsak korak, da je povsod, kamor se obrnemo, prva beseda vedno le: daj, plačaj! — samo Rafaelova družba nam je kot skrbna koklja, ki zbira piščeta pod varstvo svojih peruti. Čeprav slabotna po denarnih sredstvih, junaško brani svoje sinove in jim pomaga, kjerkoli more. Strah in groza za vse premnoge strokovnjake v izseljenskem »pitanju« tam doli z juga, če bi družba imela za svoje izseljensko delo le del sredstev iz izseljenskega fonda, ki se je po raznih skritih kanalih izgubil neznanu kam, le tja ne, kamor je bil namenjen, namreč v korist izseljencem. Rafaelova družba bi znala pokazati, kaj bi se s tem denarjem dalo doseči, saj je iz nič, iz svoje požrtvovalnosti, zlasti iz agilnosti svojega predsednika patra Zakrajška pokazala dela in uspehe, da nima enakovrednega tekmeča.

O marsikateri ustanovi bi po desetih letih njenega delovanja smeli po vsej pravici zapisati: Kaj pa je tebe treba bilo... to se pravi, bilo bi boljše, da bi te nihče v življenje ne bil poklical. Če pa Družba sv. Rafaela praznuje letos svojo desetletnico, ji pa moramo hvaležno priznati: bila si v radost in v blagoslov nam izseljencem. Vate smo upali, vate upamo enako za naprej. Navdušuj nas, podpiraj nas, da ne omagamo in se ne naveličamo! Bog ti daj krepko rast, da boš kakor gorčično zrno, ki je najmanjše med vsemi semeni, pa se razraste v mogočno drevo in daje obilno senco vsem, ki se tja zatekajo.

Meni je dana prilika dve leti od blizu gledati razmere izseljencev v okrožju Jugoslovanske katoliške misije v Merlebachu in istočasno delo, ki ga je Rafaelova družba imela že samo z nami. Kot močna trdnjava je branila najrazličnejše interese delavstva, ki koplje 500—700 m globoko v premogokopih svoj vsakdanji kruh. Vse prošnje, vse pritožbe, vse težke boli, ki jih je delavstvo samo v tem okrožju zaupno razložilo Rafaelovi družbi, vse to bi dalo dovolj tvarine za debelo knjigo, s kryjo napisano, o razmerah tako dolgo zapuščenih izseljencev. Ko se delavstvo ni vedelo več kam obrniti za pomoč, mu je Rafaelova družba poslala duhovnika v pomoč; ko so stare, resnično dobre rodoljube nekateri obrekovali s protidržavnostjo, jih je branila Rafaelova družba in jim pomagala zopet do pravice in spoštovanja, ki ga zaslužijo. Ko so direkcije odpuščale izmозgane delavce, je Rafaelova družba opozarjala neprestano merodajno oblast, da se jim doma omogoči priti do strehe in kruha. Ko je bilo treba za šolo knjig, jih nam je s posredovanjem pridobila, vse ljudstvo je opozorila na izseljence z izseljensko nedeljo in nas priporočala v molitev, da ne bi izgubili svoje večne domovine. Razumljivo, da Rafaelova družba ni mogla vsega doseči, kar je bila naprošena — saj urad Rafaelove družbe ni urad ministrstva! Z veseljem

smo tudi ugotavljali ves čas, da se Rafaelova družba ni nikdar vtikavala v politiko, ampak stvarno, po svojem programu neustrašeno povedala vsakemu resnico brez prikrivanja.

Ni torej samo primerno, ampak naša dolžnost je, da se ob 10 letnici te družbe najiskrenejše zahvalimo g. predsedniku p. Kazimirju Zakrajšku in vsem odbornikom ter sodelavcem za plemenito skrb, ki jo imajo za sorojake-delavce v tujini. Mi sami izražamo svojo najlepšo zahvalo, na državno in cerkveno oblast pa tu javno apeliramo, da ne pozabi odklikovati primerno ob tej priliki tako zaslužnih mož Družbe sv. Rafaela!

Naše razmere: Odkar imamo v Parizu g. ministra Purića in njegovega svetovalca g. Simića, g. izseljenskega komisarja Jerića, zlasti pa v Metz u g. generalnega konzula dr. Ilića, je delavstvo zopet zadihalo svobodneje. Vsak se z veseljem zaveda, da mu imenovani državni predstavniki v Franciji ne bodo nobene prošnje odbili, ampak pomagali, kolikor je mogoče. Resnično dejstvo je, da še nikdar prej nismo dobili tako hitro odgovora in rešitve v raznih zadevah, kot v času, ko vodi konzularne posle v Metz u g. dr. Ilić z g. Krstićem in gđ. A. Petrović. Čeprav je vedno zelo veliko posla, pa so vendar akti rešeni hitro in se brez zastoja vračajo strankam.

Delavstvo v splošnem miru izvršuje svojo dolžnost. Zaslužek ne bi bil slab, ako bi cene vsak teden ne rasle. Nevarno delo podere skoro vsak teden kakega rojaka na posteljo, celo moške orjaške postavne se polagoma upogibajo proti zemlji. Vsi pa so veseli, da se ne ravna z njimi več tako kot z živino.

Slovenska šola je poleg Merlebacha še v 3 večjih kolonijah: v Jeanne d'Arc, Creutzwaldu in Habsterdicku. V istih kolonijah je tudi redno slovenska služba božja po enkrat na mesec, v Merlebachu pa vsako nedeljo, ker živi tu v okolici okrog 1000 rojakov.

Društva delujejo prav pridno: sedaj nastopa eno, potem drugo. Tukajšnji časopisi prinašajo skoro vsako nedeljo naznanila in poročila o nastopih, sestankih, izletih raznih društev. »Triglav«, »Barbara«, »Edinost«, »Gorenjski slavček« in še druga društva širijo stalno s svojimi nastopi in sestanki pozornost pri domačinih.

Dasi so tu razmere že mnogo boljše, kot so bile prej, vendar dobrobit delavstva zahteva še nujno ureditev sledečih zahtev:

1. Še sedaj ni urejena pogodba naše države s Francijo glede invalidnine. Tu je celo število invalidov, ki dobivajo invalidnino samo, če ostanejo v Franciji. Denar se jim v domovino ne pošilja.

2. Mnogi so tu, ki so v Nemčiji po 15 in še več let delali, nato so delali še par let v Franciji in so sedaj upokojeni. Ti dobijo samo pokojnino iz Francije. V Nemčiji so redno plačevali, toda ne dobijo ničesar od tega. Pristojna oblast naj posreduje, da dobijo upokojenci tudi iz Nemčije svojo pokojnino.

3. Nujna zahteva je, da se izposluje g. učitelju Jankoviču zadostna državna plača ali mesečna podpora, da se more preseliti v Merlebach in delati v okolici, kjer je čez 400 šoloobveznih otrok.

4. Tukajšnja društva (14) so meseca februarja 1936 (8. 2.) poslala prošnjo za sliko Nj. Vel. kralja Petra II., pa niso dobila nobenega odgovora. 25. 4. 1936 so ista društva ponovno urgirala za te slike, pa zopet ni bilo nobenega odgovora. Prva in druga prošnja sta bili poslani po našem konzulatu v Metz u, pa tudi g. generalni konzul ni prejel nobenega odgovora. Da so društva zaradi tega nerazumevanja še vedno užaljena, je čisto razumljivo.

5. Prav tako se še vedno dela razlika med društvi, ki so že 10, 15 let delala za dobrobit delavstva in ohranjevala narodni jezik — in med društvom, ki ga je ustanovil bivši konzul K. Mišić. Dočim dobiva to društvo stalno mesečno podporo, ne dobiva nobeno drugo jugoslovansko društvo stalne mesečne podpore v naši okolici. Državni predstavniki v Franciji so skušali že to urediti, a doslej še brez uspeha. Društva bodo užaljena, dokler se ta očitna razlika med njimi dela.

6. Čehi in Poljaki imajo pogodbo s Francijo, da smejo otroke učiti v šoli narodni

jezik. Mi te pogodbe nimamo in se stiskamo po raznih sobah in dvoranah, ko učimo našo mladino domačega jezika. Pristojna oblast naj uredi to zadevo!

7. Izseljenski duhovnik je doslej odvisen tu samo od francoske podpore. Ker dela izseljenski duhovnik za ugled in dobrobit rojakov in domovine, naj se določi od kr. vlade tudi njemu primerna mesečna podpora.

8. Kakor drugi narodi, naj tudi Jugoslovani dobijo to ugodnost, da se podaljša potni list vsaj za dve leti.

Cenjeno in ugledno Rafaelovo društvo s tem o vseh teh zadevah obveščamo in prošimo, da isto sporoči na vsa pristojna mesta. Rafaelovi družbi pa se še enkrat najlepše zahvalujemo in jo prosimo, da naj še nadalje vztraja pri težkem in plemenitem delu:

V imenu Jugoslovanske katoliške misije v Merlebachu:

Grims Stanko,

izselj. duhovnik,

predstojnik Jug. kat. m., Francija.

Šolsko vprašanje naše mladine v Franciji

Štiri vprašanja ste mi stavili, gospod urednik. Podam naj Vam svoje mnenje o jugoslovanski izseljenski šoli, o desetletnici Rafaelove družbe, o ustanovitvi izseljenske zbornice in napišem želje tukajšnjih izseljencev. Bodi!

Šola: Dva tisoč jugoslovanskih otrok je v Franciji, učitelj pa en sam. To je prvo, kar moram povedati, obenem pa takoj postaviti, da sem še vedno prisiljen iskati postranskih zaslužkov pri Francozih, ako hočem preživljati sebe in družino. Do sedaj se mi je posrečilo organizirati sedem slovenskih šol, v katerih poučujem skupaj nekaj nad 100 otrok. Pridno mi že pomagata gđ. Zupanova in g. Radič ml., ki sta se v ta namen s podporo banske uprave šolala

v Ljubljani. Nekaj šol oskrbuje tudi izseljenska duhovnika gg. Grims in Švelc, kateremu pomagata gđ. Levartova in g. Šen. V Pas de Calais pa se trudi z našo mladino msgr. Zupančič. Tako uživa pouk v našem jeziku v Franciji kakih 300 naših otrok, to je dobra desetina. Hudo je to, gospod urednik, posebno hudo nam izseljenskim duhovnikom in učiteljem, ki to dan za dnem gledamo iz neposredne bližine, pa ne moremo pomagati. Rešujemo, kar se rešiti da in bomo reševali še naprej.

Želje tukajšnjih izseljencev: Različne so in mnogo jih je. Predvsem moramo zapeti staro pesem, da bi želeli imeti tako reciprocitetno pogodbo s Francijo, kakor jo imajo druge države. Najbrž smo jo zamudili za vedno; vsaj tak vtis sva dobila z g. Grimsom, ko sva se te dni mudila v Parizu. Želeli bi dalje, da bi naša poslanštva in konzulati imeli vsaj enega slovenskega uradnika. In še to: Kljub vsem protestom dobiva še danes na področju kralj. konzulata v Metz u samo eno jugoslovansko izseljensko društvo izdatno redno podporo od naših oblasti iz domovine. Vsa druga društva, ki štejejo veliko več članov, pa ne dobijo ničesar in sicer zato ne, ker se prejšnjemu režimu niso znala predstaviti kot dovolj »patriotična in nacionalna«. Sedanja zastopniki našega poslanštva v Parizu in g. generalni konzul iz Metz u so se mogli prepričati, da so ravno ta društva za naš narod in za našo državo veliko bolj zaslužna, kakor druga, a kljub temu niso vredna, da bi podpora dobila. Kdaj bo konec te vnebovpijoče krivice? To so tri naše nujne prošnje in želje.

Ob desetletnici Rafaelove družbe ne moremo storiti drugega, kakor poslati ji pristrčne čestitke in toplo zahvalo za njeno ogromno, idealno delo za izseljence. Kaj bi ji pošiljali nasvete in predloge, ko pa sama najbolj razume naše nadloge in težave. Želimo samo, da bi jo naše oblasti bolj podpirale denarno in moralno, kakor so jo pa do sedaj. Še posebno pa moramo čestitati

Jankovič Janko, izselj. učitelj v Franciji.

Krik naših rojakov iz Holandije

in se zahvaliti družbinemu predsedniku gospodu patru Zakrajšku. Bog nam ga ohrani še mnogo let!

Ustanovitev izseljenske zbornice iskreno pozdravljamo. Nalog si je nadela dovolj. Naj bi zvesto poslušala nasvete Rafaelove družbe in bila vsem našim izseljencem brez razlike dobra, poštena ter pravična zaščitnica.

Jankovič Janko,
izselj. učitelj, Francija.

Rafaelovi družbi ob 10 letnici njenega obstoja!

Še nekaj dni nas loči od našega potovanja v domovino in v naš rojstni kraj, kjer nam je tekla zibelka. Nobeno leto še ni bilo toliko zanimanja za potovanje v domovino, kakor letos. Porabiti hočemo namreč priliko in iti v domovino še bolj veselo kot nekdanj, ker se bo vršila proslava desetletnice obstoja Rafaelove družbe. Mi izseljenci se zavedamo, da je ta družba za nas zelo koristna, ker nas štiti in zagovarja naše izseljenske interese. Zavedamo se, da ima ta družba ogromno dela z nad pol milijona izseljencev, ki so raztreseni širom sveta. Brez te družbe bi bili mi izseljenci kakor otroci brez očeta in matere in bi bili prepuščeni žalostni usodi. Brez te družbe bi ne bili izseljenci to, kar smo. Dobro se še spominjamo, kako se je pred tremi leti vršil kulturni boj med Rafaelovo družbo in bivšim konzulom v Metz, ki je po krivici sovražil našega tako dobrega bivšega izseljenskega duhovnika in druge izseljence in nasprotoval in prepovedal priti drugemu duhovniku v Merlebach. Rafaelova družba je bila močnejša in dobili smo novega izseljenskega duhovnika, konzul in izseljenski komisar pa sta morala oditi iz Francije.

Mi izseljenci smo pa še posebno ponosni, ker vidimo v tej družbi predsednika, ki je bil sam zelo dolgo izseljenec in je o izseljenstvu praktično poučen. Vemo, da ima voljo in veselje delati za nas izseljence in je s svojim energičnim nastopom že mnogo dosegel.

Dolžnost izseljencev nas veže, da se oklenemo te prekornostne ustanove in jo moramo v vsakem oziru podpirati. Ob tej priliki se pa mi izseljenci javno zahvaljujemo Rafaelovi družbi za vse delovanje preteklih deset let in izrekamo njej in njenemu nesebičnemu predsedniku g. p. Kazimirju Zakrajšku najpristrčneje čestitke!

Franc Ribič,
izseljenec, Francija.

Hinko Lebinger

Želim, da bi naš narod v tujini bil v čast in ponos domovini, ki pa more našim izseljencem poleg moralne podpore nuditi v sili tudi gmočno podporo ter vzdrževati z njimi v tujini čim srčnejšo zvezo, da naš maloštevilni slovenski rod ne utone v morju tujih, nadmočnih narodov.

Litija, dne 1. avgusta 1937.

Hinko Lebinger,
župan litijski.

Zveza jugoslovanskih društev sv. Barbare v Holandiji čestita Rafaelovi družbi k proslavi desetletnice — za njeno veliko delo za nas izseljence. Želimo ji še za naprej mnogo uspehov in blagoslova. Vsa naša društva so pripravljena, da pristopijo v slovensko izseljensko zbornico in odobravajo delo Rafaelove družbe, kajti na ta način se bodo naša izseljenska vprašanja in pritožbe kdaj

Naši v narodnih nošah v Heerlerheide.

rešile. Naše zahteve, ki so jih predlagala naša društva na zadnjem zvezinem zborovanju in naj se predložijo na izseljenskem kongresu po naših zastopnikih č. g. patru Teotimu in tajniku zveze Rudolfu Seliču, so naslednje:

1. Glavna skrb mora biti posvečena naši mladini, ki dorašča brez slovenskega pouka.

Nujno potrebno je, da se ugodi naši prošnji, kajti več ko dvesto slovenskih otrok kliče in prosi našo domovino, da jim pošlje pravega, katoliškega slovenskega učitelja.

2. Otroci vprašujejo svoje matere, kje in kakšna je naša domovina, ker je še niso videli. Zato prosimo našo vladu, da bi posnemala druge narode in poslala vsako leto svoje otroke na državne stroške v domovino.

3. Mnogo pritožb se sliši zaradi slovenskih občin, ki ne odgovarjajo na prošnje, katere se jim pošiljajo zaradi domovinskih listov in drugih listin, ki jih potrebuje izseljenec v tujini, čeprav se jim prilagajo tudi znamke za odgovor. Opozarjamo bansko upravo, naj te naše zahteve upošteva ter ukaže občinam, naj točno rešujejo izseljenske prošnje.

4. Fantje, vojaški obvezniki, stari nad 20 let, ne dobijo od naših konzulatov potnih listov in imajo težave zaradi dela. Marsikateri bi radi obiskal svoj domači kraj, pa ga ne more.

5. Vdove v svetovni vojni padlih mož prosijo našo vladu za podporo, ker živijo tukaj v pomanjkanju in bedi.

6. Nekateri bi radi poslali svoje sinove v domovino v srednje ali višje šole, kakor tudi v državno službo — n. pr. k mornarici ali kaj sličnega.

Upamo, da nam teh prošenj domovina ne bo odrekla, za kar se ji prav lepo zahvaljujemo.

M. Štrucelj, predsednik.

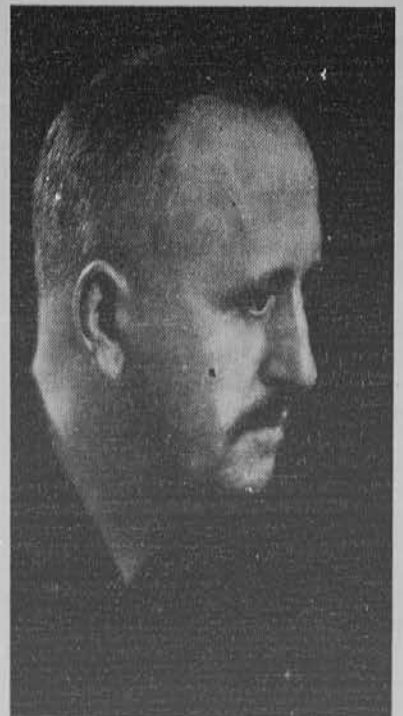
Našo kri pije tujina...

Sorazmerno majhna je Belgija. Nekoliko večja je kakor Slovenija. Biva pa na tem prostoru okrog 8 milijonov ljudi. Saj je Belgija najbolj gosto naseljena dežela Evrope. Ni toliko rodovitnost zemlje vzrok temu. Saj pridelajo na svojih poljanah živeža komaj za nekaj mesecev. Življenje jim daje predvsem visoko razvita industrija in s tem združeno primerno blagostanje. In bogatega strica imajo v Belgijskem Kongu v Afriki, od koder priteka leto za letom bogati vir.

Za vso svojo industrijo pa nimajo dovolj domačih delovnih moči. Brez števila je tujih delavcev, ki so prišli sem iskat dela in kruha in ga tudi našli. Skoraj vsi evropski narodi so zastopani, od Poljakov, ki jih je na desetisoče, pa do Grkov, ki jih je komaj nekaj desetlin. In še iz drugih delov sveta so prišli in se pomešali med domačine. Enakovredni domačinom ne postanejo vsi ti priseljenci nikoli. Vedno se čuti, da so »buitenlanders« — tuji. S svojimi žulji pomagajo blagostanju dežele.

Na tisoče je najrazličnejših tovarn. Koderkoli hodiš, povsod te spremljajo tovarniški dimniki, če ne drugo, »brouwerij« pivovarno najdeš povsod. Saj je pivo »Bock« tako rekoč nacionalna pijača. Skoraj na vsaki postaji se nakladajo in razkladajo tovari. Ceste, tlakovane ali asfaltirane, so polne tovornih avtomobilov. Čeravno ima Belgija v vsej Evropi najbolj gosto železniško omrežje in je transport poceni, vendar tovarni in osebni promet na cestah uspešno

konkurira železniškemu. Na tisoče vlačilcev posreduje tovorni promet po rekah in številnih kanalih. Velika pristanišča, zlasti še Antwerpen so dostikrat prenatrpana pre-

Izselj. duhovnik p. Hugolin Prah, Belgija.

Svatopluk Stoviček

Ob 10 letnici obstoja Rafaelove družbe mi je čast tolmačiti v svojem imenu in v imenu naših izseljencev najiskrenejše čestitke, zahvaljujoč se za nebroj prekoristnih nasvetov in dejanj, ki so bili storjeni v korist našega delavstva v inozemstvu. Želim ji še večjega in uspešnejšega napredka v ustanovitvi izseljenske zbornice, ki bo gotovo največja in najplodovitejša institucija v dobrobit vseh izseljencev, kjer bodo našli svoje zatočišče in vse razumevanje.

Svatoopluk Stoviček,
izseljenski učitelj, Belgija.

koceanskih velikanov in manjših ladij, ki posredujejo promet med evropskimi mesti. Tudi naše jugoslovanske ladje najdeš vmes.

Kakor je na eni strani razvita industrija, tako je tudi poljedelstvo in živinoreja na višku. Seveda samo tam, kjer so dani pogoji za to. Velik predel Belgije, zlasti tam, kjer so naseljeni naši Slovenci, je nerodovitna, peščena planjava. Samo vresje in umetno zasajeni borovi gozdovi, ki po dolgih letih dajo jamski les. In v tej ravnini so zadnjih dvajset let zrasle naselbine. Podzemeljsko bogastvo — premog. Naš Limburg! Rudniki. Eysden, kjer je Slovencev za lepo župnijo, kjer imajo na pokopališču tudi že svoj kotiček, ki se polni leto za letom, Waterschei in Winterslag in Zwartberg in še novejši Zolder in Beeringen, kjer je Slovencev nekaj desetina.

Bila so leta, ko so tudi rudniki deloma počivali in so morali mnogi nazaj v domovino. In zopet je prišel čas, ko podjetjem primanjkuje delavcev. Vedno še ima Belgija nad 100.000 brezposelnih, a Belgijec ne gre rad v rudnik. Samo če ni drugega izhoda. Znova prihajajo transporti iz Poljske, Češkoslovaške in Madžarske. Govorilo se je, da pridejo tudi iz Jugoslavije. Kakor je videti, se pogajanja še niso ugodno zaključila. Pravim ugodno, ker kontrakti, sklenjeni s Poljsko in drugimi, v socialnem oziru nikakor niso ugodni. Tujina jim izpije kri in onemogle pošlje v domovino. Le predobro so znani tudi pri nas primeri, da so se naši izseljenci vračali brez sredstev v breme občin in države.

Ob 10 letnici Rafaelove družbe naše najiskrenejše čestitke in želimo ji obilo uspehov v bodočnosti. Za našo kri v tujini.

P. Hugolin Prah,
izseljenski duhovnik, Belgija.

Čestitka izseljenskih duhovnikov iz Južne Amerike

Buenos Aires, Južna Amerika.

Podpisani slovenski izseljenski duhovniki iskreno čestitamo Rafaelovi družbi ob njeni 10 letnici obstoja ter jo vsem v domovini toplo priporočamo.

Jože Kastelic, David Doktorič,
Janez Hladnik.

Anglija.
London. — Ob desetletnici obstoja Rafaelove družbe blagovolite sprejeti moje prisrčne čestitke in domovinske pozdrave. Adolf Kovač.

Avstrija.
Dunaj. — Slovenci z Dunaja pošiljamo Rafaelovi družbi k njenemu jubileju iskrene čestitke!

Gradec. — K proslavi desetletnice Rafaelove družbe pošiljamo Slovenci vdane čestitke!

Celovec. — Koroški Slovenci iskreno čestitajo Rafaelovi družbi ob 10 letnici obstoja in ji žele najlepših uspehov pri nadaljnjem delu.

Bolgarija.
Sofija. — Zelo žal mi je, da se ne bom mogla udeležiti lepih proslav ob 10 letnici Rafaelove družbe. Pošiljam Vam iskrene čestitke!

Marica Oblak.

Češkoslovaška.
Praga. — Ob priliki 10 letnega jubileja Rafaelove družbe blagovolite sprejeti naše tople čestitke!
Slovenski akademiki v Pragi.

Grčija.
Atene. — K Vašemu jubileju sprejmite moje vdane čestitke!
Anton Misič.

Italija.
Rim. — Ob priliki 10 letnice Rafaelove družbe v Ljubljani prejmite naše srčne čestitke!
Slovenci v Rimu.

Madžarska.

Budimpešta. — K 10 letnemu jubileju sprejmite moje iskrene čestitke!
Janez Tursič.

Poljska.

Varšava. — Ko se spominjamo vseh velikih zaslug, ki si jih je v desetih letih stekla Rafaelova družba za našo kri v tujini, ji pošiljamo prisrčne čestitke in toplo zahvalo.
Slovenci v Varšavi.

Rumunija.

Bukarešta. — K Vašemu lepemu jubileju Vam iskreno čestitam in Vam želim za nadaljnji razvoj mnogo uspehov.
Vinko Podgorec.

Švica.

Zürich. — K lepemu jubileju naše dobre Rafaelove družbe pošiljam iskrene čestitke.
Franc Gornik.

Palestina.

Jeruzalem. — Mojim dragim znancom in dobri Rafaelovi družbi pošiljam prisrčne pozdrave. K 10 letnemu jubileju Rafaelove družbe sprejmite moje lepe čestitke.
Viktor Rode.

Kitajska.

Veliko veselja in božjega blagoslova želi Rafaelovi družbi ob 10 letnici njenega obstoja
Jožef Kerec, slov. misijonar.

Avstralija.

Sydney. — Ko bivam daleč od drage domovine in vedno mislim nanjo, se spominjam tudi Rafaelove družbe, ki mi je že mnogokrat res kot prava mati pomagala, zato ji k njenemu jubileju pošiljam prisrčne čestitke in toplo zahvalo.
Janez Malnar.

Turčija.

Carigrad. — Rafaelovi družbi želim ob njenem pomembnem jubileju veliko veselja in božjega blagoslova.
Tončka Dekleva.

Afrika.

Aleksandrija. — Naši prepotrebni in skrbni Rafaelovi družbi ob njenem jubileju prisrčno čestitam in jo toplo priporočam vsem rojakom v mrzli tujini.
Filip Vidensek.

Severna Amerika.

Cleveland. — Iz severnoameriške slovenske prestolnice, v kateri biva nad 40.000 Slovencev, pošiljamo ob 10 letnici obstoja Rafaelove družbe in k drugemu slovenskemu izseljenskem kongresu, na katerem bo ustanovljena izseljenska zbornica, prisrčne čestitke.
Slovenci v Clevelandu.

New York. — K 10 letnici Rafaelove družbe sprejmite moje vdane čestitke. Franc Gorše.

Chicago. — Ob 10 letnici obstoja Rafaelove družbe blagovolite sprejeti moje prisrčne čestitke.
Leopold Čampa.

Washington. — V duhu bom z Vami, ko boste na Brezjah ob veliki udeležbi proslavili lepi jubilej Rafaelove družbe, h kateremu Vam pošiljam iskrene čestitke.
Viktor Kralj.

Detroit, Mich. — K pomembnemu jubileju, ki ga bo 22. avgusta proslavila Rafaelova družba, ji pošiljam vdane čestitke.
Franc Rupnik.

Indiana Harlow, Ind. — Blagovolite, prosim, sprejeti ob priliki proslave 10 letnice Rafaelove družbe moje iskrene čestitke.
Jože Kolar.

Milwaukee, Wis. — K proslavi 10 letnice Rafaelove družbe — te matere naših izseljencev — sprejmite moje prisrčne čestitke.
Vladimir Poznik.

Lorain, O. — Sprejmite, prosim, moje iskrene čestitke ob priliki 10 letnice Rafaelove družbe.
Anton Koritnik.

Canada.

Ontario. — Za jubilej, ki ga bo gotovo lepo proslavila Rafaelova družba, sprejmite, prosim, moje iskrene čestitke in toplo zahvalo.
Franc Skubic.

Južna Amerika.

Montevideo. — Sporočam, da smo ustanovili pretekle dni novo društvo »Slovenski krožek«, ki ima namen zbrati v svoji sredi vse naše ljudi iz Montevidea in bližnje okolice. Organizacijo

Izseljencem in narodu tu doma!

P. Kazimir Zakrajšek, predsednik Rafaelove družbe.

Še nekoliko dni in praznovali bomo desetletnico obstoja Družbe svetega Rafaela, ki naj položi temelje novemu delu in novi skrbi za versko, narodno in gospodarsko reševanje naših slovenskih izseljencev širom sveta. Desetletnico ne bomo namreč praznovali v obliki kakih slovesnosti in proslav, temveč v polaganju temeljev za novo, krepko delo za izseljence. Kaj bi se hvalili, kaj bi proslavljali, ko pa smo še tako malo dosegli, ko pa je med našim narodom tu doma še tako malo razumevanja ogromne važnosti dela in skrbi za naše izseljence, ko so naši izseljenci še tako malo oskrbljeni z najpotrebnejšimi sredstvi, ki naj nam jih rešijo versko, narodno in gospodarsko, ko se nam pa pravkar stotisoči pred našimi lastnimi očmi utapljuje in potapljuje narodno, ko nam tisoči tonejo v valovih brezverstva, odpada od vere, ker nimajo svojih dušnih pastirjev, ki bi skrbeli zanje, in ko tisoči radi tega ginejo tudi moralno in gospodarsko. Še vedno se tu doma tako malo zavedamo, da so naši izseljenci na tujem mi, prav mi sami, da se z njimi potapljam mi sami, naš narod. Še vedno pošiljamo v tujino med izseljence zastopnike, ki ne vedo, da so oni tam radi izseljencev in ne izseljenci radi njih, da jih plačujemo zato, da izseljencem pomagajo in skrbe za nje, in ne da vihte nad njimi bič brezobzirne diktature, kakor se godi pravkar med našimi izseljenci v Nemčiji.

Še vedno nam je bolj pri srcu pogan, ki ga želimo pridobiti za Kristusa, kakor pa lastni rojak, izseljenec, ki nam versko poginja, zato zanj več in rajši storimo in več žrtvujemo, zanj več molimo, kakor za lastnega brata izseljenca.

Zato naj ima proslava desetletnice Rafaelove družbe samo ta namen, da prebudi narod tu doma tudi k temu delu, k tej zavesti svetih dolžnosti do svojih izseljencev.

Zbrali se bomo 22. avgusta skupaj z izseljenci, ki bodo ta dan od blizu in daleč prihiteli domov, na Brezjah, pri Mariji, pri materi slovenskega naroda, in molili, veliko molili in prisrčno prosili za naše na tujem in za njeno materinsko pomoč pri tako velikem misijonskem delu Rafaelove družbe za rešitev stotisočev naših na tujem.

Dne 23. avgusta, ponedeljek, se bomo pa

sešli v Ljubljani pri skupnem zborovanju, kjer bomo ustanovili slovensko izseljensko zbornico, nekak izseljenski parlament, zastopstvo izseljenskih organizacij tu iz domovine in organizacij izseljencev iz tujine. Ta zbornica naj potem krepko prime za novo delo za naše izseljence tu doma, da prebudi ves narod k zavesti svojih svetih dolžnosti do njih in med izseljenci za njih sodelovanje pri našem delu za njih koristi, za njih versko in narodno reševanje.

Zato se še enkrat in zadnjič pred slavnostjo zaupno obračam v imenu Družbe sv. Rafaela na ves narod in prav lepo vabim vse izseljenske organizacije širom sveta, da se prigrasijo za pristop k tej zbornici. Zaupno vabim vse slovenske župnije in občine, da pošljejo k zborovanju svoje zastopnike, da bodo iz zbornice ponesli smisel za to novo delo vsak v svojo občino in župnijo.

Da, pridimo skupaj 22. in 23. avgusta! Veliko delo nas kliče skupaj, veliko delo nas kar sili, da se združimo.

Na Brezje vabimo vse Slovence, ki se zanimajo za naše izseljence, ki imajo koga od svojih kje na tujem.

V ponedeljek na zborovanje v svečani dvorani kr. banske uprave pa vabim:

1. delegate naših izseljenskih organizacij vse Slovenije in organizacij, ki imajo v svojem programu tudi skrb za izseljence;

2. delegate vseh organizacij naših izseljencev širom sveta, ki so pristopile k izseljenski zbornici;

3. vse gg. župnike in župane naših slovenskih župnij in občin; ako sami ne morejo, smo hvaležni, ako pošljejo svojega zastopnika, ki se mora pa izkazati s pooblastilom, podpisanim od župnika oz. župana in potrjenim z uradnim pečatom;

4. vse slovenske časnikarje in literate, ki bi hoteli sodelovati pri delu za naše izseljence.

Na svidenje 22. avgusta na Brezjah in 23. avgusta v Ljubljani!

Spored proslave 10letnice Rafaelove družbe in II. slovenskega izseljenskega kongresa v Ljubljani

Pokroviteljstvo je blagovolil prevzeti vodja slovenskega naroda notranji minister g. dr. Anton Korošec.

Dne 22. avgusta:

a) Ob ¾ 7 zjutraj prvi pozdrav izseljencev na Jesenicah. Z Jesenic se peljejo izseljenci do Lesc, iz Lesc pa z avtobusi na Brezje.

b) Ob ½ 9 slovesen sprejem izseljencev na Brezjah.

c) Ob 9 sv. maša na prostem (če bo slabo vreme, v cerkvi), ki jo bo daroval mariborski knezoškof prevzvišeni g. dr. Ivan Jožef Tomažič. Med sveto mašo govor ljubljanskega nadškofa prevzvišenega gospoda dr. Gregorija Rožmana.

č) Po sveti maši pozdravi izseljence predsednik Rafaelove družbe g. p. Kazimir Zakrajšek.

d) Pozdravi visokih predstavnikov državne in cerkvene oblasti našim izseljencem.

e) Govor voditelja Slovencev notranjega ministra g. dr. Antona Korošca.

f) Pozdravi izseljencev iz Francije, Belgije, Holandije, Nemčije, Avstrije, Egipta, Južne Amerike, Severne Amerike in Kanade.

g) Pozdravi izseljenske mladine.

h) Kosilo.

i) Odhod v Ljubljano.

Pri proslavi sodeluje godba z Jesenic in močan pevski zbor z Brezij.

Dne 22. avgusta, t. j. v nedeljo bo prišlo veliko število sorojakov od vseh strani Slovenije pozdravit naše drage izseljence, ki že komaj čakajo veselega svidenja na domači grudi.

Dne 23. avgusta:

Ob 9 dopoldne se vrši II. slovenski izseljenski kongres v svečani dvorani kr. banske uprave v Ljubljani.

a) Pozdravi naših državnih in cerkvenih oblasti.

b) Pozdravi voditeljev naših rojakov v tujini.

c) Ustanovitev »Izseljenske zbornice« in ureditev njenega pravilnika o bodočem poslovanju.

č) Slučajnosti.

Rafaelova družba bo poskrbela pri vseh merodajnih oblasteh v domovini, da bo vaše bivanje na rodni grudi, dragi izseljenci, kolikor mogoče prijetno. Do skorajšnjega svidenja pa vas prav prisrčno pozdravlja vaša Rafaelova družba in vam kliče: Dobrodošli!

»Ivan Cankar smo zaradi njene politične barve razpustili.« »Slovenski krožek« je nepolitično društvo. Njegov namen je: pomagati našim rojakom v kulturnem, socialnem in gospodarskem oziru. »Krožek« ima pevski zbor, orkester in dramski odsek. Predsednik društva je naš rojak Figelj. Pred kratkim nas je obiskal naš poslanik minister g. dr. Izidor Cankar, ki je bil povsod deležen toplega sprejema.

K proslavi 10letnice Rafaelove družbe, ki je mati naših izseljencev, in k ustanovitvi izseljenske zbornice sprejmite naše iskrene čestitke! Z domovinskimi pozdravi

Vaš vdani Janez Porenta.

Buenos Aires. — K Vašemu jubileju, ki ga bo proslavila Rafaelova družba dne 22. avgusta, naše prisrčne čestitke! V duhu bomo tedaj pri Vas. Vdane pozdrave pošiljajo

Slovinci v Buenos Airesu.

Desetletnica Rafaelove družbe v Ljubljani *Poziv našim časnikarjem!*

Jože Premrov

Naši ljudje so se začeli izseljevati zaradi slabih gmotnih razmer že l. 1851. Od l. 1851 pa prav do današnjih dni v večjih ali manjših skupinah zapuščajo naši rojaki še vedno svojo rodno grudo in hite za delom in kruhom v daljni tuji svet. Zdaj imamo v tujini — po vseh delih sveta — nad pol milijona slovenske krvi.

Prvi, ki se je jel zanimati za naše izseljence, je bil pokojni dr. Janez Evangelist Krek. Njemu sta se pridružila nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič in dr. Vladislav Pegan. Vse izseljensko skrbstvo je bilo poverjeno podružnici avstrijske Rafaelove družbe, ki je bila ustanovljena leta 1907 v Ljubljani. Njen prvi predsednik je bil odvetnik dr. Vladislav Pegan. Svetovna vojna je naredila konec delovanja tej podružnici in l. 1924 je bila črtana iz društvenega katastra tedanje pokrajinske vlade.

Ko je po svetovni vojni izseljevanje zopet oživel, je prvi sprožil inicijativo za ustanovitev nove samostojne Rafaelove družbe v Ljubljani tedanji izseljenski duhovnik v Nemčiji svetnik Janez Kalan. Njemu so se pridružili gg. župnik Anton Mrkun, katehet Valentin Tome, ravnatelj Vinko Zor, odvetnik dr. Juro Adlešič, dr. Vl. Pegan, zdravnik dr. Anton Breclj, † dr. Rožič, dr. Dermastia, Niko Batestin, Franc Miklavčič, Franc Erjavec, minister Jože Gostinčar in izseljenski nadzornik Fr. Fink.

Ustanovni občni zbor Rafaelove družbe se je vršil dne 16. oktobra 1927 v mali dvorani hotela Uniona ob navzočnosti 30 oseb. Za predsednika je bil izvoljen sedanji ljubljanski župan g. dr. Juro Adlešič.

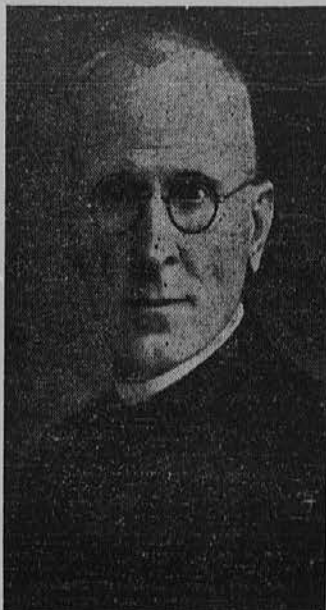
Družba je začela z navdušenjem delovati, bila pa je brez denarnih sredstev. V tej denarni stiski je družbi priskočil na pomoč nadškof dr. A. B. Jeglič s podporo 1000 dinarjev; ko je bil v začetku l. 1928 izvoljen za predsednika oblastnega odbora ljubljanske oblasti sedanji ban g. dr. Marko Natlačen, je izposloval pri tedanjem ministru za socialno politiko g. dr. Andreju Gosarju iz izseljenskega fonda 100.000 din subvencije, iz katere je dobivala Rafaelova družba nadaljnje denarne podpore.

Na praznik sv. Rafaela dne 24. oktobra 1928 je bil na drugem občnem zboru izvoljen za predsednika dolgoletni izseljenski duhovnik g. p. Kazimir Zakrajšek, ki si je v Ameriki nabral bogatihkušenj. Z njegovo izvolitvijo je stopila Rafaelova družba v novo fazo. Pod njegovim strokovnim vodstvom v dobi devetih let je dobila družba nov razmah in postala je svetovno znana izseljenska organizacija.

Novi predsednik je videl vso bedo v moralnem in narodnem oziru v tujini med našimi rojaki, zato je začel dajati družbi nove smernice in navodila, kako bi lahko te rane lečili. S pomočjo družbe je stopil v stik z vlado in z vsemi kompetentnimi oblastmi v domovini. Prišel je izdajati »Izseljenski vestnik«, ki se je pred tremi leti združil z listom Rafaelom, ki ga je izdajal izseljenski duhovnik Oberžan v Holandiji. Sedaj nosi naslov »Izseljenski vestnik Rafael«, ki obiskuje naše izseljence vsak mesec po vseh delih sveta.

S številnimi okrožnicami in z listom je budil v domovini zanimanje za izseljence in opozarjal domovino na njene dolžnosti.

Na inicijativo sedanjega predsednika je bila osnovana »izseljenska nedelja«, ki se je spočetka praznovala samo v Sloveniji, kmalu nato pa je bila uvedena za vso državo, ki jo danes praznujemo vsako leto na prvo adventno nedeljo.

Svetnik Janez Ev. Kalan.

Glavni namen izseljenske nedelje je, da se po vseh cerkvah moli za izseljence, pojasni njihove žalostne razmere in zbira darove za rojake na tujem. Ob tej priložnosti je opozorila Rafaelova družba tudi vse naše domače časopisje, naj poroča o izseljencih in važnem izseljenskem vprašanju. Družbeni predsednik je imel vsako leto v ljubljanskem radiu govor o izseljencih.

Družba sv. Rafaela je navezala svoje stalne stike z Izseljenskim komisariatom v Zagrebu in se naročila na list »Novi iseljenik«. Prav tako je stopila v zvezo z izseljenskimi organizacijami po vsem svetu. Na tisoče dopisov, ki jih družba hrani, pričča o tesnih zvezah med domovino in tujino. Za našimi izseljenci je pošiljala duhovnike in učitelje, ki so jim delili versko in narodno duševno hrano. Družba je naše rojake branila pred množičnimi izkoriščevalci, ki jim je dišal le denar. Često jih je morala braniti pred raznimi vladnimi zastopniki; mirila in bodrila jih je, kadar se je vgnezdil med njimi strankarski razdor. Vsem je bila dobra in pravična mati.

Ko je družba videla, kako jim tuje države utrgujejo plače in jih brezposelne prepuščajo kruti usodi, je opozorila naše oblasti, naj jih zaščitijo z mednarodnimi konvencijami. Koliko dopisov in prošenj je romalo skoro vsak dan v Belgrad!

Često se je zgodilo, da so tuje države pošiljale naše ljudi brez denarja v domovino umirat. Kako tem revežem pomagati? Družba je ustanovila v Ljubljani »Sklad za podporanje izseljencev«. S tem denarjem je podpirala brezposelne repatriirance. Da bi

Vse gg. urednike domačih in izseljenskih listov toplo prosimo, da bi proslavi 10 letnice Rafaelove družbe in ustanovitvi »Izseljenske zbornice« v Ljubljani v cenjenih listih posvetili veliko pozornost. Iskreno želimo, da bi o tej važni ustanovi povedali svoje mnenje, katerega bo Rafaelova družba prav rada upoštevala. Prav lepo prosimo, da bi gg. uredniki poslali k sprejemu izseljencev, na proslavo Rafaelove družbe in k ustanovitvi »Izseljenske zbornice« svoje zastopnike, ki bi o vsem poročali v domačih in izseljenskih listih. O vsem tem so točno informirani v tej številki »Rafaela«, ki ga cenjenim listom priporočamo v oče. Za naklonjenost se že v naprej vsem cenjenim gg. urednikom iskreno zahvaljujemo.

ne bili ti reveži popolnoma zavrženi, je Rafaelova družba opozorila državne oblasti, da jih naseli v državi (notranja kolonizacija).

Da bi zanimanje za izseljensko vprašanje zavzelo še širše dimenzije med vsemi plastmi našega naroda, je Rafaelova družba osnovala »Izseljenski sosvet«, t. j. odbor strokovnjakov, ki naj bi strokovno studirali izseljensko vprašanje. Na številnih posvetovanjih se je sklenilo, da se ustanovi v Ljubljani »Izseljenski dom«, ki bi bil varno zatočišče za vse naše izseljence.

Družba se je redno udeleževala vseh izseljenskih kongresov, ki so se vršili v naši državi. Leta 1935 je sama sklicala izseljenski kongres, ki se je vršil v Ljubljani. O tem kongresu je izdala obširno brošuro, kjer se zrcali vsa njena skrb za izseljence.

Z budnim očesom je Rafaelova družba zasledovala tudi one naše rojake, ki so se pričeli naseljevati na jugu naše države. Pri srcu ji je bilo zlasti pereče vprašanje naših služkinj po mestih naše države. Za te naseljenke in tudi za izseljence je družba izdala posebno knjižico »Če greš na tuje«, ki je pravi angel varuh za vsakega, ki se mora posloviti od rodne hiše.

Naše ljudi v tujini je prosila, naj pošiljajo vse zanimivosti iz njihovega življenja v domovino, ker želi družba ustanoviti »Izseljenski arhiv«. Mnogi so se njeni prošnji odzvali.

Da bi družba še bolj poživila zveze z izseljenci, je naprosila Radio Ljubljana, da bi uvedel v svoj program tudi posebne večere, posvečene našim izseljencem. Odbor Radia se je prošnji odzval in začel vsak mesec prirejati omenjene večere. Letos v maju pa je Radio Ljubljana na inicijativo Rafaelove družbe začel prirejati desetminutna izseljenska predavanja vsak drugi petek, ki so namenjena domovini.

Rafaelova družba je že več let želela imeti »Izseljenski adresar«, ki bi naj pokazal, kje bivajo naši ljudje v tujini. Ta želja se ji je letos izpolnila, ko je izdala tak adresar, ki je vzbudil veliko pozornost v naši kulturni javnosti. Prav enako pozornost je vzbudil v domovini in tujini tudi »Tiskovni odsek Rafaelove družbe« (Tord), ki pošilja domačim in izseljenskim listom v Ameriko posebna poročila iz domačega in izseljenskega življenja.

Nekaj misli ob ustanovitvi izseljenske zbornice v Ljubljani

Jože Premrov

Dr. Vladislav Pegan.

Že več let je družba gojila željo, da bi se njeno delovanje razširilo in poglobilo. Ta želja se ji bo letos posrečila 23. avgusta, ko bo ustanovljena v Ljubljani »Izseljenska zbornica«, t. j. nekak izseljenski parlament.

Marsikdaj so v teku 10 let zajele Rafaelove družbe bridke ure. Denarja ni bilo in večkrat tudi ne razumevanja pri merodajnih faktorjih za njeno delo. — Toda družba ni omagala. Pogumno je šla po začrtani poti in ni se ustrašila prav nikogar, kadar je šlo za pravice naših izseljencev.

Danes so v glavnem te težave premagane. Delo Rafaelove družbe se vidno širi in je že prodrlo med naš narod, prav tako pa tudi med izseljence. Upajmo, da bo z ustanovitvijo »Izseljenske zbornice« še lepše napredovalo.

Doba 10 let ni dolga. Toda v tem času je Rafaelova družba storila veliko za naš narod v verskem, moralnem in narodnem oziru. Tega ji ne more nihče odrekati.

Ob svoji 10 letnici se Rafaelova družba prav vsem, ki so na katerikoli način podpirali njeno velikopotezno delo, iskreno zahvaljuje. Imenoma se mora zahvaliti obema slovenskima ordinarijem, prevzvišenemu nadškofu g. dr. Gregoriju Rožmanu in prevz. knezoškofu g. dr. Iv. Jožefu Tomažiču, dalje sedanji vladi, notranjemu ministru g. dr. Antonu Korošcu, g. ministru dr. M. Kreku, banu g. dr. M. Natlačenu, g. pomočniku dr. St. Majcenu, županu g. dr. Juro Adleščiču, županu g. dr. Alojziju Juvaninu in vsem našim gg. dušnim pastirjem v domovini, prav tako pa tudi vsem našim dragim izseljencem.

Prav posebno zahvalo pa smo dolžni sedanjemu predsedniku g. p. Kazimirju Zakrajšku, ki modro vodi Rafaelovo družbo že devet let in kateremu se imamo v prvi vrsti zahvaliti, da ideja izseljenskega vprašanja zajema že najširše plasti našega naroda.

Ob sklepu imamo samo še prošnjo, da bi domovina, kakor tudi izseljenci še za naprej krepko podpirali Rafaelovo družbo, ki naj bi pomenila za naš narod to, kar pomeni za Nemce »Auslandsinstitut« v Stuttgartu.

23. avgust 1937 bo nadvse pomemben mejnik v zgodovini slovenske emigracije, ko bo ob navzočnosti najvišjih predstavnikov cerkvene in državne oblasti in tudi ob prisotnosti zastopnikov nad pol milijona naših izseljencev ustanovljena »Izseljenska zbornica« v naši slovenski prestolici, od katere se je s krvavečim srcem poslavljalo pred odhodom v daljni tuji svet že na stotisoče naših rodnih bratov in sester. Nad dva tisoč zastopnikov naših izseljencev iz vseh delov sveta bo ta dan osebno prihitelo k temu važnemu prazniku, nad pol milijona jih bo pa v duhu v svečani dvorani kraljevske banske uprave v Ljubljani. O, če bi mogli vsi stotisoči tedaj spregovoriti! Samo njihov obupni krik iz mrzle tujine bi zadostoval, da bi se srca vseh zavednih Slovencev za vedno ogrela za rodno kri, ki je že zapisana narodni smrti med tujimi mogočnimi narodi. V imenu vseh izseljencev bodo spregovorili njihovi voditelji. Kdor vsaj nekoliko pozna njihove žalostne razmere, katerim so prepuščeni, bo brez dvoma trdil, da bodo nekako takole spregovorili: Domovina, ti si naša mati. Revna si in zato nisi mogla dati vsem svojim otrokom dela in kruha. Življenjske razmere so nas prisilile, da smo te telesno zapustili, v duhu pa smo še vedno doma. Ker si se nam smilila, smo ti pošiljali krvavo prislužen denar, ki smo si ga često od ust pritrgli. Pa smo ti ga radi pošiljali, ker te ljubimo, kot ljubijo otroci svojo rodno mater. Svojih revnih, a ličnih domov, belih cerkvic in večno lepih planin nismo in ne bomo nikoli pozabili. — Spomini so nam sveti. Domovina, često si trkala na naša srca in mi nismo nikoli preslišali tvoje prošnje...

Tudi tvoji otroci iz tujine so ti pošiljali prošnje, pa si jih, mati, tolikokrat prezrla! Saj te nismo prosili denarja, prosili smo le tvoje moralne pomoči; prosili smo te, da nam pošlji za nami dobre duhovnike, katoliške učitelje in pravične državne zastopnike na poslaništva in konzulate. O, če bi, domovina, mogla videti, koliko tvojih otrok se zgublja versko, moralno in narodno! In to vse zato, ker nam manjka duhovnikov, učiteljev in pravičnih državnih zastopnikov. Mlajša generacija je že zapisana narodni smrti in tudi nekateri starejši rojaki nočejo več vedeti za domovino, ki jim v državnem oziru dela toliko težav in povzroča bridke udarce. O tem bi lahko napisali debele knjige.

In ko po dolgem času vidimo, da se nisi mogla ubraniti našemu klicu, ki smo ti ga pošiljali dan za dnem po tvoji predstavnici, Rafaelovi družbi, smo tega uspeha veselili in ti vse odpuščamo. Z velikim hrepenenjem smo prihiteli k tebi, domovina, ko smo zvedeli, da nas še nisi pozabila in da hočeš z ustanovitvijo »Izseljenske zbornice« popraviti to, kar si v teku dolgih let zamudila. Novo ljubezen in skrb nam hočeš pokazati in povedati, da se še vedno bojiš za rodno kri, ki krvavi po tujih tleh...

Teh tožnih krikov naših rojakov iz vseh delov sveta ne sme od zdaj naprej nikdar več preslišati naš narod. Neutemeljenega

odgovora: »Zakaj so pa šli v tujino, pa naj bi ostali doma«, ki se vleče po številnih naših spisih že nad sto let, naj bi ne bilo več. Vsi bodimo prepričani, da bi bili veliko rajši ostali doma, kot pa šli za negotovim kruhom v tujino. — Dolžnost našega naroda je, da zdaj, ko bo ustanovljena »Izseljenska zbornica«, kamor se bodo stekale zadeve naših rojakov iz vseh delov sveta, primemo vsi krepko za delo. Naši izseljenci so že siti lepih obljub, zdaj hočejo, da jim svojo ljubezen pokažemo v dejanju. — In najlepše jim jo bomo pokazali s tem, da bomo umevali delo Rafaelove družbe, ki v imenu vsega našega naroda skrbi za vse one ude, ki so danes odrezani od našega narodnega telesa.

Vsi drugi mogočni narodi imajo že več let tako zvane »Izseljenske institute«, katere podpira z velikimi denarnimi prispevki država in narod. In da so se te naprave sijano obnesle, so nam najboljši zgled Nemci, ki so danes brez dvoma izmed vseh drugih narodov na prvem mestu, kar se tiče izseljenskega skrbstva. Poljaki n. pr. ne puste, da bi se jim kak drobec rodne krvi izgubil v tujini. Pri nas pa, ko se potaplja v verskem in narodnem oziru na stotisoče naše krvi, smo pa povsem brezbrizni. Le tu in tam gre kak tožen glas po našem časopisu, potem je pa spet vse tiho. Temu vzrok je v veliki meri tudi dejstvo, da naš narod važnosti izseljenskega vprašanja še ne pozna v zadostni meri. Da ga pa ne pozna, je kriv sam, ker se za izseljensko časopisje ne zanima. »Kar se dogaja za mejami, to nas ne briga«, se često sliši med nami. Mi se bolj zanimamo za Rusijo, Abe-sinijo, Španijo itd., kakor pa za rodno kri, ki se v masah potaplja v tujih narodnostnih morjih.

Kdaj bo tej naši brezbriznosti konec?

Upajmo, da z ustanovitvijo »Izseljenske zbornice« in z njenim širokopoteznim delom, katerega naj moralno in gmotno podpira ves naš narod.

Milan Holozan:

Sloveniji materi

Slovenija, predraga moja mati,
do smrti vdan ti hočem biti sin!
Vesel te gledam v sreče zarji zlati,
sočutno zrem te mater bolečin.

Naj sučejo se uma svetli meči,
srčno hiti naj zate v boj prostak,
mladina javno, starec pa pri peči,
kdor sin je tvoj, naj vsak bo tvoj vojščak

Kar bilo bi brez temelja poslopje,
to bila ti brez zvestih bi sinov.
Izkoreninjenci so prazno snopje,
njih del ne spremlja božji blagoslov.

Poglej nekdanje slavne kraljevine:
nesloga vrgla je njih moč ob tla,
sesula je njih mesta v razvaline,
vsa sreča mimo njih je šla.

Če boš otroke verne si vzgojila,
sovražnikov boš gledala poraz.
Če nezvestoba v srečih jim bo vzknila —
odšla bo sreča tudi mimo nas.

Ameriška Družba sv. Rafaela

P. Kazimir Zakrajšek

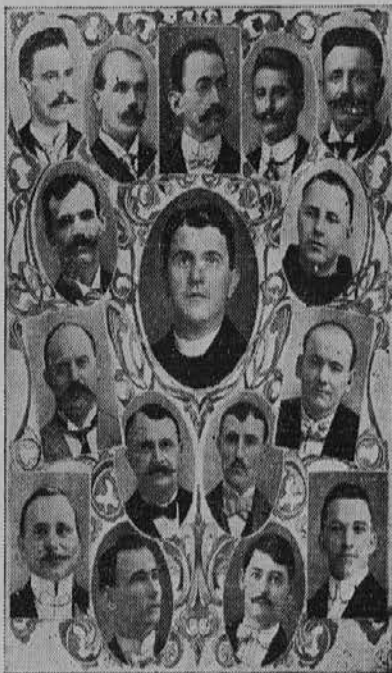
Sam ne vem zakaj, vendar že prav iz dijaških let sem čutil v sebi neko posebno zanimanje za naše slovenske izseljence. Kot bogoslovec sem pa napisal več člankov o izseljencih za »Zgodnjo Danico«, katero je tedaj urejeval profesor Tomo Zupan. Tako se spominjam, da mi je dal brošuro jolietškega župnika Rev. Susteršiča »Kažipot slovenskim izseljencem«, naj mu napišem njeno oceno in priporočilo. Enako sem bil v ozkih zvezah z našim kitajskim misijonarjem p. Baptistom Turkom, za katerega sem zbiral darove in mu jih pošiljal. Radi tega sem prišel v ozke zveze tudi z urednikom Bogoljuba g. svetnikom Kalanom, kjer sva večkrat govorila tudi o izseljencih.

Ko sem slednjič leta 1906 tudi sam postal izseljenec in so mi nasprotniki ubili prvo dete mojega srca, župnijo Žalostne Matere božje v Clevelandu, sem se odločil, da se v Ameriki ne bom omejil samo na delo v kaki župniji, temveč reševanju slovenskega izseljenskega problema v Združenih državah. Zato sem takoj, ko sem bil prestavljen iz Clevelanda v Lorain, pisal nemškemu izseljenskemu misijonarju v New Yorku, Rev. N. Nageleisenu in ga prosil za posredovanja, da pridem v New York, da se bom mogel popolnoma posvetiti temu delu. Ko je prav tedaj prišel v Cleveland iz Rima moj generalni predstojnik, mi je dal na razpolago, da grem ali v Denver, Colo., kjer Slovenci še niso imeli svoje fare, ali pa v New York. Ko sem se odločil za New York, mi je dal dovoljenje, da odidem tja. Rev. Nageleisen je moj sklep pozdravil in mi v daljšem pismu pojasnil potrebo posebnega misijonarja za vse Slovane iz bivše Avstrije. Izposloval mi je pri tedanjem avstrijskem generalnem konzulu grofu Carrolu v New Yorku, da me je sprejel kot misijonarja avstrijskega izseljenskega doma v New Yorku. Newyorški nadškof me je na njegovo priporočilo takoj sprejel in me kot takega tudi nastavil. Tako sem prišel 4. marca 1906 v New York.

Razmere, katere sem našel v avstrijskem izseljenskem domu v New Yorku, so bile zelo žalostne. Dom je vodila kot lastnica od avstrijske vlade bogato podpirana Avstrijska izseljenska družba, katere predsednik je bil sicer nemški češki duhovnik Šumak, vendar so jo pa vodili in bili njeni člani skoraj izključno nemški in madžarski židje. Dom je bil skrajno zanemarjen. Samo prvo noč sem spal v domu, pa sem ga imel dovolj. Postelje so bile tako žive »lazi«; videl sem v domu stvari, katerih ne kot duhovnik ne kot pošten človek nisem mogel odobravati. Kot duhovnik zavoda bi bil za nje celo odgovoren, ako bi stanoval v hiši. Zato sem si poiskal drugo stanovanje. Za nekaj mesecev so me sprejeli nemški frančiškani. Ko so pa ti začeli zidati nov samostan in so še sami morali v prvotna stanovanja, sem pa po posredovanju zgoraj omenjenega Rev. N. Nageleisena prišel v župnišče sv. Nikolaja na drugo cesto, kjer je bil župnik njegov brat Rev. J. Nageleisen. To mi je bilo toliko ljubše, ker sem tako prišel stanovat v središče tedanje

newyorške slovenske naselbine in sem tako lahko začel tudi za nje delo organiziranja nove slovenske župnije.

Ker je bil avstrijski izseljenski dom bogato podpiran od dunajske vlade, sem najprej poskusil, če bi se ne dala Avstrijska izseljenska družba reorganizirati in spraviti vanjo drugo, nežidovsko vodstvo. Začel sem z agitacijo za pristop Slovencev in drugih katoliških slovenskih izseljencev v to družbo. Ko sem se izselil iz doma, sem prenehal biti »kurat avstrijskega izseljenskega doma« in sem ostal samo »avstrijski

Ustanovni odbor Rafaelove družbe v New Yorku
1. Anton Bugar, 2. Anton Podgornik, 3. Alojzij Češarek, 4. Alojzij Erhatic, 5. Peter Vogrič, 6. Anton Štucin, 7. Rev. Jos. Tomšič, 8. Rev. Kazimir Zakrajšek O.F.M., 9. Stefan Erhatic, 10. Frank Tassotti, 11. Valentin Vavpotič, 12. Ivan Bučar, 13. Avgust Jakopič, 14. Josip Štirn, 15. Henrik Derganc, 16. Josip Škrabe.

izseljenski misijonar« na Ellis Islandu (izg. Elis-ajlandu), t. j. otoku, kjer je poslovala ameriška priseljenska komisija in vodila ter nadzirala vse priseljevanje v Združene države. Vsak dan je bila moja dolžnost biti na tem otoku od 9 do 1 in nadzirati priseljevanje avstrijskih katoliških izseljencev. Ako je prišel kdo v težave, da so nastale zapreke za njegov vstop v Ameriko in so ga tam zaprli, sem moral zanj posredovati pri izseljenskih sodiščih, jih zagovarjati in odstranjevati zapreke. Morda kdo ni imel predpisane vsote denarja; moral sem mu ga izposlovati od sorodnikov, h katerim je šel. Ako ni imel pravega naslova sorodnikov, sem mu jih moral najti. Ako je prišel neporočen par, sem ga moral prej poročiti. Ako je kdo zbolel in so ga dali na otoku v bolnico, sem ga moral obiskovati, tolažiti, posredovati, da so se zanj zavzeli zdravniki. Bili so izseljenci, ki so cele mesece prejkali po neprijetnih ječah tega otoka.

Toda tudi tu sem našel za naše katoliške izseljence zlasti v verskem oziru zelo ne-

zdrave razmere. Med misijonarji na tem otoku, katerih je bila cela vojska, kajti vse narodnosti, vse države, pa tudi vse vere so jih imele, so bili posebno vsiljivi misijonarji »Društva sv. pisma« (Bible society). Ti so delili med izseljence luteransko sveto pismo, luteranske brošure in letake proti katoliški cerkvi, da so skušali katoliškim izseljencem že pri vstopu v Ameriko zastrupiti srce s protikatoliškim strupom.

Pa še nekaj zelo žalostnega sem opazil. Takoj, ko sem prišel v Ameriko, sem se začel zanimati tudi za življenje naših ljudi po naselbinah brez slovenskega duhovnika in jih začel za veliko noč obiskovati, da bi jim dal priliko opraviti velikonočno dolžnost. Zlasti sem veliko obiskoval take naselbine po državah Ohio, Pennsylvania in West Virginia. Tu sem pa našel tako žalostne razmere, da me še danes srce boli, ko se jih spomnim. Sama pijača in še hujše. Videl sem, da mora velik del naših ljudi versko propasti, ako bo šlo tako naprej.

Vse te tako žalostne razmere: razmere v avstrijskem izseljenskem domu, v »Avstrijski izseljenski družbi«, na otoku Elisajlandu in po slovenskih naselbinah, so me pa nagnile, da sem začel misliti na ustanovitev organizacije, ki bi sprejela delovanje za zboljšanje teh razmer kot svojo nalogo. In tako sem prišel do sklepa ustanoviti v New Yorku slovensko Družbo sv. Rafaela. Stopil sem v pismene zveze s pokojnim dr. Kreckom, dr. Sušteršičem, nadškofom Jegličem, zlasti pa z g. Kalanom, ter jih prosil pomoči in sodelovanja. G. Kalan je res dosegel tu v Ljubljani ustanovitev prve Družbe sv. Rafaela. V Ameriki smo jo pa ustanovili 1. decembra 1908. Prvi predsednik je bil pokojni Rev. Jos. Tomšič, župnik v Forest City, Pa. Namen družbe je bil zlasti posvečati slovenskim izseljencem vso skrb in varstvo v New Yorku, po Ameriki pa versko poskrbeti za slovenske naselbine, ki nimajo slovenskih duhovnikov.

Lepo se je začelo to delo in bi se bilo krasno razvilo, ko bi se ne bil našel mogočen nasprotnik v lastniku in urednikih dnevnika »Glas Naroda« v New Yorku. Ti so se pa ustrašili premočne Rafaelove družbe. Sicer so jo prve mesece pozdravili in priporočali. Toda kmalu se jim je zazdela preveč »klerikalna« in napovedovali so ji boj na nož. Še danes me srce boli, ko se spomnim tega boja. Posebno so zavidjali, ko sem začel izdajati prvo glasilo Rafaelove družbe list »Ave Maria«. Kar pobesnili so. Denuncirali so me vsem mogočim oblastem, zasledovali korak za korakom, vsako besedo. Imeli so celo v družbi svoje zveznike, ki so jim pomagali. Očrnili so me pri izseljenskem komisarju na Elisajlandu in me naredili odgovornega za razmere v »avstrijskem izseljenskem domu«, kamor se mi je posrečilo že vriniti Slovence za oskrbnika, ki res ni bil mož na mestu. Toda jaz še tedaj nisem imel nobene besede v domu. Pa ne samo v New Yorku so vse naščuvali proti družbi, temveč tudi vse slovensko čašopisje in vse voditelje naših izseljencev po Ameriki. Na celi črti se je začel odločilni boj proti družbi in proti meni pod

krilatico: »Kranjskega klerikalizma ne maramo v Ameriki!« Pri Avstrijski izseljenški družbi so se zvezali z Judi proti meni, češ da hočem Jude izriniti iz družbe in spreminiti »avstrijski izseljenški dom v kloster«. Nerednosti tedanjega slovenskega upravitelja doma so izrabili proti meni in me naredili odgovornega za nje. O, zelo žalostna je zgodovina tega boja.

Toda niso uničili ne družbe, ne mene; ker je bilo vse delo družbe in moje popolnoma v redu, so mi začeli delati težave, zavirati delo in uspehe, ki bi bili samo uspehi za slovenske izseljence.

Pred seboj imam zapisnik delovanja Družbe sv. Rafaela tistih let. Sam se čudim idealizmu mož, ki so se oklenili tega dela pri družbi in ga v tako težkih razmerah vršili odločno in neustrašeno. Družba je delovala do začetka vojne leta 1914. Najodličnejši sad Družbe sv. Rafaela v New Yorku je pa list »Ave Maria«, ki se je pod njenim okriljem razvil v mogočnega borca za koristi katoliških slovenskih izseljencev v Ameriki. S pomočjo naročnikov lista se je ustanovila mogočna katoliška tiskarna, ki še danes obstoji v Chicagu pod imenom »Tiskarna Edinost«. V tej tiskarni so se tiskale med vojsko knjige ameriške Družbe sv. Mohorja, se je tiskal list »Mali Ave Maria« za otroke, »Glasnik Srca Jezusovega«, list »Sloga«, ki se je prekrstil v »Edinost«, ki je rešila propada »Amerikanskega Slovenca«, s katerim se je združila leta 1924 in prevzela njegovo ime. Tu so se tiskali »Abecednik za slovenske farne šole«, »Slovensko-ameriški molitvenik«, »Slovenski ameriški katekizem« ter zelo veliko propagandnih in versko-obrambnih brošur. Tu sem začel izdajati prvi slovaški nabožni mesečnik »Listy sv. Františka« in angleški mesečnik »St. Francis Magazine«, obrednika društva mož Najsvetejšega imena in društva krščanskih mater.

Ogromno delo! Še več bi se pa bilo izvršilo, ko bi ne bilo nasprotovanja. Najbrže bi danes ameriški Slovenci ne imeli polovice teh žalostnih bojev, kakršne imajo, ko bi tedanja Rafaelova družba našla v Ameriki tisto razumevanje in sodelovanje, kakor ga je našla sedaj tu doma.

Anica Jeram, Buenos Aires:

Med gredicami

Kaj gojila bom cvetlice
in zeleni rožmarin?
Naj jih močijo solzice
in preteklih dni spomin!

Kaj bom jaz sadila rožice
na ta mrzli, tuji svet,
ko je moj tam v domovini
zapuščen in ves striž?

Kaj gojila bom v tujini
rdeče, bele nageljne,
ko moj nagelj v ostrji zimi
je pozebel in mi mreč?

Sopke sem nekđaj vezala
in dajala jih drhié
njemu, ki mu je drhtelo
kakor moje je sree.

Rože, naglji, sopki, cvetje,
ti zeleni rožmarin,
toliko veljate meni,
kolikor na dom spomin!

Aj, domov, domov bi rada
k mojim ljubljenim gredam.
Ta tujina same solze,
drugega ne nudi nam.

Slibar Tone, izselj. učitelj, Nemčija:

Versko življenje naših izseljencev v Nemčiji

Danes, ko ves svet gleda na Nemčijo zaradi verskih sporov, vas bo gotovo zanimalo, kako žive naši ljudje, ki so ostali zvesti katoliški cerkvi.

Čeprav so po veliki večini v Nemčiji prepovedana katoliška društva, se Nemci naših verskih društev niso dotaknili in uživajo vso prostost, kar je edino pravilno, saj smo inozemci. To je pač naša pravica, saj se naši ljudje itak ne vmešavajo v nemške notranje razmere. Pohvalno moram celo omeniti, da nam nemške oblasti ne delajo nobenih sitnosti, celo ne, da bi naše delo v društvih zavirale. Križ je pač, da še do sedaj nimamo svojega duhovnika, ki bi bil voditelj teh verskih društev.

Toda naša društva imajo veliko delavnost v sebi. Povsod pokažejo svojo skupnost, tako pri procesijah, kjer s svojim petjem obračajo nase precej pozornosti. Vsak mesec enkrat imajo tudi svoje pobožnosti v

cerkvi. Le nekaj pogrešam, da se mladina čimdalje bolj odtuja miselnosti starih. Da, naša društva skoro nimajo mladine za seboj ali vsaj premalo. Ta mladina pač prejema v šolah popolnoma drugo miselnost in je tudi najbolj dovzetna za novo vzgojo, katera se ji nudi. Tu je tuj vpliv viden.

Čudim se tudi zglednemu življenju Nemcev. Skoro bi smelo trditi, da pobožnost iz dneva v dan narašča. Vera korenini še globoko v tem narodu. Nemogoče je, da bi ostal hladen, če gledaš stotine mladih fantov, ki pristopajo k mizi Gospodovi. Zato bo morda ta vpliv močnejši pri mladini, ki jo bo tudi obvaroval najhujšega. Naši ljudje prejemajo zato le novih pobud in versko življenje za enkrat ni prav v nobeni nevarnosti. Na mladino pa bo treba budno paziti in tu bi lahko neizmerno koristil duhovnik, katerega kar zaman pričakujemo.

Rozman Jožko, Ljubljana:

Za varstvo pravic naših izseljencev

Skrb za izseljence je moralna in gospodarska dolžnost države

Velik del našega majhnega slovenskega naroda je obsojen na izseljevanje. Stotisoči so odšli na vse strani sveta — za kruhom. Tako jih danes najdemo v vseh evropskih državah, kamor je bilo izseljevanje mogoče, in prav tako v vseh deželah, onkraj širokih morij. Zadnja leta, ko so vse države začele kar najbolj omejevati doseljevanje, je ta odliv nekoliko prenehala.

Pretežni del teh naših izseljencev tvorijo delavci in kmetijski fantje, pa tudi dekleta, za katere ni bilo dovolj kruha doma na rodni grudi. Mnogi, ki odhajajo v tujino, grede največ zato, da si nekaj prislužijo in se nato zopet vrnejo. Pa tudi mnogi izmed tistih, ki pod silo razmer ostanejo na tujem, še vedno upajo, da se vendarle vrnejo v domače kraje. Predvsem si želijo toliko prihraniti, da bi v domovini vsaj za silo mogli živeti. Zneski, ki jih pošiljajo domov, so znatni in grede vsako leto v stotine milijonov. Tako poroča Izseljenški vestnik Rafaelove družbe »Rafaël«, da so v letu 1935. poslali nič manj ko 192 milijonov dinarjev. Vsekakor znesek, ki je za naše razmere uvaževanja vreden. Pri vsem tem pa grede našim izseljencem in s tem seveda tudi našemu narodnemu gospodarstvu v nič še težki milijoni. Naši delavci - izseljenci, zlasti tisti, ki so zaposleni v rudnikih in industriji, so pretežno zavarovani zoper nezgode, starost in onemoglost. Leta in leta plačujejo prispevke, pa pride redukcija — in so ob vse. V nadi, da bodo kje drugje našli zaposlitev, porabijo prihranke in na koncu jim ne preostaja drugega kakor pot v domovino in še to na način, ki so ga najmanj zaslužili. Tako se teh ljudi polšača zagrenjenost in obup. Domovini so dali vse svoje prihranke, ob vrnitvi pa za nje ni nikjer nobene podpore, še manj pa toplega mesta. Pa se potem še čudimo takemu človeku, če obupa nad vsem in je prepričan, da bo rešitev prišla le, ako se vse od kraja, kar danes je, razbije in uniči. Pa ne da ima od tega škodo in težko življenje samo izse-

ljenec. Koliko trpi pri tem njegova družina! In še: kako ogromno škodo ima od tega država sama. Poleg strašnega trpljenja in nezadovoljstva, ki se s tem ustvarja, ima še stroške, ki jih mora kriti za vožnjo takim izseljencem in razne druge izdatke. V ogromnih primerih bi se dalo vse to našim izseljencem prihraniti, kar bi bilo dobro tako za izseljence kakor za državo.

Ugotovil sem že, da večina izseljencev računa na povratek v domovino, da si tukaj kupi skromen dom in tako zagotovi primerno življenje. Bilo bi torej dobro za gospodarstvo in ugled države, da bi na vsak način kar najbolj branila in varovala pravice naših izseljencev. V resnici pa pusti, da jim propadajo pravice, ki izvirajo iz pokojninskega zavarovanja. V milijone grede zneski, ki so zaradi tega izgubljeni. Prečestokrat se zgodi, da jih kot tujce prve odpuste in jim je vzeta vsaka možnost, da bi mogli priti do pravic, ki jim grede iz zavarovanja. Treba jim je tedaj v vsakem primeru to pravico zavarovati. To terjaja ne samo naravna pravičnost, marveč je to tudi dolžnost države. Pri vsem tem, kakor je bilo že poudarjeno, ima vendar tudi država korist in je zato nerazumljivo, da se pri nas to vprašanje tako malo upošteva. Od naših izseljencev se zahteva ob vsaki priliki spoštovanje do domovine, za nje se pa v resnici prav nič ne stori in ne skrbi. Več skrbi tedaj za izseljence, pa bodo tudi ti spoštovali domovino in ji tudi dali, kar so ji dolžni!

Doslej se izvaja vzajemna pogodba glede starostnega zavarovanja samo z Nemčijo. Z Avstrijo je sklenjena že nekaj let, vendar se do danes iz neznanih razlogov ne izvaja. Pripravlja se tudi s ČSR, vendar bo ta za nas brez večjega pomena, ker tam ni mnogo naših ljudi. Bolj bo to v korist češkimi nameščencem, ki so se preselili s tekstilno in drugo industrijo k nam v Jugoslavijo.

Kakor so te pogodbe važne, nujne in potrebne, vendar so z njimi interesi izseljen-

cev zavarovani le enostransko. Na primer: Ako hoče izseljenec uživati pravice, ki mu jih daje dogovor z Nemčijo, se mora vrniti v domovino. Ako pa gre v kako drugo državo, tedaj kljub plačevanju prispevka, s katerim varuje svoje pravice, teh ne more izkoristiti. Pa še nekaj je velike važnosti. Med nekaterimi državami veljajo dogovori, da so njihovi izseljenci v drugi državi, sopogodbenci, popolnoma enakopravni z domačimi delavci. Naši izseljenci tega ne uživajo, razen v državah, s katerimi imamo dogovor o socialnem zavarovanju.

Mednarodni urad dela je izdelal in na svojem rednem zasedanju leta 1935 sprejel besedilo konvencije pod naslovom »Pokoj-

nine izseljencev«, ki določa, da delavci-izseljenci lahko varujejo in uveljavljajo svoje pravice, izvirajoče iz pokojninskega zavarovanja, v vseh državah, ki to konvencijo sprejmejo in uveljavijo.

Naša država je na ratifikaciji te konvencije zelo prizadeta, saj si bo na ta način zagotovila dotok denarnih sredstev v obliki pokojnin, ki jih bodo iz tujih držav premajali delavci-izseljenci po svoji vrnitvi v domovino.

Iz čisto gospodarskih razlogov je torej potrebno, da naša država to za naše izseljence tako važno konvencijo čimprej uzakoni. To zahtevajo še prav posebni naši slovenski nacionalni in gospodarski interesi.

H konvenciji „Zaščita pokojnin izseljencev“

Dopolnjujoč meddržavno socialno zavarovanje, ki je bilo urejeno v prejšnjih zasedanjih, je mednarodna konferenca za delo leta 1935 sprejela načrt konvencije meddržavne pogodbe o ustanovitvi mednarodne uprave za ohranitev pravic v zavarovanju za primer invalidnosti, starosti in smrti. Omogočiti je treba zavarovanim delavcem, ki se morajo zaradi negotove eksistence seliti iz države v državo, da pridobijo možnost izrabe svojih pravic iz zavarovalnih dajatev.

Izmed možnih načinov, kako naj se izrabijo pravice delavcev, ki so bili člani zavarovalnih zavodov v dveh ali več državah, je konferenca izbrala tisti način, ki ustanavlja kontinuiteto zavarovanja. Zavarovalna razdobja, ki jih je izseljenec dovršil v svojem poklicu v različnih državah, tvorijo nepretrgano vrsto oziroma se seštejejo v enoto, tako da more upravičenec uveljavljati v vsaki državi vso zavarovalno dobo, ne da bi bil v nevarnosti, da bi izgubil prispevke, ki jih je plačal v katerikoli državi. Pri ugotavljanju, ali ima izseljenec pravico do dajatev, upošteva vsak zavod ne le zavarovalno dobo, dovršeno pri njem, temveč prav tako razdobja pri vsakem drugem zavodu, ki prispeva mednarodni upravi za ohranitev pravic. Po drugi strani je vsak zavod pooblaščen, da zniža v določenem razmerju dajatve ali enote dajatev, ki so določene neodvisno od časa, ki je v njem bil kdo zavarovan, ker se pri računu drugih dajatev niso upoštevala vsa razdobja zavarovanja. Zato se je konferenca odločila organizirati v korist delavcev izseljencev ohranitev pravic v teku pridobivanja.

Konferenca je šla še korak dalje. Proučila je tudi drugo stran vprašanja ohranitve pravic, ohranitev že pridobljenih pravic, postavila načelo popolne ohranitve pravic. Zavarovanec, ki mora zapustiti državo, v kateri ima svoj sedež zavarovalni zavod, ki mu je že izplačeval dajatve, obdrži pravico na te dajatve ne oziraje se na to, v kateri državi biva. Pri tem so predvidene še druge morebitne okolnosti, po katerih se ravna višina dajatev.

Konferenca se je zadovoljila s tem, da je postavila glavna načela za varstvo pravic delavcev-izseljencev in prepustila državam, ki so članice mednarodne uprave za ohranitev pravic, vso svobodo ukrepanja, ki je združljivo s smotrom te uprave. Tako je torej državam, ki se sporazumejo o tem, dano na voljo, da se v medsebojnih odnosih ravnajo po drugačnih predpisih, do dajatev, upošteva vsak zavod ne le samo če bodo ti posebni predpisi v celoti za zavarovance vsaj tako ugodni kot občni pravilnik, ki ga je sklenila konferenca.

L'Année Sociale 1935.
Mednarodni urad dela.

Olga Kurec:

Dete zapoj

Kako čudovito lepo je nočoj!
Dete, veselo zavriskaj, zapoj,
preženi iz mene vso žalost, solze —
vsaj enkrat naj bode veselo srce!

Pri Slovencih v Nemčiji in Holandiji

Heerlen, 26. julija 1937.

Velika sreča me je doletela letos, da sem lahko naredil propagandno potovanje po srednji Evropi. Na prijazno vabilo Nizozemskega katoliškega esperantskega društva sem se torej napotil na Holandsko.

Pot me je vodila skozi Nemčijo, kjer sem se oglasil pri Slovencih v Gladbecku, posebno še zato, da se snidem z g. Slibarjem, svojim starim znancom.

Slovenci so se mojega obiska zelo razveselili. Dne 6. julija 1937 se je vršil občni zbor društev »Kraljica Marija« in »Domovinskega Zvona«, ki sta se spojili v eno društvo. Po dobro uspelem občnem zboru pa so se vsi podali v neko restavracijo (ime sem že pozabil), kjer sem jim pokazal nekaj slik iz domovine. Mnogi, ki že dolgo niso videli svoje domovine, so imeli rosne oči, mladina pa, ki je bila v Nemčiji rojena, se je navdušila za lepoto svoje domovine in zbudila se jim je želja, da bi vsaj enkrat lahko videli domače kraje.

Po predavanju smo še dolgo ostali skupaj in kramljali o vseh mogočih vprašanjih. Pripovedovati sem jim moral, kako je sedaj pri nas, meni so pa tožili svoje križe in težave, češ da se domovina premalo briga za Slovence v Nemčiji. Tudi meni se tako zdi, posebno če pomislim, koliko store Čehi in Poljaki za svoje rojake v tujini. Slovenci se čutijo zapostavljene in to po pravici. Glede tega bo vsekakor treba nekaj ukreniti, drugače bodo Slovenci v tujini izgubili vse veselje za prosvetno delo ter bodo rajši delovali v tujih društvih.

Od prijazne Goršetove družine sem se, žal, prehitro moral posloviti. Podal sem se na Holandsko, kjer sem imel nekaj dobro uspeh predavanj v Eindhovenu, Rotterdamu, West-Graafdijsku, Utrechtu in Nijmegen. Predavanja so bila povsod dobro obiskana. Holandci so bili vzhiceni nad lepoto naših krajev ter so obljubili, da si jih bodo šli ogledat. Holandci radi potujejo, a le v Švico, Italijo in Avstrijo. Jugoslavija pa jim je bila do sedaj neznan dežela. Saj me je neki otrok v šoli v Veldhovenu vprašal, če bivajo pri nas tudi zamorci. Jugoslavijo zamenjujejo večji del s Češkoslovaško.

Dne 25. julija pa sem se podal iz Apeldoorna v Heerlen, kjer še biva nekaj Slovencev. Z njimi sem stopil v stik še v domovini. Prijazni g. Štrucelj Miha, predsednik slovenskih društev na Holandskem, je mojo ponudbo z veseljem sprejel.

V nedeljo popoldne sem srečno prispel v Heerlerheide, kjer so bili že v skrbeh, ali bom prišel ali ne, ker sem prišel 3 ure pozneje, kakor sem napovedal. »Samo da ste prišli«, mi je rekel g. Štrucelj. »Povabili smo na predavanje tudi Čeha. Pa bi bilo silno nerodno, ako bi Vas ne bilo. Pa tudi p. Teotim bo prišel. Je sicer Holanec, pa dobro obvlada slovenščino in nas ima zelo rad, pa tudi mi ga imamo zelo radi.«

Prijazna gospodinja je hitro prinesla na mizo precejšen prigrizek, gospodar pa je postavil na mizo steklenico vina. Slovenci na Holandskem so ohranili svoje običaje in svoj jezik, kljub temu da nimajo učitelja. Tudi oni, ki so bili rojeni na Holandskem, že dobro znajo slovensko.

Ko sva prišla z g. Štruceljem v gostilno »Ljubljano«, katere lastnik je zelo sposoben in podjetni g. Jakob Zajec iz Trbovelj, je bilo zbranih že polno Slovencev in Slovek, pater Teotim pa se nam je pridružil že med potjo.

Pod vodstvom p. Teotima je pevski zbor zapel nekaj slovenskih narodnih pesmi, potem sem imel kratek nagovor, slednjč sem jim hotel pokazati še nekaj skioptičnih slik, a skioptikoni nikakor niso hoteli ubogati, akoravno jih je »krotilo« nekaj krotilcev. Zelo uslužnega se je pokazal češki učitelj (imena se nisem mogel več spomniti), ki je prihitel k Slovincem s svojo gosprogo. Slednjči smo le »ukrotili« skioptikon, ki je potem rade volje (hočeš nočeš) kazal slike iz domovine. »Ah, Celja pa niste pokazali!« mi potožil neki Celjan. »In Črne tudi ne!« se oglasil drugi. Vsa bi bil rad videl svoj rojstni kraj.

Po predavanju smo še dolgo sedeli skupaj in kramljali.

Slovenci na Holandskem so silno agilni. Priredili so že več iger, nastopili so tudi v radiu s pestrimi narodnimi nošami, katere so si sami preskrbeli in žrtvovali precej denarja. Iz domovine niso dobili nikake podpore, akoravno so prosili zanjo. Holandci pa so šli Slovincem zelo na roko.

Slovincem manjka učitelj. Čehi, akoravno niso tako številni, imajo svojega učitelja. Tudi Poljaki bolj skrbe za svoje izseljence. »Slovenec je povsod zadnji«, so mi tožili rojake.

Mnogo, mnogo bi še lahko napisal, a vestnik je »prekumerne«, da bi mogel vse prineesti.

Golobič Peter,
predsednik Jug. kat. esper. lige.

25letnica mašništva duhovnega vodje vestfalskih Slovencev svetnika g. Božidarja Tensunderna

10. avgusta bo praznoval svetnik g. Tensundern svoj srebrni jubilej mašništva. Skoraj se mi zdi predrzno, da bi podrobno opisal vse njegovo delo za izseljence, katero vrši ves čas svoje službe, ker ne bom zmogel niti približno podati jasne slike vsega, kar je njegova večša roka zgradila njim v prid. Skoraj si ne morem misliti vestfalskih Slovencev brez njega. No, pa saj njegovo delo pozna tudi domovina in ga pozna tudi pri nas vsak pomembnejši Slovenec.

Zanimiv je njegov arhiv, v katerem najdeš marsikaj, kar je ostalo do danes večini Slovencev prikrito, a bi marsikateremu od-

spod Tensundern prvo pridigo v slovenskem jeziku pri neki podružnici blizu Vipave na praznik Vseh svetnikov, v Logu pa je prvič spovedoval v slovenščini. Dne 16. januarja 1913 je prišel g. Tensundern v Gladbeck na svojo prvo uradno službo. Od tega dne dalje se prične njegovo delo za naše izseljence. Naj omenim samo nekaj pomembnejših datumov. Med vojno se je mnogo trudil za podporo ženam, katerih moške so bili pri vojaki. Leta 1919. so na njegovo pobudo prvokrat proslavljali Jugoslavijo. 18. maja 1919 je gosp. Tensundern prvokrat pokazal zborovalcem zemljevid Jugoslavije. Znano je tudi njegovo delo, da dobe izseljenci svojega zastopnika v Düsseldorfu. Leta 1920. so naši izseljenci prvokrat na zelo slovesen način proslavili praznik Zedinjenja. Mnogo se je naš jubilar tudi trudil pri merodajnih osebah v domovini za pravice izseljencev in pravično vzajemno delovanje med Nemčijo in Jugoslavijo. Od leta 1926. do 1928. je poučeval iz-

Svetnik Božidar Tensundern.

prlo oči in bi občudoval njegovo požrtvovalno delo.

Vse njegovo delovanje od prvih začetkov je v tesni zvezi s Slovenci. Rodil se je 23. februarja 1890. leta v Gronau na holandski meji, kjer je hodil v gimnazijo. Teologijo je dovršil v Münstru. Zanimivo je, kaj ga je napotilo, da se je začel zanimati za Slovence. Ko je bil še bogoslovec, je münstrski škof na pobudo misijonarja Kösterja, ki se je obrnil na ordinariat s prošnjo, naj se nekateri bogoslovci uče slovenščine, sporočil to prošnjo bogoslovcem. Priglasila sta se dva: Tensundern in Hülsmann. Münstrski škof je nato pisal škofu Jegliču, naj omogoči bivanje dveh bogoslovcv v Sloveniji. Tako je že leta 1910. obiskal g. Tensundern Slovenijo. Pri dekanu Lavriču v Vipavi se je prvič seznanil s slovenskim jezikom. 10. avgusta 1912 je bil posvečen za duhovnika kot najmlajši med posvečenci tistega leta. Še v tem letu je odšel drugič v Slovenijo k dekanu Lavriču. Tu se je seznanil z g. Ketejem (sedaj dekanom na Vrhniki) in g. Natlačenom (sedaj banom dravske banovine), ki sta takrat še študirala in bila prav tako pri g. Lavriču na počitnicah. G. Kete je bil njegov prvi učitelj slovenščine. Zanimivo je omeniti, da je imel go-

seljske otroke v slovenščini. V letih 1928, 1931 in 1932 je organiziral obisk mladine v domovino, z odraslimi pa se je peljal v letih 1922, 1927 in 1935. Leta 1921. je ustanovil Zvezo katoliških društev. Koliko društev je ustanovil in koliko pomembnih drugih stvari bi še lahko omenil, toda vse to bi bilo preobširno.

V letu 1928. je bil premeščen v Hövel. Dasi je danes precej vstran od Slovencev, vendar ni opustil dela zanje. Še ves gori za Slovence in vedno poudarja, da je najbolj srečen, kadar je med njimi. Zanimiv je njegov dom. Vse, kar je v njem, spominja na Slovence in na lepo slovensko zemljo. Skoro se mi zdi, da je njegov dom kočček Slovenije, v kateri je bivanje tako prijetno.

Izseljenski Slovenci bodo zato z radostjo praznovali njegov jubilej. Zanje bo to praznik, saj menda še nihče ni toliko let žrtvoval zanje. Tako bomo 10. avgust praznovali izseljenski Slovenci s ponižno prošnjo, da nam Bog ohrani dobrega predsednika še mnogo let, njemu pa obljublamo svojo zvestobo.

Slibar Tone,
izselj. učitelj, Nemčija.

Opozorilo delavcem, ki bi radi prišli na delo v Belgijo

V Belgiji začasno ne more biti sprejet noben Jugoslovan na delo, dokler nima v svojem pravilno izstavljenem potnem listu belgijskega vizuma, s katerim mu je omogočeno bivanje v Belgiji.

Vizum za bivanje v Belgiji dobi delavec na osnovi sprejemnega lista za delo (Aufnahmeschein), ki mu ga izstavi katerokoli tukajšnje belgijsko podjetje, ki je obenem tudi garancija za delavca, da ima delo. Ta sprejemni list pa mora biti overovljen odnošno potrjen od tukajšnjega ministrstva za delo. Le v tem slučaju lahko zaprosi delavec na belgijskem konzulatu za vizum — ki pa mora biti odobren po belg. ministertvu javne varnosti (Sûreté Publique). Tega odobrenja pa nihče od jugoslovanskih delavcev ne dobi; dobe ga samo specialni odnošno strokovni delavci, katere bi podjetje rabilo, toda le v primeru, če bi takih strokovnjakov primanjkovalo med Belgijci.

Turistovski vizum je seveda lažje dobiti. Ne hasne pa za drugo, kot pač samo za ogledovanje in potovanje po Belgiji. V delo pa s takim vizumom nihče ni sprejet. Ti vizumi se izdajajo navadno za dobo 1 meseca. Dobijo pa se tudi vizumi za obisk sorodnikov v Belgiji (tako zvani »Besuchswisum«). Ti se izdajajo na belgijskih konzulatih navadno in največ za dobo 3 mesecev, če se ima pravilno izstavljen potni list in sicer osebam, ki so prejele od sorodnikov polico (takozvano »Demande de vise«), potrjeno od tukajšnjih oblasti, to je policijskega komisariata, delodajaleca in kr. poslaništva. Tudi to polico mora odobriti belgijsko ministertvo javne varnosti. V Belgiji je lahko torej samo na obisku.

Zadnje čase prihajajo dnevno po dva, trije delavci iz Jugoslavije, nekateri sploh brez vizuma, drugi s turistovskim vizumom, ki so ga dobili kje v Nemčiji, tretji s posetnim vizumom. Posrečilo se je res

nekaterim, da so bili sprejeti začasno v delo. Delodajalec pa mora najaviti delavca policijskemu komisariatu, slednji pa belgijskemu ministertvu javne varnosti. Od tu pa v nekaj dneh sledi povelje, da morajo vsi ti delavci zapustiti Belgijo, ker nimajo odobrenih vizumov za bivanje v Belgiji od istega ministertva. Nobena prošnja, nobena intervencija ne pomaga nič, ker so v teh ozirih belgijske oblasti silno natančne in v svojih odredbah nepopustljive.

Slišijo in raznašajo se tu govorice, da je temu kriva naša država odnošno vlada, ki noče privoliti Belgiji, da bi smeli naši delavci biti zaposleni v belgijskih podjetjih. Resnica pa je ta, da bi belgijska podjetja zelo rada zaposlila naše delavce, pa ne dobe odobrenja od belgijskih oblasti odnošno od belgijskega ministertva.

Belgijska podjetja, kakor sem informiran iz prav dobrih virov, so zadnje čase ponovno predložila svojim oblastem v odobritev prošnje za zaposlitev nekaj sto delavcev-Jugoslovancev v svojih obratih. Imajo upanje v ugodno rešitev.

Dokler pa te odobritev ni, pa svetujem vsakemu delavcu, ki bi skušal po nepravilni poti priti v Belgijo za delom, naj svojo namero opusti, ker se bo še večji revež vračal nazaj.

Svetujem iz izkušenj in dejstev in ker želim vsakega obvarovati zla, v katero se gotovo podaja.

Štoviček Svatopluk,
izselj. učitelj v Belgiji.

Naš slavni Pupin je dejal: »Vsak dinar, katerega naša država žrtvuje za učitelje in duhovnike, ki delujejo med našimi izseljenci, bodo desetkratno vrnila naši izseljenci državi in narodu.«

Ob jubileju slovenskih frančiškanov v Ameriki

Rev. Salezija Glavnik, OFM.

Kakor je že poročal koledar Ave Maria l. 1937., praznujejo slovenski frančiškani letos 25 letnico, odkar smo dobili svojo avtonomno organizacijo za Ameriko z imenom komisariat. Vodstvo slovenske frančiškanske provincije v domovini je na svoji izredni seji dne 13. julija 1912 priporočilo ustanovitev komisariata v Ameriki, vrhovno predstojništvo reda pa je predlog potrdilo ter uradno ustanovilo komisariat z dekretom dne 1. avgusta i. l. Nato je bil 24. avgusta p. Kazimir Zakrajšek postavljen za prvega komisarja s sedežem v slovaški fari sv. Družine v Brooklynu. Za zgodovino komisariata je najvažnejši datum 1. avgust 1912, zakaj tedaj je bil komisariat končno potrjen in ustanovljen.

Če pogledamo v splošno zgodovino, zlasti še ameriško, moramo reči, da so frančiškani z njo precej zvezani. Samemu Krištofu Kolumbu se je s pomočjo frančiškana posrečilo dobiti dovoljenje za svojo vožnjo v Ameriko, kamor je zopet dospel v družbi frančiškanov. Frančiškani so bili med prvimi misijonarji raznih indijanskih rodov v Severni in Južni Ameriki. Marsikateri izmed njih si je pridobil neveljavne zasluge za kultivacijo ameriškega kontinenta. Zadostuje, ako omenim samo Junipera Sero, kalifornijskega organizatorja in prosvetitelja, Hennepina, ki je odkril zgornji Mississippi in tako zvane slapove sv. Antona, in tako dalje. Ko so se pozneje, zlasti sredi 19. stoletja v večjem številu vsuli nemški in drugorodni emigranti v Ameriko, niso bili frančiškani zadnji, ki so prišli za njimi. Največ jih je prisilil semkaj Bismarckov kulturni boj, delo božje previdnosti same. Nemški frančiškani so s svojim vztrajnim delom, tako po šolah, kakor v dušnem pastirstvu, pomagali postaviti trdna tla ameriškega katoličanstva.

Zanimivo je vedeti, da je še pred nemškimi frančiškani prišel semkaj v Ameriko prvi slovenski frančiškan Rev. Ivo Levec. Nameraval je sem že l. 1834., pa se mu je želja izpolnila šele čez pet let, leta 1839. Tudi drugi slovenski frančiškan, znani indijanski misijonar p. Oto Skolla, je bil tukaj pred nemškimi frančiškani, ki so došli s Tirolske, kakor poroča zgodovinar Steck, šele leta 1844. Tretji slovenski frančiškan pa je prišel v Ameriko pozneje, namreč začetkom leta 1852. Dva slovenska frančiškana sta torej bila tukaj pred nemškimi frančiškani: eden se je posvetil dušnopastirskemu delu med Nemci in Francozi, drugi pa misijonskemu delu med Indijanci, v Baragovem misijonu. To so bili trije glavni »predhodniki« slovenskih frančiškanov v Ameriki. Mimogrede naj omenim, da je amer. misijonar Rev. Jožef Bevc (Weutz) bil eksfrančiškan; da je kot kapucin misijonaril v Chile Rev. Senica, ki je tudi bil eksfrančiškan, a je nazadnje umrl v frančiškanskem redu; in da je služil kot vojni kurat v armadi cesarja Maksimilijana slovenski frančiškan P. K. Loyonder.

P. Kazimir pride v Ameriko.

Prvi naši tukajšnji frančiškani še niso mogli delati med slovenskimi izseljenci,

ker jih še vsaj v večjem številu ni bilo tukaj. Frank Kerže deli slovensko ameriško emigracijo v tri dobe, vsako po 20 let. Prva bi po njegovem bila od l. 1876. do 1896., druga do 1916., tretja do 1936. Slovenski frančiškani so se odzvali semkaj po p. Kazimirju točno sredi druge dobe, to je leta 1906. V Clevelandu je započel p. Kazimir Zakrajšek, prvi misijonar-frančiškan slovenskih izseljencev, svoje dušnopastirsko delo in to z organizacijo nove župnije Žalostne Matere božje. Kakor se razvidi iz Oznanične knjige, so prvič imeli službo božjo v ta namen v neki dvorani v nedeljo 23. decembra 1906 in pričakovati je bilo, da se bo župnija lepo razvijala, ker je ljudstvo rado sodelovalo. Toda nepričakovano se je ustavilo organiziranje nove župnije in p. Kazimir je 2. avgusta 1907 nastopil službo župnika v Lorainu, O. Ko pa ga je konec februarja l. 1908. newyorški nadškof Farley imenoval za izseljenskega misijonarja avstrijske izseljenske družbe, se je umaknil od tukaj ter je prišel 3. marca istega leta v New York. Meseca maja je postal še kurat za tamkajšnje Slovence, ki jih je zbiral v nemški cerkvi sv. Nikolaja, od koder izhaja čieaški kardinal Mundelein. Župnik sv. Nikolaja je bil zelo naklonjen slovenskim frančiškanom ter je bil njihov zvesti varuh zlasti prva leta, ko še niso imeli svojih postojank.

Rojstvo Družbe sv. Rafaela in Ave Marije.

Kot izseljenskega misijonarja je p. Kazimirja službena dolžnost večkrat zanesla na sloviti Otok solza, Ellis Island, kjer je imel priliko gledati vsa grenka razočaranja novih priseljencev, ki so se takrat vsipali v to deželo. Ko so končno vsi blaženi zapuščali svoje vice in hiteli na vse vetrove svoji sreči nasproti, je misijonarja skrbelo, če si bodo izbrali tak kraj, kjer bo zadosteno tudi njihovim verskim potrebam. Nevarnost je bila, da bodo naselili brezvestnim agentom, ki jih bodo speljali v kak versko zanemarjen delokrog, kjer bodo izrabili njihove telesne moči, ne pa jim dali prilike, da bi mogli vršiti svoje verske dolžnosti. Zato je bila potrebna organizacija, ki bi nesebično skrbelo za dobrobit izseljencev ter jim svetovala, kam naj se obrnejo za delom. Drugi narodi so že imeli take organizacije in tudi v naši domovini je eksistirala Rafaelova družba. Za Ameriko in za semkaj došle Slovence je bila potrebna podružnica in to so ustanovili na poziv p. Kazimirja dne 1. decembra l. 1908., ko je bil sklican tozadevni shod v New Yorku. Da bi bila glasilo te novo ustanovljene dobrodelne družbe, je bila v življenje poklicana »Ave Marija«, katere prva številka je izšla meseca marca 1909 (šele za l. 1913. se ji je pridružil koledar). V njej je p. Kazimir lepo opisal pomen novega Marijinega lista: »Karti je bil v domovini Marijin zvon »Ave Maria«, to ti naj bo tu v Ameriki list »Ave Maria«, klic, ki naj te neprenehoma opominja na tvoj večni dom, na tvojega Očeta, na tvojo Mater, da pri skrbi in delu za telo ne pozabiš svoje neumrjoče duše. Vsak me-

sec bo prišel k tebi in ti bo klical: Ave Maria, Zdrava Marija.

Novi list in Družbo sv. Rafaela so kmalu pozdravili odlični predstavniki cerkvene oblasti, nadškof Farley pa je dovolil, da se list »Ave Maria« sme imenovati cerkveni list, Družba sv. Rafaela pa cerkveno društvo. Obenem je tajniku družbe, p. Kazimirju naročil, naj se nemudoma poda domov in v Rim, kjer naj v imenu nadškofa izposluje za prevažni delokrog še več slovenskih misijonarjev.

P. Kazimir si dobi pomočnikov.

P. Kazimirjev obisk v Rimu in domovini ni bil brez uspeha. Pridobil si je sodelavcev: dva sta prišla z njim, drugi pa pozneje za njim. Najbolj znana izmed teh sta p. Anzelm Murn in p. Ambrož Širca. P. Kazimir sam je bil od 2. februarja 1909 redovni superior in to leto je moral dobiti v oskrbo prvo našo redovno postojanko v Rockland Lake, N. Y., kamor se je uprava »Ave Marie« preselila, ko so jo junija l. 1910. slovenski frančiškani začeli izdajati pod svojim imenom. Podrobneje je prvo dobo opisal p. Kazimir v podlistku »Amerikanskega Slovenca« l. 1928. pod naslovom: Spomini.

Slovenski frančiškani so zraven kaplanije pri sv. Nikolaju imeli v tem času svoj domek pri slovaški župniji sv. Mihaela v Rockland Lake, ki stoji na hričeku in od koder je lep razgled na eni strani na reko Hudson, na drugi pa na krasno jezero, ki leži sredi rocklandskih hričkov. P. Kazimirju se je zdel to idealen prostor za središče, za kolegij — za centrum bodočega komisariata. Pa se ni tako zgodilo. Dogodki so se drugače razvili. Glede šole se niso mogli tako hitro postaviti na lastne noge, pa tudi središče novo ustanovljenega komisariata ni bilo tukaj. Pozneje (l. 1913.) so celo bili prisiljeni dati škofu nazaj Rockland Lake, ker so se na vseh koncih in krajih odpirala polja za obdelovanje, delavcev pa je bilo premalo...

Ustanovitev komisariata sv. Križa.

P. Kazimir in pomočniki so kmalu videli, da ne bodo kos vsem potrebam. Ne samo naše slovensko ljudstvo je bilo versko zapuščeno, ampak tudi hrvaško in slovaško. Odpirala se jim je nova slovaška fara, organizirali so hrvaško, morali so na misijone, posvečali so se apostolatu tiska. Leta 1912. so se sešli in sklenili, da mora eden v Rim, kjer bo razložil generalu frančiškanskega reda vso situacijo. P. Kazimir se je 12. junija istega leta odpravil v Rim in potem v provincijo, v Ljubljano. Njegova pot je bila kronana z uspehom. Doma in v Rimu so razumeli položaj, ustanovili komisariat in postavili p. Kazimirja za prvega komisarja, kar sem omenil v začetku tega spisa. Sedež komisariata je bil pri slovaški fari sv. Družine, ki so jo bili medtem pridobili in kjer je bil p. Kazimir od 1. septembra 1912 župnik. Polagoma so prišli tudi slovaški in še hrvaški patri. Novo ustanovljeni komisariat sv. Križa je namreč imel

Najstarejši slovenski duhovnik v Ameriki

Pogovor z rev. o. Cirilom Zupanom, župnikom v Pueblu

velik cilj pred očmi. Dasi je bil odvisen od »kranjske« provincije sv. Križa, je hotel sprejeti v svojo sredo tudi drugorodne slovanske frančiškane, zakaj njegov ustanovitelj je hotel poskrbeti tudi za druge slovanske narode, zlasti za Hrvate in Slovake. Izmed Slovanov so do tedaj imeli svoje frančiškane samo še Poljaki in to že od leta 1887.; drugih slovanskih frančiškanov še ni bilo organiziranih tukaj. P. Kazimirja je v njegovem prizadevanju po svoji možnosti podpiralo vrhovno predstojništvo reda. V podrobno zgodovino komisariata bi spadalo opisati ves nadaljnji razvoj. Ob tej priliki sem hotel samo na kratko popisati, kako je prišlo do ustanovitve komisariata, kar sem natančneje razvil v naši komisariatni kroniki. Tam najdemo tudi, kako smo dobili prve postojanke, kateri so bili prvi naši pionirji, kako se jim je godilo, kaj vse so doživljali.

Ko so se naši slovenski frančiškani v družbi s hrvaškimi in slovaškimi usidrali na vzhodu, se jim je nudila prilika, razviti se še na osrednjem zapadu, predvsem zaradi tega, ker jim je bila leta 1919. ponudena fara sv. Štefana v Chicagu. Od tukaj so se potem čez nekaj let naselili v Lemontu, ki je postal središče komisariata. Dasi so se Hrvati in Slovaki ločili in ustanovili svoje komisariate, je vendar naš slovenski komisariat vse to prebodel in napredoval, tako da imamo sedaj vsega skupaj osem postojank. Patrov je 22, klerikov 13, bratov pa 8. Naj Gospod blagoslovi naš komisariat ob njegovem srebrnem jubileju in ga vodi v srečno bodočnost!

Rojaki! Izven državnih meja Jugoslavije živi sedaj 1.201.907 naše krvi. Pomagajmo našim bratom, da nam za vedno ne utonejo v tujih narodnih morjih!

Cirila Dekleva, Cleveland, Sev. Amerika:

V težkih urah

Težka viharna noč. Duša bije boj. Srečavamo se v njej trda nasprotja. Znamenaje proti znamenju. Vera in dvom se vojskujeta. Negotovost pa leži nad vsem bitjem, kakor črna, gosta tema jemlje pogum, to edino sredstvo v takih žalostnih urah.

Šla si po raskavi, trnjevi poti. Bilo ti je včasih neznanško hudo, pa našla si izhod po svoji vedno upajoči veri v boljšo bodočnost. Zakaj, se morda vprašuješ, je prišla ura bolelosti prav sedaj, ko bi najbolj želela tihega premirja? Zakaj je prišla ta nema bol brez solz, da mrzlo srce ne more jokati? Spominja se samo časa, ko je poznalo danes tako nesrečno srce tisto divno labodjo pesem sreče: Čoln vesla, valovi pljuskaajo, — v tebi polnost življenja, duša sama se smehlja, vsa še v lepem zanosu, sposobna sprejemati, sposobna dajati. Ah, vse mladostno prožno. —

In danes! Tolikokrat v boju preizkušena duša omahuje, ko bije morda najtežjo preizkušnjo. Noč se bori z dnevom. Vsak zvok udarja v njo kot rezek dih vetra v odprto rano. Kakšna je tvoja bolečina? Ali je podobna bolečini mater nad umrlimi ali blo-

Ob obisku zadnje skupine Slovencev in Hrvatov, ki so prišli v Jugoslavijo iz Amerike, smo poročali tudi, da je s to skupino dospel o. rev. Ciril Zupan, župnik iz Puebla, najstarejši slovenski duhovnik v Ameriki, ki ga je predsednik Rafaelove družbe, pater Kazimir Zakrajšek, na postaji prav posebno toplo pozdravil.

O. rev. Ciril Zupan se je rodil leta 1862. v Srakoljah v občini Predoslje na Gorenjskem. Leta 1881. se je kot 18letni dijak preselil v Ameriko in leta 1883. je vstopil v benediktinski red ter je leta 1886. bil posvečen v duhovnika. O. Ciril Zupan pripoveduje:

»V benediktinski opatiji v Minnesotti je bil za opata tedaj Slovence o. Ločnikar, doma tudi z Gorenjskega. Opat je tedaj želel duhovnikov za dušno pastirstvo pri Slovincih in sploh pri Slovanih v teh krajih. Zaradi Slovencev sem šel v Pueblu ter sem prehodil v dušnem pastirstvu vse slovenske naselbine po Coloradu, Minnesotti in drugih sosednih državah. Bil sem tudi dušni pastir Poljakom, Slovakom in Čehom ter sem se naučil njih jezikov. Tedaj sem bil sam, sedaj pa delujejo že štirje duhovniki, ki sem jih vzgojil sam in ki so rojeni v Ameriki. Dva od teh sta Slovenca, dva pa Slovaka. Sedaj imamo v Pueblu lepo farno cerkev za Slovence in tudi za Hrvate in imamo farno šolo, ki jo vodijo sestre benediktinke. Med temi je tudi moja sestra. Šola se namreč vzdržuje sama iz prispevkov, nabranih v cerkvi. V Ameriki je namreč navada, da plača sleherni vstopnino, kdor se udeleži službe božje. V Ameriki država ne podpira ne cerkva in ne zasebnih šol.

V Ameriki sem že 56 let, po večini v Pueblu v državi Colorado. Videl sem štiri rodove ameriških Slovencev. Moja župnija ob-

sega 3500 Slovencev in Hrvatov. V začetku so bili tudi Nemci in Slovaki, ki imajo sedaj svoje cerkve. Farno cerkev in šolo sem sam sezidal. Naša šola ima sedaj osem razredov ter se pri benediktinkah uči v njej 325 dečkov in deklic, po večini Slovencev in Hrvatov, je pa seveda sem in tja tudi otrok druge narodnosti. Slovenščine se otroci učijo dvakrat na teden, bi se je pa še več, ko bi le imeli dovolj sposobnih učnih moči na razpolago. Sestre benediktinke so se po večini izobrazile šele v Ameriki za pouk in seveda slabo izgovarjajo slovenščino. Tudi moj slovenski kaplan, čeprav rojen Slovenec, težko izgovarja slovenščino in mu teče angleščina že bolje.

Naši ljudje delajo največ v jeklnah v Pueblu. Te jeklarne zaposlujejo okoli 7000 ljudi. Kakšnih 50 do 60 slovenskih družin pa ima v okolici Puebla svoje farme. Naši ljudje povprečno še kar dobro zaslužijo. V jeklnah so jim povišali mezde, ker se podjetje boji štrajka. Hudo pa je bilo za časa zadnje depresije, ki je trajala skoraj pet let. Nesrečo smo v Pueblu doživeli tudi leta 1922., ko je voda stopila 15 čevljev (5 metrov) visoko in je odnašala celo hiše. V slovenskih rokah je tudi kakšnih 20 trgovin. Prav bogatih Slovencev pa ne poznam. Slovinci smo si v zadnjem času malo opomogli. Najlažje pa dobe delo, ki je dobro plačano, ženske, ki znajo kuhati. Američanke, tudi Slovenke, namreč niso nič navdušene za hišna dela ter jih moramo prepričati črnkam, ki pa niso priljubljene. Če se kakšni Slovenki posreči, izseliti se v Ameriko, naj se nauči dobro kuhati, pa bo dobro zaslužila in si bo prihranila lep denar. Težave bodo seveda z angleščino.

Zadnjič sem bil v domovini pred 38 leti, to je leta 1899., ko sem obiskal tudi Rim.

dečimi otroci? Podobna tisti, ki jo čuti bolnik, ko vidi, kako mu ginevajo moči, ko šteje dolge nočne ure in hrepeni po lepih svetlih dneh — pred njim pa se tako strahotno odpira grobna jama? Morda je tvoja bolečina še krutejša, ker si izgubila, preden si prejela; kajti ničesar nisi mogla izgubiti. Tvoja žalost je ena najgrenkejših: to je bolestno hrepenenje v praznoti. Zdi se ti, da ni še sijalo sonce v tvojem notranjem vrtu. Zato hočeš biti sama, — sama, da v samotni čuješ odmev svoje boli. Hodiš po trdi poti, čuješ samo lastne korake, jedna prisluškuje temu, česar nisi prejela v življenju. Kupa trpljenja je polna. O, duša, glej, v tej težki uri se sklanja k tebi Stvarnik najbolj ljubeče! Na zemlji ni odmeva, ni uteh. Prihaja pa božji poslanec, da bo prilil grenki tekočini kapljo vdane potrpežljivosti. In če duša premaga upor in ponižna zaprosi — izreka — sprejema; je to trenutek, poln nadzemske veličine. Verujem v občestvo zemljanov, verujem, da ti moji sopotniki, ki vsi nosijo bremena, posedajo tudi utrinke, morda prav majhne, a vendar utrinke dobrote, ljubezni. Verujem v brezmejno ljubezen Njega, ki je daroval svoje božanstvo, prostost, vse — vse; daroval v najtežji uri trpljenja — v uri najbridkejšega izdajstva,

zaničevanja, prevare, ko je bilo ranjeno v njem sleherno čustvo — da, v največji uri odrešenja, ko sta se strnili v poljub sprave božja in zemška usta. Iz te vere zajemajo novo moč vsa strta srca, da se dvignejo v višine, kjer se naučijo čistejšega zraka in potem se zopet vračajo v nižine, da sipljejo veletoke te božje Ljubezni njim, ki trpe. To so ure, ko gredo duše preko globokih prelomnic, mimo hudih vulkanov v osvobojeno višino na žrtvenik, kjer žrtvujejo same sebe. Z enim samim hrepenenja polnim krikom izmučenega srca so se znašle pod križem. V njegovi varni sencu so zamrli glasovi sveta. Pod križem so zablestele zlate črke, — zažarela luč, ki je pregnala vso temo vtisenjene notranjosti. Nič več ni bilo trpljenja tako črno, tako nepremostljivo. Ta sij nadzemskega ognja je prinesel s seboj žarek osvobojenja.

Upri torej vsekdar v takih težkih urah svoj pogled navzgor. Med podečimi se oblaki se ti bo zalesketala globoka sinjina. Bolest bo vzvalovala srce do upanja. Tudi če ne najdeš izhoda, besedi; mrzi ti celo mehko sočutje dobrega prijatelja, — vsa bolna v svoji duši, zapuščenca, v svojih nadah ogoljufana, ne smeš pustiti, da bi prevladala bol in ti strla srce do nemoči. O, ne! To je plodo-

Sedaj sem pa prišel na stara leta obiskat domovino, vendar pa jo moram kmalu zapustiti in bom šel najbrž 18. avgusta nazaj. Mudi se mi namreč zaradi šole, ki se prične septembra meseca. V Sloveniji imam mnogo sorodnikov, ker nas je bilo doma 15 otrok. V Ameriki imam tudi še brata, ki je tudi duhovnik-benediktinec.

Zelo me veseli videti, da se trije narodi v Jugoslaviji bolj razumejo, kakor so se v začetku, vsaj tako domnevam. Kamor pridem, povsod vidim napredek in v cerkvi je povsod lepa pobožnost. Opazujemo, da so Slovenci delaven in skrben narod kakor noben narod na svetu. Nesreča je, da mora toliko mladih ljudi v tujino, ker jih v to sili potreba. Povsod, kjer pa so Slovenci, povsod so znani kot pridni, delavni in pošteno ljudje, kar velja tudi za Ameriko. V Ameriki pridno grade cerkve, šole in narodne domove z dvoranami, kjer igrajo slovenske igre. Te igre so med amerškimi Slovenci zelo privlačne, celo med tistimi otroci, ki le malo znajo še slovenski. Zaradi teh iger in zaradi petja, ki ga gojimo, je narodna zavest med Slovenci še vedno živa in tudi starejši skušamo mladino obuditi k tej zavesti. V moji župniji je zelo zaslužen pevski voditelj in boritelj za slovenstvo gospod Janez Germs, doma iz Dobrege polja, ki se zanima res za sleherni stvar, kar se tiče našega kulturnega napredka. Za Hrvate pa je prav tako zaslužen predsednik bratske Hrvatske zajednice, ki je zadnjič vodil našo skupino v Jugoslavijo. Oba sta vneta za narodnost in vero. G. Ivan Butkovič je Hrvat iz Bileće pri Gospiću, poročil pa je Slovenko. Sporočite pozdrav vsem Slovencem v stari domovini, mi jih nismo pozabili in naj tudi oni nas ne pozabijo!

Dopisnikom „Rafaela“!

Dopisi za prihodnjo številko „Rafaela“ morajo biti v uredništvu do 4. septembra, zato, prosimo, pohitite z dopisi.

nosni čas božjega obiskovanja. Gospod, ki ti je poslal to trpljenje, ti bo dal tudi primerno moč. Plamen trpljenja pa bo razkužil v tebi vso plesnivost, uničil vse nečiste usedline. V tem je veličina trpljenja — krasota v ognju preizkušeni prerajene duše. O, človek, moment, ko si vstal iz morečega molka, — težečega nezaupanja, — nevere in v pobožnem vzdihu klical k Bogu, je bila ta molitev tvoje največje delo. Izbrisala je besede obtožbe v zadolžni knjigi. Bila je vir novega življenja zate in za vse tiste, katerim je posvečeno tvoje delovanje. S svojo ljubeznijo, samozatajo v taki težki uri štetiš morda na novo življenje te ali one duše, ki te obdaja. — Omahneš v notranji krizi, ne najdeš steze domov k Očetu, pogubljaš sebe, pogubljaš pa tudi tistega, ki pride s teboj v kontakt, bodisi po svojem stremeljenju, bodisi skupnem delovanju.

Naj bi pomenile te težke, temne ure samo preizkušnje, ki so morale priti, da so se zbristrale kalne vode in zopet zažuborele mlado pesem življenja, — pesem svetlih nad — plemenitih poletov navzgor k Soncu, ki nikdar ne zaida, ampak vedno žari dušam, ki zro Vanj z močno, živo vero.

Dober je Gospod njim, ki Vanj verujejo — zaupajo.

Julija Sušteršič:

Med našimi izseljenci v Franciji

Le Havre-Edinburg, 25. julija 1937.

Ladja Lafayette reže valove proti severu. Vsi potniki napeto pričakujejo, kaj jim bo nudil sever: Islandija, Spitzbergi. Stojim med njimi, a obračam se proti Franciji, misli mi romajo med naše izseljence v okoličico Metz. V knjigi imam vejico rožmarina, nageljček in vejico roženkravta, ki sem jih vzela za spomin iz šopkov, katere so mi prinesli izseljenski otroci ob prihodu v kolonijo in v šolo. Ta spomin mi govori o prisrčni ljubezni naših ljudi, o utripih tihe sreče, ki jih čutijo ob prihodu našega človeka iz domovine. Tja k njim se vračam v mislih, tja v skromne domove, v katerih diha naše življenje.

Dolga je bila pot do njih. Železniški voz je drvel dalje, dalje — premeril obširne doline, se vzpel na višine, izmenjala sta se dan in noč, zopet dan in večer, znašla sem se v Metz. Gledam pokrajino: gričevnata, obdelana polja, v daljavi še visoki stolpi z dvigali, odkoder se spuščajo tudi naši ljudje v globine. Vlak vozi proti Tucquegnieux. Vedno pogosteje drve mimo siva poslopja rudniških uradov, okrog začrnele hiše, v katerih stanujejo rudarji. To so torej domovja naših ljudi v tujini.

Zagorele so luči, v pričakovanju se bližam naselbini Tucquegnieux. Neka Francozinja me spremi do hotela, pridruži se nam Slovenka, ki mi pove, da prebiva izseljenski učitelj gospod Jankovič v Marine.

Medtem je nastala noč. Dasi se ob takih prilikah ne vdajam čustvom, vendar mi je bilo tesno ob misli: tu je torej otroček slovenstva in čuvav slovenske besede in šole, slovenski učitelj gospod Jankovič. V polni meri je doumel poslanstvo in težko nalogo slovenskega učitelja. Že šesto leto vrši med izseljenci težko delo in se bori za vsakdanji kruh svoje družine na rudniku. Iz nič je zgradil dom svoji družini in toplo ognjišče vsem slovenskim družinam. Njegov dom je vedno vsem odprt, danes je tolmač, pa zopet svetovalec, pa učitelj in tolažnik.

Tih večer je bil v mali naselbini, tu in tam plah korak in udarci zvona v zvoniku, naselbina je počivala. A samo 200 m pod zemljo pa je bilo tudi ob tej uri življenje kakor ob vsaki uri; rudnik ne pozna počitka. Zamolkli udarci, bobnenje ob razstreljevanju, skrb rudarjev za življenje. Samo delec s stropa in zaprl bi rudar trudne oči in stopil v onostranost — to je proza noči pod zemljo.

Jutro. Sonce me je prebudilo iz sanj, dalo mi novih pobud, da sem poiskala pot do kolonije Marine, kjer stanuje gospod Jankovič. Skoro je minula ura, ko sem prišla na njegov dom. Gospa je bila na pragu. Veselo je bilo svidenje, mogli sva misliti samo na domovino. Šele pozneje sem mogla povprašati po naših ljudeh, po otrokih in po razmerah. Kmalu nato se je oglasil izseljenski duhovnik gospod Švelc, ki skrbi za izseljence v kolonijah v obsegu treh ljubljanskih škofij. Dan za dnem hiti od naselbine do naselbine, povsod pomaga, svetuje in bodri naše ljudi. Tudi šolo ima v Aumetzu.

Ko smo bili v živahnem razgovoru o do-

movini in o življenju v tem kraju, nekdo narahlo potrka. Bili so izseljenski otroci. Prinesli so mi v pozdrav šopek rož s tujih poljan, ki pa so bile kakor naše, ker so jih naše roke povezale v šopek. Kaj človek čuti ob tem, saj ne morem povedati. Vsa čustva in vse misli se prelijejo v eno misel: naš narod je tudi v tujini še krepak, ker ima zdravo mladino, ki še občuti skrivnost materine besede. Vse misli izzvene v eno željo: daj Bog, da se ne izgube v tujem svetu in vrni jih v naročje domačih poljan, domačih gora, odkoder so prišli! Daj našim poljanom dovolj plodov in sonca, našim rekam dosti valov, da se bo tudi tam izpolnila Vodnikova beseda, ki je tako krepka in naša:

»Redila me Sava, ljubljansko polje,
navdale Triglava me snežne kope.«

Ker so me predvsem zanimala šole, slovenski oddelki, kako so organizirani, koliko znajo otroci, koliko imajo spretnosti v slovenskem jeziku, sem popoldne šla z gospodom Švelcem v Aumetzu, ki je oddaljen od Tucquegnieuxa 13 km. Rudniški ravnatelj je dal slovenskim rudarjem na razpolago sobo, kot so naše šolske sobe, poleg je majhna veranda. Soba ima skromno opremo in služi tudi kot društvena soba. Šolske otroke zbira gospod Švelc, a ne redno, ker ga dolžnosti duhovniškega delovanja skoro vsak dan vodijo v bližnje in bolj oddaljene kolonije. Za šolo je 50 otrok, ki torej nimajo prilike za pouk slovenskega jezika. V Aumetzu je prepotrebna slovenska učiteljica, ki bi poleg šolskih ur skrbela tudi za izobrazbo slovenskih deklet in mater. Ko sem se razgovarjala z materami, sem spoznala, kako jim je potrebna duševna hrana v domači besedi.

3 km od Aumetza je kolonija Crusnes. V tej naselbini je 15 otrok za slovensko šolo, a je ni, ker ni slovenskega učitelja oziroma učiteljice.

Naselbina Audin le Tiche pa je 8 km od Aumetza, kjer tudi ni nobenega pouka v slovenščini, a bilo bi za šolo 15 slovenskih otrok.

V naselbini Villerupt, 8 km od Aumetza, je dosti Slovencev in Hrvatov; za šolo bi bilo 30 otrok. Tudi tu ni slovenskega oziroma hrvaškega pouka.

To so podatki samo okraja Aumetza, ki dovolj potrjujejo potrebo slovenske učiteljice oz. učitelja. Zelo je treba poskrbeti tudi za naša dekleta, bodoče matere. Tem je treba vcepiti globoke vere in moralnega čuta, da se ne izgube, preden postanejo matere. S tem bi jih obvarovali raznih zablod in težkih udarcev, v katere jih zavaja tujina. Tuji svet ve, da so to sveži sokovi našega naroda, zato jih izrablja. Bridko je to, a resnica, katero človek občuti v tujini, ko gleda trudne izraze v obrazih naših deklet.

Iz Aumetza sem se vrnila v Marine in odšla z gospodom Jankovičem v Tucquegnieux-village. V revni, majhni sobici se je zbralo 12 otrok. Sveži cvetovi lepih šopkov so mi potrdili njihovo veselje, da sem prišla k njim. Kako topel je bil ta pozdrav! Gospod Jankovič jih je izpraševal verouk,

nato slovensko čitanje. Prečitano snov so dobro obnavljali, ker imajo že obsežen besedni zaklad. Srečna sem bila ob misli: v tujini naša beseda, še kratko sem jim naročila, naj ostanejo zvesti naši besedi, naj porabijo vsako priliko, da se je priučijo. Otroci so odhajali na domove, gledala sem za njimi. Mnoge misli so me navdajale. Kakšna bo njihova bodočnost, ali so tudi ti zapisani temni noči v rovih ali že soncu na domači grudi? Daj, Bog, poslednje!

Še pogled za njimi in hitro dalje. Čez pol ure sva bila v šoli v Tuequegnieux gare. Ta razred obiskuje 19 otrok. Te otroške oči ob pozdravu! Kako prijetno doni: naša domovina je Jugoslavija. Otroci so zelo dobro odgovarjali na stavljena vprašanja. Vidi se, s kako veliko ljubeznijo in požrtvovalnostjo goji gospod Jankovič našo besedo.

Mračilo se je, ko sva šla skozi kolonijo. Veselo smo se pozdravljali z našimi ljudmi. Vsakemu pozdravu je sledilo vprašanje: Kako je v domovini, v naših krajih?

Lep večer je bil, ko sva prispela do doma. Po vrtu so se razlegali prijetni odmevi naše besede, pa kakšna poljska vmes in uglaševanje violin, kitar in zvoki tamburic.

Kratko smo se pozdravili, pa je že zavznela pesem jugoslovansko-poljskega orkestra, ki ga vodi g. Jankovič. »Triglavska koračnica« se je prelivala po francoskih vrtovih in odmevala ob minah, da pozdravi še tiste, ki v rovih preživljajo noč. Za sklep še »Mladi junaki«. Zdelo se mi je, kakor da sem na beli cesti tam kje pod sivim očakom Triglavom. Ta volja in želja naših ljudi po znanju me je uverila, da naša pesem tudi na tujih poljanah ne bo zamrla. Temu je sledila še ura za igranje na citre. Tiho je bilo v koloniji, ugašale so luči, ko smo želeli veselim igralcem prijeten počit-

tek. Še smo se razgovarjali o življenju naših ljudi, o delu in trpljenju; polnočna ura nas je opomnila, da je čas počitka.

Jutro v koloniji je tudi tiho. Rudarji se odpravljajo že pred šesto uro v rudnik. Na rami nosijo svetilko, nekateri na glavi čelado, v obrazih berem skrb in vdanost: »Daj, Bog, srečo!« Gospod Jankovič je dopoldne in popoldne zaposlen na rudniku. Po tem delu obiskuje šole, kjer poučuje. Ob večerih poučuje orkester, petje in pripravljaja za igre. Vse to delo deli z njim gospa, ki poučuje tudi dekleta v gospodinjstvu in v šivanju. Ker gospod Jankovič ni bil prost, sem dopoldne obiskala več slovenskih družin.

Od vrat do vrat sva romali z gospodično Zupanovo, ki deluje sedaj med izseljenci kot pomožna učiteljica. Nekateri izseljenci so že po 12, 13 let v tej koloniji, drugi pa po 4, 5 ali 6 let. Mnogo so mi pripovedovali o svojih borbah za vsakdanji kruh. V zadnjih dveh letih so bolj plačani, zato so v splošnem zadovoljni. Imajo lepa stanovanja po 3, 4, tudi 5 sob v rudniških hišah. Najemnina ni velika. Povprečno dobro živijo, kar je nujna potreba, da morejo vzdržati ob težkem delu. To so mi potrdile rudarjeve besede: »V rovih delamo kot živina, a zaslužek imamo tudi lep.« Mnogi si žele v domovino, a prilika za delo oz. dobro plačilo dela jih vežeta na tujino.

Otroci obiskujejo redno dopoldne francosko šolo. Popoldne prihajajo zelo radi k g. Jankoviču. Več mater mi je priznalo: »Dokler ni bilo g. Jankoviča, smo živeli kakor v puščavi, nikdo se ni brigal za nas. Slovenski duhovnik tudi ni mogel biti stalno z nami zaradi obsežnega delokroga. Zato smo bili tako zelo zapuščeni in smo tembolj čutili, da smo tuji.« Redke so družine, katerih otroci ne obiskujejo slovenskega

pouka. Temna pa je bodočnost izseljenskih otrok. Fantje gledajo, da dobe delo v rudniku (slovenske delavce radi sprejemajo). Težje dobe delo dekleta. Do 15. ali 16. leta ostanejo v družini, nekatere še potem doma, druge pa gredo služiti ali v večja francoska mesta kot služkinje ali pa poiščejo delo na kmetih. To delo je zelo težko, pa slabo plačano. Pozneje se vračajo v kolonijo, kjer se poroče. Od družin sem se poslovila z iskreno željo: »Ostanite dobri Slovenci!«

Popoldne sem šla z gospodom Jankovičem v šolo Tuequegnieux Marine. Ta pouk obiskuje 25 otrok. Na mizo so mi nadevali šopkov, saj ni bilo otroka brez rož. Rožetov deček pa je povedal pesem, katero je za to priliko zložila njegova mati:

Ljub nam je veter, ki pride od jutra,
— morda je plaval čez naše planine —
draga nam mila je ptica selilka,
morda se vrača iz naše doline.

Kakšno veselje je pisemce drobno,
ki iz daljave semkaj priroma,
saj nam spomine vzbujajo prelepe,
kot da bi žarek šinil od doma.

Danes pa, danes še bolj nam utriplje
srce veselo v topli zavesti,
da iz ljubezni šli ste za nami,
zvesto iskali na tuji nas cesti.

Oj, gospodična, v mrzli tujini
gorko pozdravljena v naši sredini!

Mnogo povedo te besede, zato sem jih navedla, kakor jih je povedal deček. Otroci so lepo in pravilno odgovarjali, čitali in pripovedovali v slovenskem jeziku. Še tisti mali, ki so komaj gledali iz klopi, so pripovedovali molitve v slovenskem jeziku. Z veselo pesmijo smo zaključili pouk.

Zopet naju je vodila pot naprej, pridružila sta se še dva izseljenca. Peljali smo se v Montieurs, 16 km od Tuequegnieuxa. Tu je šola komaj nekaj mesecev. Poučuje gdč. Zupanova vsak četrtek, k pouku prihaja 16 otrok. Tudi njeno delo ima lep uspeh.

Po šoli je g. Jankovič učil petje mešani zbor za društveno prireditve. Tudi otroci bodo nastopili pri tej prireditvi; nekaj pesmi bodo povedali in nekaj zapeli. Odrasli in otroci — vsi se zelo vesele te prireditve. Še v mrak so se razlegale pesmi: »Bledi mesec«, »Razstanek«, še več drugih in tista tako žalostna, a vendar tako naša: »Oj, Doberdob...«

Še dve večji koloniji sta v bližini, kjer je dosti Slovencev. Pienes, 16 km od Tuequegnieuxa, kjer poučuje tudi g. Jankovič enkrat na teden. K pouku prihaja 19 otrok.

Okrog 20 km od Tuequegnieuxa je kraj Giraumont, kjer je šola že ustanovljena, vpisanih je 27 otrok, le primerne učilnice še nimajo. Čim dobe prostor, bo pričel s poukom pomožni učitelj g. Radič, ki bo prihajal v kolonijo enkrat v tednu.

Tudi v koloniji Mausjeulles (5 km od Tuequegnieuxa) bo g. Jankovič obnovil šolo. Pouk bo obiskovalo 9 otrok.

Gospodu Jankoviču pomagata pri napor- nem delu gdč. Zupanova, ki poučuje v šoli in igra harmonij pri slovenski službi božji, in g. Radič, ki poučuje naraščaj jugoslo-

Slovensko društvo »Baraga, St. Paul, Minn., USA, 1903—1907.

vanskega tamburaškega društva v Tucquegnieux. Vendar so za delo potrebne vsaj še tri učne moči, učiteljica, pomožni učitelj in pomožna učiteljica. Tako bi imel g. Jankovič priliko, da bi odšel v slovensko kolonijo Merlebach, kjer je okrog 700 otrok, a nimajo slovenskega učitelja. Komaj 50 do 60 otrok more prisostvovati pouku slovenskega jezika. Poučuje jih izseljenski duhovnik g. Grims. Ako bi država poslala tem izseljencem vsaj še tri učne moči, bi bilo izseljensko šolstvo na področju jugoslovanskega kr. konzulata v Metz u v glavnem urejeno. Izseljenci si tega ne morejo sami urediti. Zato se obračajo v tej nujni želji do domovine in do izseljenskega instituta, ki

Jožko Rozman, Ljubljana:

Zaščita naših izseljencev z reciprocitetnimi in socialnimi pogodbami

Dokler je trajalo izseljevanje, je imela na njem največji delež Jugoslavija, predvsem pa naša Slovenija. Pred svetovno vojno je bilo osredotočeno na Severno Ameriko, po svetovni vojni v zapadne evropske države. Precejšen del, posebno iz Primorske, pa je iskal zaposlitve v južnoameriških državah. Tako smo Slovenci raztreseni in posejani po vseh delih sveta.

Kakor delamo in skrbimo tu doma, da se nam ne gode krivice, da smo primerno zaščiteni, kakor tudi da se zaščita izvaja, tako in še bolj bi morali skrbeti za zaščito zdravja, življenja in premoženja onih, kateri so po veliki večini pod silo razmer morali zapustiti domovino in oditi na tuje. To toliko bolj, ker so odšli predvsem delavci, kmečki sinovi in hčere, kateri so že po značaju svojega dela izpostavljeni najrazličnejšim težavam, krivicam in izkoriščanju.

Po svetovni vojni je delavstvo z delom v strokovnih organizacijah uveljavilo posebno v evropskih državah niz socialno političnih zakonov. S temi zakoni je dobilo zaščito svojih socialno gospodarskih interesov nasproti združenemu in organiziranemu kapitalu. Tega dela pa ni bilo v pogledu zaščite socialno gospodarskih, pa tudi kulturnih in moralnih interesov našega izseljenstva. Izseljenci sami zaradi svoje raztresenosti pa tudi nezadostnega stika z domovino niso na njo imeli potrebnega vpliva niti moči, da bi jo dovolj močno zainteresirali za svoje brige in težave. Tu doma pa smo bili v veliki večini mnenja, da je s tem, ako pošiljajo izseljenci v domovino denar, vse opravljeno. Dolga leta za nje sploh nismo storili ničesar. Pozneje smo se začeli zanimati le bolj za njihovo versko moralno in narodno zavest. Šele v zadnjih desetih letih pa so se razmere spremenile, posebno še za izseljence evropskih držav. Tu so naši izseljenci vedno bolj postali objekt izkoriščanja in preganjanja. Tako jim je bila potrebna tudi od strani domovine zaščita v pogledu zaposlitve in zaščite pri delu.

Začela se je nova doba socialno politične zakonodaje, kateri so dale temelj mednarodne delavske konvencije, ali kakor jih drugače imenujemo, reciprocitetne pogodbe. Prej so posamezne države med seboj sklepale le razne vojaške in trgovske pogodbe. Sedaj so se pa začele sklepati tudi socialne pogodbe, s katerimi so hotele posamezne

bo ob kongresu avgusta 1937 ustanovljen v Ljubljani.

Zvečer smo se vračali domov. Čakali smo na vlak v Tucquegnieux. Mimo privozi vlak, vozovi so obloženi z železno rudo. Izseljence gleda težke vozove in temno rudo. Težko vzdihne: »To so naši žulji.« Da, žulji naših ljudi — kri, meso in zdravje, koliko tega puste v rovih za svoj vsakdanji kruh! Pomagati tem ljudem, ohraniti jim jezik in vez z domovino, to je poslanstvo izseljenskega učitelja.

Še eno jutro sem preživela med izseljenci, nato sem odbrzela dalje z vročo željo, da se zopet povrnem k njim, da jim izpolnim željo, ki so jo izražali ob slovesu.

države z državami, v katerih so bili nasejenci, zaščititi zdravje, življenje in premoženje svojih izseljencev.

Tudi naša država je sklenila nekaj reciprocitetnih pogodb v pogledu zaščite dela in varovanja pravic izseljencem v drugih državah, katere so si pridobili iz pokojninskega in invalidnega zavarovanja. Vsebinsko teh pogodb bom v nadaljnjih odstavkih na kratko objasnil.

Pogodbe, katere je naša država sklenila zadnja leta z nekaterimi državami:

Konvencija z Avstrijo za ureditev pokojnin, katere so bile urejene z rimsko konvencijo, dne 6. aprila 1922. Objavljena je bila v »Uradnem listu« št. 14, str. 285 l. 1931.

Konvencija z Avstrijo o pokojninah, odrejenih od avstrijske vlade. Objavljena v »Uradnem listu« št. 22, stran 415 iz leta 1931.

Konvencija s Čehoslovaško za ureditev onih pokojnin, ki niso bile urejene z rimsko konvencijo. Objavljena v »Uradnem listu« št. 14, stran 285 iz leta 1931.

Konvencija z Italijo za ureditev pokojnin, ki niso bile urejene z rimsko konvencijo. Objavljena v »Uradnem listu« št. 14, stran 286 leta 1931.

Reciprocitetna pogodba z Avstrijo o pogodbah glede nameštenskega in rudarskega zavarovanja med Nemčijo in Jugoslavijo. Objavljena v »Uradnem listu« št. 108, stran 825, leta 1929.

Reciprocitetna pogodba z Avstrijo o pogodbah glede izvajanja socialnega zavarovanja. Objavljena v »Uradnem listu« št. 33, stran 497 leta 1935.

Konvencija o odškodnini delavcev za nezgode pri delu med Argentino in Jugoslavijo. Objavljena v »Službenem listu« kos 18 z dne 2. marca 1935.

Izmena ratifikacijskih instrumentov glede konvencije odškodnine pri delu, sklenjene in podpisane med Argentino in Jugoslavijo v Buenos Airesu 8. oktobra 1928. Objavljena v »Službenem listu« kos 33 z dne 7. avgusta leta 1935.

Konvencija o delu in pomoči med Jugoslavijo in Francijo, sklenjena leta 1932 v Parizu. Ratificirana v jugoslovanskem parlamentu in senatu leta 1933. Ta pogodba pa še ni stopila v veljavo, ker jo francoski parlament do danes še ni ratificiral.

Konvencija o reciprociteti socialnega zavarovanja s ČSR, za katero so se vršili raz-

govori v decembru lanskega leta v Pragi. Ta konvencija pa od strani naše vlade dosedaj še ni bila ratificirana in zato tudi ni bila objavljena.

Nujno potrebne bi bile slične pogodbe tudi z Belgijo in Holandsko, prav tako pa s Finsko, Švico in Luksemburgom.

Z vsemi sličnimi pogodbami pa so interesi izseljencev urejeni le enostransko, to je med dvema državama. Mi pa vemo, da se izseljenci tudi selijo iz ene države v drugo. Tako je n. pr. veliko izseljencev pred časom odšlo iz Nemčije v Belgijo, ker tam ni bilo več zaposlitve. V Nemčiji so bili zavarovani pri tamkajšnjih bratovskih skladnicah. Na podlagi reciprocitetne pogodbe, sklenjene med Jugoslavijo in Nemčijo, bi zavarovanje v slučaju, da se vrnejo v domovino, lahko nadalje varovali in uživali. Čim so pa prišli v Belgijo, so jim te pravice ugasnile. Tako so izgubili po več let starostnega zavarovanja, katerega bi mogli uživati samo v tem slučaju, da ostanejo v Nemčiji ali se vrnejo v Jugoslavijo. Mednarodni urad dela je uvidel potrebo po očuvanju sličnih zavarovanj, zato je izdelal konvencijo, na podlagi katere naj bi bile očuvane pravice, izvirajoče izseljencem iz nadej pokojninskega, starostnega in invalidnega zavarovanja. Konvencija je izdelana v obliki mednarodne reciprocitetne pogodbe. S to konvencijo se obvezujejo države, katere bodo to pogodbo ratificirale in sprejele, da delavcem izseljencem drugih držav, katere so to pogodbo tudi osvojile, nudijo vse pravice, katere izvirajo iz starostnega in invalidnega zavarovanja na teritoriju njihove države. Tedaj nekako mednarodno zavarovanje, na podlagi katerega bo mogel izseljenec varovati svoje nadeje, izvirajoče iz nezgodnega in starostnega zavarovanja povsod, pa naj bo v katerikoli državi. To je vsekakor zelo važen korak v pogledu zaščite izseljenstva in ga je treba toplo pozdraviti. Nekateri zapadno evropske države so na podlagi te pogodbe že sklenile oziroma pristopile k tej pogodbi in tako uvedle za svoje delavce to mednarodno zavarovanje. To pogodbo je mednarodni urad dela osvojil leta 1935. Prav bi bilo, da bi tudi naša država to izredno važno pogodbo ratificirala. Tako bi potem naši izseljenci v vseh onih državah, katere so pogodbo že ratificirale, imeli pravico do varovanja svojih nadej, katere bi jim izvirale iz različnih zavarovanj. Kar je pa najbolj važno pri tem, bi bilo to, da bi se jim varovala vsa zavarovanja, katera so si z leti pridobili v posameznih državah, in bi jih potem lahko nemoteno uživali doma ali kjerkoli.

O reciprocitetnih pogodbah v pogledu socialnega zavarovanja, katere je naša država sklenila z drugimi državami, bomo na kratko še pisali. Prav tako pa tudi o konvenciji Mednarodnega urada dela o upostavitvi mednarodnega razmerja za varstvo pravic v invalidnem in starostnem zavarovanju izseljencev in njihovih svojcev.

G. učitelj Peter Golobič z Jesenic je imel te dni krasno predavanje o naši domovini pri naših izseljenih v Gladbecku v Nemčiji in v Heerlenu v Holandiji. G. učitelju se za pozornost nasproti našim izseljencem lepo zahvaljujemo.

P. Kuzimir Zakrajšek:

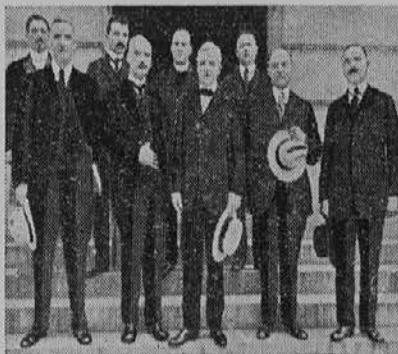
Majska deklaracija in naši izseljenci

(Nadaljevanje.)

Kmalu nato, mislim, da je bilo še isto leto, so pa začeli novo podobno akcijo slovenski socialisti pod vodstvom Etbina Kristana. Ustanovili so novo organizacijo »Slovensko republikansko združenje«. Kot cilje svojega delovanja, so rekli, da imajo, delati za samostojno slovensko državo in sicer republiko, in za prepričanje, da bi Italija dobila Primorsko. Pozneje so spremenili to svojo zahtevo in toliko, da so zahtevali združenje vseh Jugoslovanov v skupni državi Jugoslaviji in sicer kot federativni republiki. Dasi je razpad Lige bolesno odjeknil po vsej slovenski Ameriki, vendar je našla tudi ta nova akcija jako lep odziv. Videlo se je, da smo bili ameriški Slovenci vsi odločno za narodno svobodo in pripravljeni za vsako delo in za vsako žrtve za ta cilj. Priznati se mora, da je bil Etbina Kristan veliko spretnješi v vodstvu svojega Združenja, kakor Sakser s svojo Ligo. Vabili so v svoj krog tudi katoliške Slovence. Poslali so na konvencije KSK Jednote v Eveleth Minn. vabilo za pristop in za sodelovanje. Konvencija, v kolikor se vemo spominjati, se je izjavila, da se ji ideja dopade, samo njena družba se ji ne dopade, to je ne zaupa voditeljem. Tako je izpovedal tudi »Ave Maria« nekoliko prej. Kot urednik sem pisal vodstvu Združenja in poslal pogoje, pod katerimi bi se pridružili njihovi akciji. Preveč sem namreč poznal Kristanovo internacionalno boljševisko razpoloženje. Kako naj resno mislijo s takimi cilji moške, ki so bili strastni zagovorniki ruskih boljševiskov in rdeče internacionale? In res! Le prekmalu se je jasno pokazalo, kdor je hotel razumeti, da so res hoteli Jugoslavijo, in sicer kot republiko, toda ne na podlagi demokratizma, temveč boljševisma, torej »proletarsko republiko« po pojmovanju Lenina in Trockija. V »Ave Maria« sem predlagal, naj bi se po zgledu ameriških Slovkov, kjer sem bil kot slovaški župnik tudi v odboru akcije za osvobodjenje slovaškega naroda, začel zbirati takozvani milijonski dolarski fond za vse to naše delo. Kristan je to idejo zagrabil in začel pri Slovenskem republikanskem združenju ta fond. Kako veliko je bilo navdušenje ameriških Slovencev za osvobodjenje naroda tu doma, je pokazal uspeh tega fonda. V nekoliko meseceh je Kristan zbral nad 64 tisoč dolarjev. V ta sklad je žrtvovalo vse, delavci in duhovniki, izseljenci vseh političnih smeri in brez razlike svetovnega nazora.

Toda kot dolgoletni urednik katoliških listov

ameriških Slovencev sem bil v stalnem boju s temi ljudmi za obrambo naših slovenskih narodnih svetinj: vere in narodnosti. Kot popotni misijonar, ko sem obiskoval leto za letom zlati slovenske naselbine, kjer so imeli ti »voditelji« popolno oblast nad mišljenjem naših izseljencev, sem imel pa še večkrat priliko spoznati njihovo delo in njih namene bolj kakor kdorkoli v Ameriki. Zato sem si bil kmalu na jasnem, da ne mislijo odkrito, da jim gre samo in edino za boljševisacijo Slovenije, za boljševisko republiko, kakršno bi pa ameriški Slovenci in Slovenci doma v ogromni večini zavrnili. Čutil sem se zato kot urednik poklica-

Deputacija ameriških Jugoslovanov pri državnem tajniku Lansingu, dne 3. julija 1918.

nega, da sem začel odpirati oči ameriškim Slovincem in jih svariiti pred zbiranjem tega fonda. Očital sem jim, da zbirajo ta denar »pod napačnimi pretvezami«. S to opazko so se pa socialisti čutili užaljene in poslali so v boj proti meni navdušeno socialistko, neko Minko Alešev. Ta je zbirala darove za milijondolarski fond po moji župniji. Čutila se je osebno »obrekovano« in po daljšem boju na sodnji je izpovedala proti meni zaporno povelje. Bil sem aretiran. Za sodno obravnavo proti meni so najeli najslavnejšega čičaškega odvetnika, da jih je zastopal. Toda kljub temu so propadli in sem bil oproščen.

Le prekmalu po tem procesu se je izkazalo, kako prav sem imel. Po vojni je namreč Etbina Kristan pobral skoraj vso to ogromno vsoto in

odšel z denarjem domov. Za kaj je porabil ta denar, ameriški Slovenci še danes ne vedo. Samo to vedo, da se je po nekoliko letih Etbina Kristan vrnil v Ameriko kot izseljenski komisar v New Yorku za ogromno plačo 300 dolarjev mesečno. Povpraševal sem v Ljubljani, če mogoče kdo ve, kaj je Etbina Kristan kupil slovenskemu narodu za ta ogromni denar, pa nihče ni vedel. Zanimivo je tudi to, da je Slovensko republikansko združenje delalo proti Srbom, zlasti proti kraljevi družini. Zmerjalo je vse, ki smo bili za ustanovitev skupne države kraljevine Jugoslavije, s »kraljevašic«, »kr. podrepniki« itd. Pozneje se je pa Kristan v isto Ameriko vrnil kot vladni zastopnik nove kraljevine Jugoslavije. Neverjetno, vendar resnično!

Tudi katoliško zavedni in z njimi vsi nekatoliško usmerjeni pametni Slovenci so kmalu spoznali namene slovenskih socialistov v Slovenskem republikanskem združenju in videli, da od tega združenja ne morejo pričakovati uspešnega dela pri predsedniku Wilsonu, nasprotno, da bi znalo to združenje zelo, zelo škodovati našemu delu za svobodo naroda. Zato so videli potrebo nove prave narodne organizacije, ki bo z resno vzela vse delo za naše narodno osvobodjenje v svoje roke in ga vršila urejeno in pravilno. Takrat smo tudi že dobili v roke dr. Koroščevo majska deklaracijo, torej smo vedeli, kaj narod doma zahteva, da smo torej edini in naših zahtevah mi izseljenci in narod doma. V ameriških listih smo tudi čitali o navdušenju, s katerim je slovenski narod tu doma podprl to deklaracijo. Posebno nas je razburilo, ko smo čitali v tem časopisju neresnično vest, da je avstrijska vlada aretirala nadškofa dr. Jegliča in ga zaprla. Začutili smo svojo dolžnost, da nastopimo z vso silo in s prjememo majska deklaracijo in opozorimo na njo ameriško javnost, zlasti predsednika Wilsona.

Slovenska narodna zveza je bila ustanovljena leta 1917. v Clevelandu. Priridila je velik šod zastopnikov skoraj vseh slovenskih naselbin 14., 15. in 16. aprila 1918. Glavne zasluge za ustanovitev te organizacije imata dr. Drago Marušič in dr. Bogumil Vošnjak, odposlanca Jugoslovanskega londonskega odbora, ki sta tedaj prišla v Ameriko, obiskovala slovenske naselbine, povsod imela shode in nas navduševala za delo za narodno svobodo domovine.

Zanimivo pri tem je to, da ta dva poslanca londonskega odbora nista našla pri nobenem takratnem slovenskem listu zaslonbe in sodelovanja, razen pri mojih katoliških listih. Vsi drugi so podpirali ali Slovensko republikansko združenje socialistov ali pa so bili pasivni in se za vse to delo niso zmenili.

Slovenska narodna zveza je izdala posebno izjavo, deklaracijo glede naše svobode. Ker sta bila oba odposlanca dr. Marušič in dr. Vošnjak

Anica Zupanova, Buenos Aires:

Hrepenenje po domu

Spomladi je bilo. Vsa vas je bila zagrnjena v svežo, zeleno odejo. Vse je sanjalo o čudoviti sreči. V hrepenenju je plalo belo cvetje v vetru. V hrepenenju so klicala, prosila polja, v katerih je že ležalo seme po žarkih. Še vedno zeleni gozd se je zdel vznemirjen, vzradošen. Tudi v ta tih, skrivnostni vrt je dahnilo to trepetajoče razpoloženje po sreči. A najsilneje se je polastilo to vznemirjenje, to stanje novih pobud, to snovanje smelih načrtov, to sladko hrepenenje po sreči, po doživljajih ubogega človeškega srca. Kakor vroč utrinek je padlo v dušo, da je zagorela kakor močna plamenica in v silnem poletu je pohitela v tem spomladanskem snu daleč, daleč, — preletela je vse kraje, doživljala v duhu samo lepe, sončne dni. Ah — sama prelest, čar...

In ta mladostni sen, to hrepenenje je izzvalo v duši resen odlok: »Proč od tod, teh livad, mimo teh polj, te ponižne cerkvice, prav po ti beli cesti, ki vodi daleč v tuje, lepe kraje. Tja, kjer je vse bolj čudovito,

veliko in ne tako neznamo, otesnjujoče, kot tu v tej mali dolinici; pri tem vodnjaku, kjer sleherni večer odmevajo glasovi mladih grl, kjer se v gručah zbirajo golobi in obletavajo skromne domove. Ven v širni svet, kjer se vrste visoke palače, šumi svila in ponosne gospe nosijo samo baržun. Tam bo izpolnjena vsaka želja. Tam bo zadoščeno pogrešanju nečesa velikega, kar si tako želi mlado srce.«

Tako je sklepala in kovala načrte Selanova Nada in svojim sanjam potegnila črto z resnim odlokom odpotovati. O, saj se bo vrnila vsa srečna, bogata, upoštevana v vseh krogih. Nič niso pomagale solze razumne, ljubeče matere. Nada je zatrla v sebi vsako treznejše, njene sanje zavračujoče čuvstvo. Zahropela je težka lokomotiva. Nekaj solza, vzdihov, še nekaj zlomljenih kretenj trpeče matere in Nadina duša je že jadrjala za mislijo, — jadrjala v prostorni, nepoznani svet...

Ljubila je Nada svojo domovino, a težnje jo v duši zasnovani sreči je premagalo vse. In bilo je, kot bi se cvetke na gredah v žalosti skupaj zgrnile, kot bi bila v glasnikih domačih pevcev na cvetoči jablani pro-

šnja, naj ostane. In Brezmadežna v kapelici domače cerkve kot bi se nagnila v žalosti iz svoje veličastne poze, kot bi govorila: »Otrok, ostani! Ne hodi! Glej, tam buče hudi valovi. Tam ni belih rož. Večerne sence te bodo zagrnilo. Prišli bodo tatovi, dušo ti bodo umorili, oropali; veselju tvoje mladosti bodo prilili opojnega strupa.« In zdajci, kot bi se zasolžile oči te mile nebeške Mamice! — A, Nada je slepa — gluha, V njej en sam krik — krik po življenju.

Nada stopa smehljaje po mestnem tlaku v tujini. Še ji sije iz oči otroški blesk, še cveto rože na njenem licu. Vse ji je novo, vse pomeni za njo nekaj, čemur se mora približati. Neizkušena, a sicer polna upov, smelo stopa proti nevarnim vrtincem velikomestnega življenja. Sposobna je in odprta ji je dostop povsod. Podjetna v svojem duhu žanje tudi uspeh. Nad vsem pa visi črn oblak, toda Nada ga ne vidi, ne čuti njegove teže.

Minulo je leto. Nada sloni ob odprtem oknu. Jesen razgrinja sive pajčolane. Blede zvezde pošiljajo svojo hladno luč, ki medlo obseva kamenite zidove tujega mesta. Nada nemo strmi. Jokati ne more. Smehljaj

centralista in sta zagovarjala stališče krfske deklaracije, mi izseljenci smo bili pa prepričanja, da je naše delo samo delo za osvoboditve naroda in ustanovitve Jugoslavije, vsa notranja uprava nove države je pa zadeva Jugoslovanske doma, smo jima pa pustili proste roke, dasi mnogi nismo soglašali z njima glede centralizirane notranje ureditve bodoče Jugoslavije. Zlasti slovenska duhovščina ni soglašala s tako ureditvijo in je zato bila precej nezakupna in zato večinoma ni podpirala Slovenske narodne zveze, z onim navdušenjem, kakor bi jo brez centralistične zahteve. Zato je prišlo pozneje do posebnega shoda slovenske duhovščine v Jolietu, kjer je slovenska duhovščina izdala svojo lastno deklaracijo, ki je bila v bistvu sicer sprejela deklaracijo Slovenske narodne zveze, dostavila pa svoje lastne točke.

Kmalu po začetku svetovne vojne, posebno pa še, ko je Amerika stopila v vojno, smo videli jasno, da je Wilson tisti, ki bo imel na mirovni konferenci glavno besedo. Zato smo videli, da se mora vse naše delo za našo narodno svobodo prenesti v Washington. Zato je bila v Washingtonu ustanovljena posebna pisarna, ki naj vodi vse to delo. Pisarno je vodil neki Don Niko Gušković, Dalmatincec. Predsedstvo Jugoslovanskega narodnega sveta je prevzel dr. Ante Biankini, zdravnik iz Chicago, tudi Dalmatincec.

Po ustanovitvi Slovenske narodne zveze med Slovenci in slične organizacije med Hrvatmi se je Srbska Narodna odbrana za Ameriko pridružila temu skupnemu delu in so vse tri organizacije poslale v Jugoslovanski narodni svet v Washington vsaka po tri svoje delegate, ki so tvorili ta svet. Slovenska narodna zveza je izvolila v ta namen dr. Kerna, zdravnika iz Clevelanda, Jožefa Zalarja, glavnega tajnika KSK Jednote, in mene.

Slovenska narodna zveza je razvila po vseh slovenskih naselbinah živahno akcijo za narodno osvoboditve in ustanovljala podružnice po vseh večjih naselbinah, razvila prav živahno delo za namene zveze. Prirejala so se predavanja, zlasti pa je vsaka podružnica skušala zainteresirati za naše narodne zadeve ameriške politične voditelje in vplivne veljake, da bi pri Wilsonu podprli naše zahteve. Ogromno je bilo delo, ki ga je Slovenska narodna zveza s svojimi podružnicami izvršila na ta način in z njim podprla delo osrednje zveze, Jugoslovanskega narodnega sveta v Washingtonu. Vsi smo bili na jasnem, kako naj razumemo točko majske deklaracije »pod žezlom Habsburžanov«, da so v domovini narodni voditelji morali ustaviti to točko, ako so sploh hoteli uspeti s svojo deklaracijo.

Tako obnovljen Jugoslovanski narodni svet je pa razvil novo in močno akcijo pri Wilsonu in pri njegovem zaupniku Honu, ki je zanj pri-

pravljajl material za mirovno konferenco. Naše delo je bilo po majske deklaraciji veliko lažje, da smo lahko poudarjali, da mi izseljenci ne zahtevamo nekaj, česar narod doma ne zahteva, temveč da zahtevamo samo to, kar narod doma, da smo mi samo njegovi glasniki, ki povemo to, česar narod doma ne sme in ne more.

Se aprila meseca 1918 je predsednik Wilson v svojih znanih točkah zahteval za avstrijske Jugoslovane »široko avtonomijco v okvirju avstro-ogrške države. Toda naše delo je uspelo toliko, da je že 3. julija 1918 Wilsonov državni tajnik Lansing poklical zastopnike Jugoslovanskega narodnega sveta k sebi v Kapitol, kjer jim je povedal, da je predsednik Wilson glede Jugoslovancev spremenil svoje mirovne zahteve, da bo naslednji dan 4. julija na glavni državni praznik razglasil nove točke, v katerih bo zahteval za nas popolno svobodo in združenje v eni državi, kar je tudi storil. Izmed Slovencev smo bili pri tem sprejemju navzoči predsednik Slovenske narodne zveze Pavel Schneller, ki je bil tudi predsednik KSK Jednote, Alojzij Pirč, urednik »Ameriške Domovine« iz Clevelanda, Jožef Zalar in jaz. Srbsko narodno odbrano sta zastopala vseuč. profesor iz New Yorka g. Trimmac, pop Kovačević, Hrvatje pa dr. Ante Biankini in Don Niko Geraković.

4. julija se je zbralo v Washingtonu ogromno število Jugoslovancev iz vseh Združenih držav. Priredili smo po mestu mogočno paradu. Samo

Mak:

Slovenci na Kosovem

G. Franc Erjavec je pred leti opisal v »Slovenca« današnje razmere na Kosovem. Čitatele bo zanimalo, kako živijo naši Slovenci, ki so se naselili kot zemljedelci, ali so pa kot rudarji in po službi prišli tu sem.

Kosovo polje je zelo obsežno. Severno ga meji gorovje Kopavnik, na jugu Kačanjska soteska, vzhodno Karadar in zapadno Šar planina. Na tem ozemlju živijo danes Srbi, Arnavti, Čerkezi (Turki), Hrvatje v Janjevu in Letnici in po vojni naši Slovenci.

Državna kolonizacija je pred 15 leti pobudila tudi nekaj Slovencev, da so se odločili, da poskusijo svoje življenje na jugu. Bili so to naši Primorci, med njimi poznani Pavlin Jožef. Ustanovila so se nova naselja Novo selo Kosovo. Prvi, ki je prišel med nove slovenske naseljenke, je bil č. g. Janez Kalan, ki je ostal še danes med njimi v najlepšem spominu. Naseljenki so dobili dovolj zemlje, kakor je bila velika družina.

Mimogrede omenjam, da je druga naselbina Slovencev v Bistrenici v Makedoniji, ki bi se

iz New Yorka se je udeležilo nad 100 Slovencev v narodnih nošah. Na Kapitolu pred parlamentom smo slovesno razvili državno zastavo Jugoslavije, kakoršno smo si zamislili, da bi naj bila.

Jugoslovanski narodni svet je tako postal prvi uradni predstavnik in zastopnik nove države Jugoslavije pri washingtonski vladi, dasi država v resnici še ni obstajala, pač pa je obstajala že pred vsemi zavezniškimi vladami, ki so jo že priznale.

Tako smo izseljenci, zlasti na podlagi majske deklaracije storili v polni meri svojo dolžnost do domovine in naroda doma in doprinesli svoj krepki delež dela za našo svobodo.

Doma narod zelo malo ve o vsem tem delu naših izseljencev, kolikor pa vedo, se zelo podcenjuje. Resnica pa je, kar ponovno smelo trdim, da so bili samo izseljenci tisti, ki so izvršili glavno delo pri delu za naše osvoboditve, ali vsaj, da bi vse delo naroda doma za naše osvoboditve gotovo ne bilo uspelo tako, kakor je, brez izseljencev. Krivi smo delu temu izseljenci sami, ker o vsem tem delu molčimo.

Če sedaj izseljenci zahtevajo od domovine, da se za nje briga, za nje skrbi in za nje žrtvuje, ali nimajo zato polne pravice? Ali niso to zaslužili? Ne, slovenski izseljenci ničesar ne zahtevajo zastoj, temveč samo to, kar imajo pravico zahtevati, država in narod doma pa dolžnost dati.

ve drugače razvila, da se ni pritiskalo na naše ljudi, da se prekrstijo in spremenijo priimke!

Nekaj Primorcev je naseljenih v Obilici in v Adi. Večinoma so zemljedelci in snovni rudarji v rudniku Obilici. Okrajno mesto za nje je Priština. Tu živi mnogo slovenskih oficirjev in podoficirjev in drugih uradnikov. Potrebna je bila cerkev. Zaslužni višji vojaški duhovnik Ivo Badrov je s pomočjo slovenskih dobrotnikov sezidal lično cerkev sv. Antona, ki dominira nad vzhodom v mesto. Zvon za to cerkev je poklonila predoseljska župnija in ob praznikih in nedeljah glasno buči zvonjenje po Kosovem, saj je to največji zvon na Kosovem sploh.

Pri sv. Antonu so 13. junija velike svečanosti in pridejo katoličani od vseh strani, največ iz Janjeva. Mnogo pa je tudi pravoslavni, ki so veliki častilci padovanskega svetnika. Č. g. Viktor Zakrajšek, župnik janjevski, odkriva nad te naseljenke, pomagajo mu duhovniki, ki služijo vojaški rok v Prištini. Zadnja duhovnika sta bila č. g. Kraljič Stefan in France Mihelič, ki je še za Veliko noč prepeval s svojim zho-

njenih rožnih ustnic je odrevenel. Pred njo leže razbite vaze brez cvetja. Pod oknom krvavozeleno, — rumenkastorjavo listje. Veter se neusmiljeno igra z njim. Ona čuje samo še rezke glasove, to je dih mrzlega severa, O, tudi v njej je vse mrzlo — ledeno. Zgubljeno zre, kot v odprti grob. In sedaj pride nemilo razodetje. Vrača se domov; v tisto ljubo dolinico — v tisto varno zavetje brez divjih vetrov. Vrača se k nekdanji podobi svoje duše... Domotožje jo vodi po isti poti, ki jo je pred letom dovedlo v ta kraj bridkih razočaranj. Prisluškuje svoji otroško mladi duši, — pesmi, ki je zvenela po domačih tratah... Navdaja jo občutje, ko je valovilo polje v zlatu, ko so studenci žuboreli iz domačih gora. Kot romarica se polna težko boleštnega hrepenenja vrača v sveto deželo — ljubo domačijo. Besede ji gore v srcu, iskrene nežnosti rodne matere, ki jih ni zaslužila, jo skele. Besede tako odkrite, tako preproste, tako resnične in brez bojazni, da bi se izdale, ker so pač resnične, se zopet oglašajo. In tu! Nad vsem varljiva krinka, poguben blesk videza! — Njene misli rdeče, sive, črne, se kakor težka reka pretakajo po

njej. Iznemada vstane en sam bolesten spomin in ji prebode srce. — In če bi se vrnila; odzvala tako močnemu hrepenenju po domovini, da bi zopet slišala tisti srčnodobri zvok ljubeče matere? — Bi ne bilo vse to prelepo? — Bi se med znanci še znašel kdo, ki jo vežejo spomini nanj, in iskreno domače vprašal: »Ali še veš? — Se spominjaš?« Zatonilo je sonce. Skozi sinjkasto temo se vlačijo še temnejše postave. Od nekje prihaja žalosten zvok, Nada vztrepeče. Se zopet pomiri. Na ustnih le še bled smehljaj brez rožnega življenja. In zopet občutje po vsem minulem. Zopet vzvalovi duša v hrepenenju. Iznemada zapoje domači zvon; — nežno ljubeče brni njeni ranjeni duši. Brezmadežna jo vabi. Njena čustva nihajo med grenkobo sedanosti in sončno lepo preteklostjo za domačim plotom. Neminljiva so izgubljena mladostna leta za njo — v bolečini jih zopet in zopet doživlja. Obrisi zidov v nočni temini izginjajo. — Ah, ne! Nada ne spada v ta kraj! Njena duša ni delec tega kamenja. Ta brezbarvna mrzlot, ta tuja govorica, mrtvi ton! Vse to jo tako popolnoma odbija. Neprisiljeno občuje samo s časi, ki so bili; z du-

šami, ki so jo obdajale v prvi mladosti. V sebi goji še slutnjo o blaženem snidenju. Vstala je sicer ta svetla slutnja v sprevedu belih senc, a umrla ni, tudi tedaj ne, ko je Nada osirotela v svojem srcu, pokopavala up za upom. Prevratna svoboda jo je vrgla iz mirnega ravnovesja domačega raja v nečimurno hotenje, presilno hrepenenje ji je osvojilo vso zemljo za domovino. A te črte na zemljevidu so ostre, strogo določajo meje med njeno sladko domačijo in tujim svetom.

Zdajci zopet zaveje veter. Nada čuje melodijo. V duhu zagleda samo sebe, kako se igra v senci domačih dreves. Nad hišo se zbirajo golobi — vse kot nekdanj. Ona kleči pred Marijo. V duši se zgane še močnejše, še bolj zahrepeni po ljubljenskem domu.

Tako mine noč. Noč boja, razodejaja, noč boleštnega hrepenenja po nekdanjih toplih dneh, zornolepih jutrih, jasnih nočeh v rojstni vasi. Nada ne sloni več ob oknu. Odločnih korakov, z novim žarom v očeh hiti na železniško postajo. Srce ji burno bije, ko začne drseti vlak proti domači zemlji. Okoli nje vrvi množica, a Nada nikogar ne vidi, ne čuje; njen duh živi in objema samo to, kar vsebuje besedica dom — domovina.

rom Alelujo. Ob velikih praznikih sodeluje vojaštvo in poveljuje z vojsko godbo praznik. Vsi slovenski vojaki imajo tudi priliko, da za Veliko noč prejmejo zakramente. (Videl sem v drugem kraju letos, kako je slovenski oficir — kapetan — pripeljal četo vojakov v cerkev in se sam prvi izpovedal in pri maši prejel sveto obhajilo prvi pred vojniki.)

Pred tremi leti so nekateri Primorski Slovenci kupili zemljo v vasi Sojevu pri Uroševcu. Danes je tu precej slovenskih družin. Zemlja je plodna. Zelo jih spoštujejo zaradi marljivega dela. V cerkev imajo v Uroševcu 5 km, kjer je župnik generalni vikar skopljanske škofije prelata T. Glasnovič. Sedaj je bolan in oskrbuje župnijo ravnatelj semenišča v Prizrenu č. g. Branko Dorčić. Na Livadi, 10 km od Uroševca, živi Slovenec Ličan, prvi naseljenec tu. Povsod srečaš Slovence, v Slatini, v Kos. Vitini — pri financih in žandarmeriji, v Gnjilanu in tja do Letnice, kjer je najstarejša (500 let!) Marijina božja pot na jugu. Tu župnikuje č. g. dr. Fr. Knays, misionar, in č. g. Cyril Bajuk. Tu živijo tako zvanii laramani, ki so krščeni in nosijo v srcu katoliško vero, a v javnosti so tudi muslimani. Delo je za duhovnika tu zelo naporno.

Katoliško ljudstvo je zelo siromašno. L. 1935. so prišle tu sem slovenske usmiljenke, ki karitativno delujejo v župniji. Uživajo velik ugled zlasti pri muslimanskem življu, ko se žene rade obračajo za nasvet k redovnicam. Leta 1936. o Božiču je bila odprta prva osnovna šola v župniji. Poslojce »Slomškov dom« je odstopil prevzvišeni g. škof. dr. Ivan Gnidovec za šolo, mariborski vladika prevzvišeni g. dr. Ivan Tomažič je poklonil krasno ploščo za šolo in prvi učitelj tu je Slovenec g. Nikolaj Šivec.

Največ Slovencev živi v Kosovski Mitrovici. Tu so 1928. leta Angleži kupili star rimski rudnik Trepčo. Zaposlenih je nad 2000 rudarjev. Stanujejo v svojih hišah, ki so si jih zgradili provizorno za svoje družine, deloma pa v delavskih hišah podjetja. Tu najdeš na vsakem položaju Slovence, od inženjerja do preprostega kopača. Slovenski rudarski nadzorniki so zelo priljubljeni. So to izkušeni naši rudarji, ki so bili v Holandiji, na Westfalskem in v Franciji. V koloniji imajo osnovno šolo samo za rudarske otroke. Verouk pončuje župnik iz Mitrovice. Lepa čitalnica in zvočni kino. Organizacija je samo rudarska — stanovska. Naši rudarji pripravljajo društvo sv. Barbare, ker želijo, da bi se tudi v tem rudniku proslavljala zaščitnica rudarjev sv. Barbara. Večinoma so tu naši rudarji zelo solidni. V cerkev hodijo devet kilometrov daleč v Mitrovico. Za velike praznike pride župnik v kolonijo in je sv. maša v šoli. — Tovarna društva Trepče Mines Limited za rudo pa je pod historičnim gradom Štefana Dečanskega v Zvečanu, 14 km od rudnika Trepče. Tu so zaposleni večinoma naši Korošci iz Meže, iz Trbovelj, Zagorja itd. kot nadzorniki in strokovnjaki. Večinoma so si zgradili svoje hiše. Otroci hodijo v zvečansko šolo, ki je najlepša v zetski banovini. Podjetje je investiralo za njo en milijon 200.000 dinarjev.

V Kosovski Mitrovici dobite povsod našega človeka. Želiš krojača, šiviljo, modistinjo, mesarja, dimnikarja — v vseh obratih in seveda strokovne delavce za tovarno v Zvečanu in za Trepčo. V šoli je 55 katoliških otrok, v gimnaziji 22. Mnogo je tu stalno vojakov Slovencev in častnikov. Vojaška maša je vsako nedeljo. Župnikuje tu Slovenec mons. A. Kordin.

Za slovensko skupnost naših ljudi tu bi bila potrebna poleg organizacije slovenska knjižnica. Saj živi Slovencev tu nad 700. Prvi korak je storila Mohorjeva družba, ki je poslala nekaj knjig iz kulturnega dinarja. Najbogatejša pa nas je obdaril univ. prof. g. dr. Lambert Ehrlich, ki nam je za letošnjo Veliko noč poslal 40 krasno vezanih knjig iz Mohorjeve knjižnice in sam vse plačal. Sedaj je knjižnica ustanovljena in knjige že izposojamo. Prosimo pa še, da nam kdo kaj pošlje. Slovenski jezik se med brati kar pozablja...

Druga in naša največja skrb je nova cerkev sv. Mihaela v Kosovski Mitrovici. Še vedno se opravlja služba božja v pritličju navadna hiše. Velik dobrotnik Albanec Uka je sezidal na svoje stroške lep zvonik. Vse to sedaj ne zadošča več. Ob navadnih nedeljah je cerkveca premajhna. Odločili so se vsi katoličani, da zgrade novo cerkev. Kdo bo pomagal? — Slovenija je vedno rada pomagala in bo tudi sedaj. Cerkev bo za Trepčo, Zvečan in Mitrovico in za Vuči-

trn, kjer žive tudi Slovenci, naši vrli Čebaški i dr. Za Veliko noč si je župnika nabavila zastavo, ki je doslej še ni imela. Krasne slike svetega Srca Jezusovega in Marijinega in celotno delo hvali slovenske usmiljenke v ljubljanskem Marijinem domu, ki so jo izvršile.

Letos je angleška družba začela svoje delo v najbogatejšem rudniku Kopavniku pri Lešku. Predrli so glavni rov skozi rudnik z brzino, da so potolkli evropski in mislijo tudi svetovni rekord. Tudi tu so naši Slovenci, g. geometer Pratekar in šef električne centrale g. Čebašek. V višini 800 m nadmorske višine se dviga danes že lepa kolonija. Žična železnica z Leškom, kjer

Jožko Rozman, Ljubljana:

Reciprocitetna pogodba z Nemčijo

Reciprocitetna pogodba z Nemčijo, katero je sklepal za našo državo dr. Andrej Gosar leta 1929, se deli v dva dela. V prvem obravnava sporazum o zaposlitvi sezonsko kmetijskih delavcev iz naše države, v drugem pa pogodbo izvajanja socialnega zavarovanja za nameščence in pokojninska zavarovanja rudarjev in kovinarjev. Za splošno starostno zavarovanje se reciprociteta ni mogla uveljaviti, ker se pri nas to zavarovanje še ni izvajalo. Pač pa je v pogodbi v končnem zapisniku ugotovljeno, da čim se bo izvedlo zavarovanje za onemoglost, starost in smrt tudi v Jugoslaviji, se bo razširilo načelo vzajemnosti tudi na to zavarovanje.

Seljenje in zaposlitev kmetijsko-sezonskih delavcev

Najemanje jugoslovanskih kmečkih delavcev, katero se vrši na podstavi delovne pogodbe za inozemske kmetijske delavce, vrši od strani nemške vlade nemška delavska centrala, od naše strani pa javne borze dela. Zaposlitev se sme izvršiti samo v skupinah najmanj dveh oseb. Delavke, mlajše od 25 let, se posamezno ne smejo sprejemati v delo. Vsaki skupini je dodeliti vodjo delavcev (delavske partije), katerega si delavci lahko sami izberejo iz svoje srede. Ta vodja partije dobi poleg nemške delavske centrale in javne borze dela, katera je posredovanje za zaposlitev izvršila, en izvod delovne pogodbe. Vodja partije je za izvajanje te pogodbe tudi odgovoren. Pristojna javna borza dela, ki izvrši posredovanje, mora pred odhodom na delo delavcem prečitati in raztolmačiti delovno pogodbo. Vsi delavci in delavke pa morajo z lastnoročnimi podpisi potrditi, da so jim pogoji znani in se z njimi v celoti strinjajo. Ob prehodu čez mejo se na stroške delodajalca, kateri je delavce najel, vsi delavci in delavke zdravniško pregledajo in cepijo. Bolne in za delo nesposobne delavce se odpremi nazaj v domovino.

Delovna pogodba za inozemske kmetijske delavce

Delovna pogodba obsega v glavnem sledeče:

Obseg in trajanje delovnega razmerja: Delovno razmerje sme trajati najdalje do 15. decembra vsakega leta. Delovni čas pa se mora ravnati po odredbah okrožnih tarif. Ako te tarife ni ali če o delovnem času in njega izračunavanju ni ničesar določene, velja sledeče:

Za jutruk, večerjo in kosilo je dovoljeno vsak dan dve uri, kateri se ne smeta všteti

je železniška postaja, bo skoro izpeljana. Bogata svačena, bakrena in srebrna ruda se bo dovažala v mlin v Zvečanu in potem naprej v Solun in preko morja na Angleško. Družba zlasti danes v svinčeni atmosferi dobro služi, saj so izkazali letni dobički nad 100 milijonov.

Slovenca srečaš na Kosovem tudi v Uroševcu kot inženjerja, živinozdravnika in mnogokrat kot brezposelnega, ki upa, da je Južna Srbija vsled svojega naravnega bogastva in kulturnih nedostatkov obljubljena dežela. Resnica pa je, da so Slovenci v mnogočem pripomogli, da dvignejo kulturni nivo naših južnih bratov.

v delovni čas. V delovni čas je nadalje všteta pot od kmetije do delovnega kraja in obratno. Poleg nedelj in evangelijskih praznikov imajo rimsko-katoliški delavci pravico do počitka tudi ob rimsko-katoliških zapovedanih praznikih. Ako bi delavci ob rimsko-katoliških praznikih delali in se ti ne prelože na nedelje, dobijo za to nedeljsko mezdo. Delavcem je na njih željo ob nedeljah in praznikih delo olajšati, da lahko prisostvujejo službi božji.

Inozemski sezonski delavci se plačajo, ako za dotični kraj ni tarifne pogodbe, z isto mezdo kot ustrezná kategorija nemških delavcev za isto delo. Akordno delo je odmeriti tako, da je pri normalnem delu možen 30% večji zaslužek kot pri delu z dnevno mezdo. Za nedeljsko delo veljajo odredbe začasnega reda za kmetijsko delo, odnosno okrožnih tarif. Mezde se izplačujejo tedensko. Ugovore zoper izplačilo je oddati takoj. Upoštevaajo pa se samo 14 dni po izvršenem izplačilu. Delavski zaslužek prvih 6 in 9 tednov (RMk 5) se izplača ob izstopu iz dela. Razen davka, predpisanega po zakonu, prispevkov za socialno zavarovanje in kazni se ne sme od delavske mezde nič odtegniti. Plačila se morajo izvršiti v kuvertah, na katerih mora biti označeno točno zaslužek in odtegljaji.

Poleg plače v denarju prejemaajo delavci prejemke tudi v naravi in stanovanju. Tako dobi vsak delavec na teden v naravi 15 funtov krompirja, 7 litrov posnetega mleka ali 3 in pol litra neposnetega mleka, 9 funtov kruha, dva funta zdroba ali kaše, en funt ržene moke ali tričetrt funta pšenične moke, pol funta masti in pol funta soli. Odkup deputata je dovoljen in dopusten samo s pristankom obeh strank. Odškodnino za odkupljen deputat je izplačati po najvišji uradni ceni, katera se izplačuje v obliki tedenske nagrade. Krompir, mleko, kruh pa se ne sme odkupovati.

Delavcem se dodeljuje skupno stanovanje, ločeno po spolu, katero mora biti snazno, ustrezati vsem higienskimi predpisom in biti opremljeno z vsem potrebnim inventarjem. Hrana se kuha skupno. Kuhinjo vodi in kuha ženska, katero določijo delodajalec. Ta mora čistiti tudi stanovanjske prostore. Zato jim delodajalec dovolj potreben prosti čas.

Za to delo dobi poleg svoje redne plače, kakor ostale delavke, tudi primerno nagrado.

Potne stroške od meje do delovnega kraja in nazaj trpi delodajalec, kateri je delavce najel. Orodje, katerega so delavci dobili, morajo po izvršenem delu vrniti čisto in ne-

Zahvala

Zahvala Rafaelove družbe. Vsem gg. predstavnikom državne in cerkvene oblasti v naši državi, kakor tudi voditeljem naših rojakov v tujini se Rafaelova družba pristočno zahvaljuje za poslano pozdrave, ki so objavljeni v listu in tudi za denarne prispevke. Vsem: Pristrčni Bog plačaj!

poškodovano delodajalcu. Škoda, katera bi nastala z nerodno uporabo orodja, morajo delavci plačati podjetniku v gotovini.

Delavstvo je vezano, da po svojih najboljših močeh opravlja vsa naročena dela. Za prestopke delovnega reda, kateri mora biti razobešen na vidnem mestu, sme delodajalec odtegniti pri prvem izplačilu denarno kazen. Te kazni pa se smejo uporabljati samo v prid delavstvu, zaposlenemu pri tem podjetju. Ako bi eden od pogodbenikov — tako delodajalec kot delavec — nasilno nastopal, je drugi pogodbenik upravičen, da pogodbo razveže. Poleg tega delodajalec lahko odpove pogodbo, ako delavec skrajno slabo dela ali delo zanemarija. Prav tako pa lahko odpove delavec, ako delodajalec neredno izplačuje zaslužek ali mu daje slabo hrano in stanovanje. Delodajalec pa ne sme delavcu zoper njegovo voljo pridržati potnega lista in drugih listin. Ako se zaključijo kmetiška dela pred 15. decembrom, mora delodajalec dan odпустiti iz dela sporočiti zaposlenim delavcem teden dni v naprej.

Vsi delavci so zavarovani zoper bolezen in nezgode. Ako delavec oboli, ima pravico do podpore in pristojne bolniške blagajne.

Pravico reševati pritožbe imajo pooblaščenici nemške delavske centrale v Berlinu, kateri se seveda morajo za to legitimirati. Ti lahko rešujejo pritožbe med delavci in delodajalci kar na licu mesta. Za pravne spore, ki bi nastali iz tega delovnega razmerja, pa je pristojno delovno sodišče v dotičnem kraju.

Pripomniti je, da je izseljevanje kmetijskih delavcev v Nemčijo precej ponehalo. Vendar je važno, da se naše kmetijsko delavstvo s tem nekoliko bolj upozna, ker so tudi za druge države, tako za Francijo, v običaju precej slični pogoji, za katere pa seveda, žal, do danes še nimamo slične pogodbe.

Denarne pošiljke naših izseljencev

Domovina se še vse premalo zaveda, koliko denarja so poslali naši izseljenci v domovino. Marsikje bi bil že zdavnaj zapel boben, da ni bilo izseljenskih žuljev. Po podatkih Narodne banke so znašale denarne pošiljke izseljencev:

Leta 1929	887.6 milijona Din
„ 1930	937.5 „ „
„ 1931	573.1 „ „
„ 1932	206.4 „ „
„ 1933	122.3 „ „
„ 1934	119.8 „ „
„ 1935	192.0 „ „
„ 1936	214.4 „ „

Te številke dovolj glasno pričajo, kako ljubijo izseljenci domovino. Vračajmo jim tudi mi svojo ljubezen v dejanju. Pokažimo, da znamo ceniti njihov krvavo prisluženi denar!

Izseljenske novice

Naši izseljenci v Holandiji dobe novega vicekonzula v Rotterdamu. Ministrski predsednik in zunanji minister g. dr. Milan Stojadinović je imenoval pri novoustanovljenem generalnem konzulatu v Rotterdamu v Holandiji za vicekonzula g. dr. Jožeta Logarja, doma iz Kranja na Gorenjskem, ki je bil do zdaj ataše pri našem kraljevskem poslanstvu v Tirani v Albaniji. Našemu odličnemu rojaku k imenovanju iskreno čestitamo in mu želimo mnogo uspeha med našimi dragimi rojaki v Holandiji.

Naš novi poslanik v Varšavi. G. Vladislav Martinac, pomočnik zunanjega ministra 2/2 je imenovan za pooblaščenega ministra in izrednega poslanika v 2/2 na kraljevskem poslanstvu v Varšavi.

Naši izseljenci v Franciji so se razveselili obiska iz domovine. Pred nekaj dnevi je obiskala gdč. Julija Suštersičeva, strokovna učiteljica na meščanski šoli v Ljutomeru, več kolonij naših izseljencev v Franciji. Ob tej priliki je obiskala tudi naše izseljenske šolske otroke v šolah. O tem obisku objavljamo na drugem mestu zanimivo poročilo. Gdč. učiteljici se za njeno naklonjenost in ljubezen do izseljencev pristočno zahvaljujemo.

Izseljencem v vednost! Generalna direkcija državnih železnic v kraljevini Jugoslaviji je sporočila Rafaelovi družbi, da imajo naši izseljenci, ki žele obiskati grob pokojnega kralja Aleksandra na Oplenju, če potujejo v skupinah po 20 oseb, po železnicah od odhodne postaje do Mladenovca in nazaj znižano vožnjo za 66%.

Socialno ministrstvo v Beogradu je naši družbi sporočilo, da sezonskim delavcem, ki gredo na delo v tujino v času od 1. maja do 15. oktobra t. l., ni treba predložiti potrdila o plačanih davkih, kadar prosijo za potni list.

Nova maša v Rock Springs, Wyo. Pred nekaj tedni smo na zelo slovesen način proslavili novo sv. mašo, ki jo je daroval Rev. Alojzij Potočnik. K tej izredni slovesnosti se je zbralo zelo veliko ljudi iz vse okolice. Prihitele je tudi lepo število duhovnikov z g. kanonikom Omanom na čelu. Na proslavi je bilo v slovenskem in angleškem jeziku prebrano lepo pismo novomašnikovega strica univerzitetnega profesorja g. dr. Cirila Potočnika iz Ljubljane, ki se nove maše radi bolezi ni mogel udeležiti. Gospodu novomašniku prav iz srca čestita tudi Rafaelova družba in mu želi veliko božjega blagoslova v vinogradu Gospodovem.

Jubilej velikega dobrotnika vestfalskih Slovencev v Nemčiji. Dne 10. avgusta t. l. bo praznoval duhovni vodja vestfalskih Slovencev g. svetnik Božidar Tensundern srebrni jubilej mašništva, na katerega se naši rojaki skrbno pripravljajo. Letos pa bo minilo tudi 25 let, odkar deluje g. svetnik med našimi rojaki v Nemčiji. Njegovo veliko delo in neomajna ljubezen je tesno združena z zgodovino vestfalskih Slovencev, katerim se je posvetil že takoj, ko je postal novomašnik. Njegovo ime in delo bo ostalo nupozabno v domovini in tudi med našimi rojaki v Nemčiji. K temu lepemu jubileju pošilja tudi Rafaelova družba g. svetniku pristrčne čestitke z željo, da bi ga Bog ohranil še mnogo let našim dragim Slovincem v Nemčiji.

Smrt mlade rojakinje v Ely, Minn. Te dni je umrla gospa V. Verant. Rojena je bila v Evelethu. Višje šole je obiskovala v Virginiji, Minn. Po končanih študijah je šest let poučevala v javnih šolah v Ely. Stara je bila 28 let ter šele eno leto poročena.

Zrtev nesreče v Milwaukee, Wis. Pred nekaj dnevi se je smrtno ponesrečil z avtomobilom znani naš rojak g. Jurij Dvoršak. Star je bil 52 let in zapušča ženo in dve neporočeni hčeri.

Velik shod na ameriških Brezjah. Dne 11. julija ob priliki proslave 25 letnice, odkar delujejo slovenski frančiškani med ameriški Slovinci, so naši rojaki iz vseh predelov U. S. A. pohiteli v Lemont in pokazali veliko hvaležnost za neumorno delo, ki ga vrše oo. frančiškani kot kulturni pionirji in misijonarji med Slovinci v U. S. A. — Neumornim in požrtvovalnim frančiškanom želi tudi naša družba za bodoče delo veliko božjega blagoslova.

Izseljensko vprašanje in naša srednješolska mladina. Na letošnjih versko-prosvetnih taborih, ki so se vršili za srednješolce v Kočevju in za srednješolke na Brezjah, je imel g. katehet Jože Premrov predavanja o naših izseljencih in izseljenskem vprašanju. Predavanja so zbudila veliko zanimanje med našo mladino. Da je bilo do zdaj med mladino tako malo zanimanja za izseljenska vprašanja, je vzrok v tem, ker je bilo to veliko in pereče izseljensko vprašanje mladini skoro nepoznano. Na taborih je bilo sklenjeno, da se bodo po vseh srednješolskih zavodih ustanovili izseljenski krožki, ki bodo zbirali darove za naše izseljence in pomagali Rafaelovi družbi pri njenem širokopoteznem delu, ki ga že deset let vrši med našim narodom.

Slovenska krajina. »Slovenski list«, ki izhaja tedensko v Buenos Airesu, je prinesel prilogo »Slovenska krajina«, ki je posvečena perečemu prekmurskemu vprašanju. Priloga vsebuje poleg zemljevida na 32 straneh lepo število aktualnih člankov, ki so jih napisali prekmurski rojaki. Med temi članki omenjamo tudi temeljito študijo prorektorja naše univerze g. prelata dr. Matije Slaviča.

Nov mesecnik naših rojakov v Južni Ameriki. Te dni je Rafaelova družba prejela iz Južne Amerike pravkar izšli mesecnik »Njiva«, ki vsebuje sledeče članke: Beseda na pot, Mati Ivana Cankarja, Čemu zdravniške pomoči, Ob enajstletnici smrti Srečka Kosovela, Sovražnik, Vera in življenje, Pregled. Naroča se: Paz Soldan 5150, N. T. 59 — Paternal 4661, Buenos Aires.

Slovenec iznašel nova praktična okna. Iz Chicago, Ill. U. S. A. nam poročajo, da je Slovenec g. Peter Ahačič med vsemi mizarji v Sev. Ameriki iznašel do zdaj najbolj popolna okna, ki se odpirajo na znotraj. Za svojo iznajdbo žanje med vsemi toplo priznanje, na kar smo Slovenci zelo ponosni.

Ne silite v Iran, Francijo in Kanado, ker tam ne potrebujejo nobenih tujih delavcev

Iran (Perzija), Francija in Kanada so od začetka leta 1937. cilj in misli tistih, ki v domovini nimajo primernega zaslužka. Nato jih je zavedla nepremišljenost nekih ljudi, zaradi katere se je raznesla neutemeljena vest, da bo Iran (Perzija) vzel iz Jugoslavije 2000 delavcev, nadalje da se za Francijo spet zbirajo delavski transporti in da je Kanada za naše izseljence spet odprta itd.

1. Iran (Perzija) je vzel samo okoli 100 odlično kvalificiranih zidarjev in tesarjev v delo. Vsak je potreboval za to 8000 Din. S tem je izseljevanje v Perzijo za sedaj končano.

2. V Francijo gredo običajni vsakoletni kmečki sezonski delavci iz Prekmurja, ki so tam že udomačeni, ali taki delavci, ki jim je kakšen znanec ali sorodnik preskrbel na Francoskem delovno pogodbo, potrjeno po delovnem ministrstvu v Parizu. Brez take pogodbe ni moči dobiti ne potnega lista, ne vizuma francoskega konzulata.

3. V Kanado gre lahko tista kmečka družina, ki pošlje poprej z dovoljenjem našega finančnega ministrstva 1000 dolarjev v Kanado, da se zanje kupi za ta denar kakšna kmetija (farma). Šele nato dobi iz Kanade priselitveno dovoljenje.

Vse druge vesti so neresnične ali vsaj močno pretirane.

Najnovejši kurz raznega denarja

1 ameriški dolar	din 43.50
1 nemška marka	din 17.50
1 avstrijski šiling	din 8.40
1 švicarski frank	din 10.—
1 angleški fant	din 215.—
1 francoski frank	din 1.70
1 češkoslovaška krona	din 1.52
1 italijanska lira	din 2.30

Kaj delajo naši po svetu

Nemčija

Vsem Slovincem v Nemčiji!

Največji prijatelj slovenskih izseljencev v Nemčiji prevzvišeni gospod nadškof

dr. Anton Bonaventura Jeglič

je umrl dne 2. julija leta 1937. To je za nas zelo žalostna vest, ker mi vsi prav dobro poznamo škofa Jegliča kot svojega največjega dobrotnika. Dvakrat nas je obiskal na Nemschem in je bil z nami pri Materi božji v Kevelaerju leta 1909 in leta 1921; večkrat je bil pri nas na Brezjah, v Rajhenburgu in v Ljubljani. Dobil smo ob vsaki važni priliki pastirski list, ki ga je pisal nalašč za svoje rojake v Nemčiji. Ustanovil je prva slovenska društva sv. Barbare v Nemčiji; poslal je k nam slovenske misijonarje. Čutili smo, da nas ima rad, da nas ljubi, da za nas moli.

Ljubi Bog je zdaj poklical svojega zvestega služabnika v večnost, da mu poplača vse, kar je molil, delal in žrtvoval za izseljence. Svojega predobrega nadpastirja nikdar ne bomo pozabili; v njegovem duhu bomo delali tudi v bodočnost.

Po vseh kolonijah hodi sveta maša za rajnega nadškofa dr. Antona Bonaventura Jegliča in vsa društva sv. Barbare naj se spominjajo pri prvem zborovanju svojega velikega dobrotnika.

Naj počiva v miru!

Hövel bei Hamm i. W., dne 5. julija 1937.

Tensundern.

Žalno zborovanje za blagopokojnim nadškofom dr. Jegličem v Gladbecku.

Tudi izseljence je težko zadela vest, da blagoga nadškofa dr. Jegliča ni več. Da, tujnina plaka! Zlasti Slovenci v Westfaliji ne bodo nikdar pozabili moža, ki je prišel dvakrat med nje.

Če so zato danes (18. julija) posvetili Slovenci v Gladbecku ves popoldan spominu za velikim pokojnim nadškofom dr. Jegličem, je bil to le majhen odsev njihove velike hvalečnosti za skrb in delo, ki jo je pokojni izvršil za nas. Kar zmoremo, to smo storili, da dostojno proslavimo njegov spomin. Toda pokojni vidi našo dobro voljo in bo tudi pri Bogu molil za Slovence, ki krvavé v tujni.

Pri popoldanskem cerkvenem opravilu je gospod svetnik Tensundern imel tak govor, kakršnega že dolgo ne. Poudaril je svetost pokojnika, ki je v neprestani molitvi črpal moči za svoja velika dela. Opominjal je naše rojake na pokojnikovo zaupanje v Marijo in vneto čiščenje Sreča Jezusovega, kar naj bo njim za zgled. Spomnil nas je, kako je pred leti izročil dr. Jeglič vse izseljence v Nemčiji na Kevelaerju Mariji v varstvo. »Kot Marijini otroci bomo zato vedno ohranili spomin velikemu škofu«, je končal g. Tensundern svoj govor.

Po cerkvenem opravilu je bilo žalno zborovanje. V dvorani je bila pokojnikova slika vsa v cvetju. Predsednik g. Dobrave je otvoril z lepimi besedami, v katerih se je spominjal pokojnika, žalno zborovanje. Dve deklici sta nato deklamirali Vovkovo pesem »Slovenski Mozes« in »Tujina dr. Jegliča«, nakar je spregovoril naš izseljenski učitelj g. Šlibar. V nasprotju z govorom g. Tensunderna, v katerem je poveljeval pokojnikovo delo na cerkvenem polju, je g. Šlibar očrtal vso njegovo narodnostno delo. V kratkem in jednatem govoru nam je predložil vse važnejše momente iz njegovega neustranjenega boja za svobodo. Prav posebno je poudaril veličino pokojnika, ker kljub vsemu svojem ogromnemu delu ni pozabil na izseljence. Ne samo da se jih je vedno spominjal in bodril, celo dvakrat je prišel sam med nje. Drugič se je prvi spomnil na nas in nas obiskal iz svobodne Jugoslavije. H koncu je pozval zborovalec, naj s trikratnim »Slava« počastijo spomin velikega sina slovenskega naroda.

Po govoru je zapel mešani zbor Društva svete Barbare pod vodstvom g. F. Dobravca žalostian-

ko, katero so zborovaleci poslušali stoje. S tem je bilo zaključeno žalno zborovanje.

Po žalnem zborovanju so g. predsednik in drugi obrazložili vse važnejše zadeve, ki se tičejo društva.

Filmsko predavanje o domovini v Gladbecku.

Tukajšnja privatna jugoslovanska šola nam je priredila zopet presenečenje. Izseljenski učitelj g. Šlibar je izkoristil propagandno pot g. Golobiča na Nizozemsko, da ga je pridržal za en dan v Gladbecku. Dne 6. julija je imel predsednik Jugoslovansko katoliške esperantske lige g. Golobič filmsko predavanje, pri katerem nam je pokazal vse krasote naše lepe domovine. Ob slikah so izseljenci obujali spomine na svojo rodno zemljo, poleg tega pa so še videli našo sončno Dalmacijo. Škoda, da je bil čas prekratek in je moral predavatelj marsikatero zanimivost omeniti le mimogrede. Predavanju je prisostvoval tudi nemški časnikar, za katerega je bilo marsikaj nove odkritje. Prav lepa poročila so zato prinesli gladbečki dnevniki nekaj dni pozneje. Toplo pozdravljen od izseljencev se je g. predavatelj v svojem govoru zahvalil za sprejem in gostoljubnost ter poudaril, da mu bo ostal Gladbeck vedno v prijetnem spominu. Še bolj pa so mu hvaležni izseljenci, katerim je pripravil uro polno lepih spominov.

Se dolgo se je g. Golobič pogovarjal z rojaki, ki so mu odkrivali svoje bridkosti in težave na tujih tleh.

V vednost našim rojakom v Nemčiji.

Kakor beremo v »Domovini«, liberalnem protikatoliškem listu, št. 13., na strani 11., v članku »Poseben vlak vestfalskih Slovencev v Jugoslavijo«, pride v Slovenijo poseben vlak z izseljenci prav za proslavo 10 letnice Družbe svetega Rafaela in se odpelje 20. avgusta dopoldne iz Essena. — Družba sv. Rafaela s tem izjavlja, da odklanja vsako udeležbo pri proslavi in pri kongresu tistih društev, ki so pod vodstvom gospoda Bolhe in g. Lindiča, ker sta se dala zadnji dve leti preslepiti od g. Pantiča, ki stoji pod vplivom g. Bolhe, priznanega sovražnika vseh katoliških društev in zaveznika JNSarskih voditeljev in s tem povzročila prežalostni razdor med našimi izseljenci v Nemčiji. Ponavljamo, da bodo smeli na zasedanje izseljenske zbornice samo delegati tistih društev, ki bodo do 15. avgusta priglasila svoj pristop v zbornico in jih bo Družba sv. Rafaela sprejela in jim poslala sprejemnice. Imena delegatov se morajo poslati skupaj s prijavo. Metode, katerih se mislijo posluževati pristaži g. Bolhe pri tem izletu, so take, da jih mora Družba sv. Rafaela odločno odkloniti.

Družba sv. Rafaela je imenovala novega zastopnika lista »Rafaela« za vso Nemčijo, g. predsednika katoliških društev sv. Barbare Jožefa Dobravca v Gladbecku. V zadevah lista »Rafaela« in tudi v drugih stvareh se obračajte na g. Dobravca, ki ga vsem prav toplo priporočamo. G. Ivan Lindič v Meerbecku ni več naš zastopnik in Rafaelova družba ga več ne priznava za zveznega predsednika katoliških društev sv. Barbare, kakor večina izseljencev ne, zato je pretrgala z njim vsako zvezo. Na list »Rafael« se lahko naročite pri g. Jožefu Dobravcu, Gladbeck in Westfalen, Landstrasse 48. G. Dobrave je tudi pooblaščen od Rafaelove družbe, da sprejema denar za naročnino »Rafaela«. Dragi rojaki! Dvignite glave in pogumno vsi h g. Dobravcu v vseh zadevah!

Francija

Naše potovanje v Jugoslavijo.

Navodila:

Pred odhodom vzemite s seboj 1. svojo Carte d'identité; 2. kdor dela: Letre de rappel, Congé du patron.

Ko pride vlak: vse kovčge skozi okna v vlak! Pri vratih ne obstajajte! V vlak naj gredo samo tisti, ki potujejo z nami, drugi naj ostanejo zunaj in dajo kovčge skozi okna v vlak!

Dne 21. avgusta pride vlak:

iz Hargartena	ob 11.09 dopoldne
iz Creutzwalda	ob 11.16 dopoldne
iz St. Fontaine	ob 11.35 dopoldne
iz Merlebacha	ob 11.40 dopoldne
v Bening	ob 11.45 dopoldne
iz Beninga	ob 11.50 dopoldne
iz Sarreguemines	ob 12.17 popoldne
iz Sarregueminesa	ob 12.32 popoldne
v Strasbourg	ob 13.15 popoldne
iz Lille	ob 7.44 zjutraj
v Metz	ob 12.44 popoldne
iz Metz	ob 12.46 popoldne
v Strasbourg	ob 14.22 popoldne
iz Pariza	ob 8.45 zjutraj
v Nancy	ob 13.02 popoldne
iz Nancyja	ob 13.07 popoldne
v Strasbourg	ob 15.01 popoldne

Vsi skupaj:

iz Strasbourg	ob 15.11 popoldne
iz München	ob 21.45 zvečer
iz Münchena	ob 22.05 ponoči
v Salzburg	ob 24.09 ponoči
iz Salzburga	ob 1.12 ponoči
v Villach (Beljak)	ob 5.05 zjutraj
iz Villacha	ob 5.40 zjutraj
v Rosenbach	ob 6.11 zjutraj
na Jesenice	ob 6.45 zjutraj
v Lesce	ob 7.45 zjutraj

Tu pustimo vse v vlaku in gremo na Brezje. Kdor želi iti naprej, se mora prestei in pride v Ljubljano ob 8.50 dopoldne. Z Brezjij gremo popoldne z vlakom, ki pride v Ljubljano ob 13.38 popoldne.

Na vlaku skrbite za dostojno obnašanje — posebno za snago! Ne metajte stvari na tla. Stranišče se sme uporabljati samo, ko vlak vozi!

Vračamo se v nedeljo, dne 12. septembra ob 20.48 zvečer iz Ljubljane. V Strasbourg pridemo v ponedeljek ob 13.47 popoldne. Odhod iz Strasbourg proti Parizu ob 14.02 popoldne, pride v Nancy ob 15.36 popoldne, v Pariz pa ob 19.35 zvečer.

Iz Strasbourg proti Metz in Lille: iz Strasbourg ob 16.33 popoldne; v Metz ob 18.14 zvečer; v Thionville ob 18.39 zvečer; v Lille ob 23.27 zvečer.

Iz Strasbourg proti Merlebachu: iz Strasbourg ob 16.00 popoldne; v Sarreguemines ob 18.35 zvečer; v Merlebach ob 20.47 zvečer; v Creutzwald ob 21.12 zvečer.

Ta vozni red velja, ako ne bomo imeli svojega posebnega vlaka — do Strasbourg pa v vsakem primeru!

Vodstvo te vožnje je treba brezpogojno ubogati!

Na srečno svidenje!

Stanko Grims, izselj. duhovnik.

Blagoslovitev nove zastave

Podpornega društva sv. Barbare Sallaumines-Méricourt P. de C.

V severni Franciji so jugoslovanski izseljenci doživeli dne 4. julija lep dan, ki ostane v spominu vsem udeležencem in je prav, da izve o njem tudi širša javnost.

Po enajstletnem obstoju si je nabavilo tukajšnje društvo sv. Barbare krasno novo zastavo in jo razvil 4. julija ob veliki udeležbi iz vseh naših kolonij. Udeležil se je svečanosti tudi novi g. generalni konzul iz Lillea s svojim tajnikom. Dočakali so ga domače društvo, zastopniki prisotnih društev in številna mladina z jugoslovanskimi zastavami v roki. Pozdrav je bil priršen, nakar se je razvil sprevod v cerkev z godbo na čelu.

Med slovesnim opravilom v cerkvi je pel pevski zbor iz Bruaya. Pridiga je bila posvečena novi zastavi, ki naj bo izseljencem vodnica ljubezni do Boga, do materine besede in do domovine.

Ob 3 popoldne se je vrnila in nadaljevala slovesnost izven cerkve v dvorani. Višek svečanosti je bil, ko je generalni konzul g. Godje-

Romanje na Lorette.

vac kot boter zastave razvil novi prapor in ga izročil društvenemu zastavonoši z lepim nagovorom. Poudarjal je pomen konzularnih zastopstev. Njihov namen je iti izseljencem v vsakem oziru na roko in zainteresirati francosko javnost in oblasti za naše izseljence in za Jugoslavijo, ki jo še vse premalo poznajo. Lepe sposobnosti in vrline ima naš človek. Pokažejo se zlasti ob takih slovesnostih. Nalogo konzulata naj podpira naš izseljenec s svojim delom in poštenjem, kot živ primer moštosti in patriotizma, ki služi na čast Jugoslavije in naroda. Ko je zaključil svoj pomembni govor z vzklikom: Zivel kralj Peter II, Zivela Jugoslavija!, je vsa dvorana priredila ovacije kralju in domovini, nakar so navzoči stoji poslušali jugoslovansko in francosko himno, ki so ju zapeli združeni pevski zbori iz Lievina in Bruaya.

Pozdrav se je vrstil za pozdravom. Za pozdravom društvenega predsednika g. Burnika je orisal pomen nove zastave društveni odbornik gospod F. Zupanič. Nadaljnje pozdravne govore so imeli zvezni predsednik g. Blaž Zupanič in predsedniki društev iz Bruaya in Lievina kakor tudi veteran društvenega življenja v Pas de Calais g. Tuhtar.

Burno so bile pozdravljene številne deklaracije mladine, ki je v svoji materini besedi proslavila to krasno prireditve.

Pevski zbor iz Bruaya je dovršeno zapel več pesmi kot Ljubezen do domovine, več narodnih pesmi in Laharnarjev Pozdrav.

Sledila je enodejanka domačega društva: »Če sta dva, ki je spravila vso dvorano v veselo razpoloženje. Častno je nastopil tudi pevski zbor iz Lievina Zapel je pesmi: Naša zvezda, Colničku in Naše gore. Zadnja je tako užgala, da so jo morali ponavljati.

Tako je zopet ta lepa slavnost pokazala, da naš izseljenec ne spi, ampak krepko dela kljub vsem težavam. Hvala vsem, ki so pripomogli, da se je svečanost tako lepo izvršila. Naj nam bo pobuda za novo delo in nove uspehe!

Izleti v domovino.

Dne 1. avgusta odide prva skupina naših izseljencev v domovino. Peljejo se preko Italije in dospejo v Ljubljano dne 3. avgusta v ranih urah.

Naslednji dan, 2. avgusta, se odpelje večja skupina pod vodstvom Zveze jugoslovanskih sekcij C. G. T., ki je razvilo živahno agitacijo po vsej Franciji za ta izlet. Peljejo se prav tako preko Italije.

Tretja, najmočnejša skupina se odpelje 21. avgusta preko Metza in Münchena ter se udeleži v nedeljo 22. avgusta slovesnosti na Brezjah in 10 letnice Rafaelove družbe v Ljubljani, kamor dospe v nedeljo popoldne.

Ti izletniški vlaki so dvignili mnogo prahu med izseljenci, ker si je vodstvo jugoslovanskih sekcij C. G. T. lastilo monopol prirejanja izletov v domovino, kar močno diši po diktaturi, ki jo izseljenci v svobodni Franciji odklanjajo. Priznavamo svobodo mišljenja in dela vsakomur, a jo zahtevamo tudi zase. Izleti v domovino pa itak nimajo in ne smejo imeti kake politične barve. Naš edini namen je, da običajno po mnogih letih zopet enkrat svoje drage domače, da vidimo zopet svojo ljubo domovino in se ogrejemo v ljubezni do nje. Dosti dolgo smo hranili, da si moremo privoščiti to veselje. Zato: Na veselo svidenje!

Prav veličastno je bilo tudi letošnje skupno romanje vseh izseljencev severne Francije k Materi božji Lavretanski. Pri sv. maši je pel pevski zbor iz Lievina, popoldne pa vsa cerkev naše domače litanije Matere božje. Ob takih prilikah se nam zazdi, kot bi bili doma. Kdaj je tudi bolj na mestu pesem »Marija k Tebi, uboge reve«, kakor ko jo zapoje iz srca izseljenec na tujem pred Marijinim oltarjem.

Brauy. — Smrti je pobrala malega Točka iz Povšetove družine. Lansko leto je romal z mamico v Lurd, sedaj je odšel na še lepšo božjo pot v nebesa. Spremil ga je Marijin vrtec z zastavo in številni znanci in prijatelji družine. — V bolnici v Lensu je podlegla jetiki žena rudarja M. Gabrova. Družini naše sožalje in pokojni večni pokoj!

Aumetz. — Zvedelo se je tu okrog, da doma premnogi na vso moč zabavljajo čez dr. Korošca, čes, da je on kriv, da jih ne puste v Francijo, kjer je zopet mnogo dela. Mi pa pravimo: Prav je tako. Naj najprej Francija podpiše delavsko konvencijo, ki bo dovolj zaščitila interese jugoslovanskih delavcev, potem šele naj država da dovoljenje za izselitev. Saj se je dovolj nesramno in krivično ob vsem tako imenovanem francosko-jugoslovanskem prijateljstvu z delavstvom postopalo. Velikanske dobičke vlečejo francoski denarniki iz naših rudnikov v Jugoslaviji, zato je res že zadnji čas, da država bolj krepko pritiska, naj Francija vsaj del svojih dobičkov od nas povrne v obliki dobre delavske konvencije.

Slovenska šola je za dva meseca zaključena. Obisk je bil precej dober, čeprav smo pogrešali precej otrok. Zanikrost in nemčurski duh igrata še precej važno vlogo. Zato pa je treba tem bolj pohvaliti tiste družine, ki so toliko narodno zavedne, da so smatrale za svojo častno

dolžnost pošiljati redno otroke k slovenskemu pouku. Naj jih imenoma navedem drugim v opomin in izpraševanje vesti. To so družine: Kogovšek, Gantar, Pregelj, Vončina, Subelj, Gu-bensek, Sen, Leban Miha in Janez, Peterel, oba Svetličiča, Kunej, Bratulič, Papež, Cugelj, Go-ršek, Komljanec, Bevdar, Vehar in Kovačič. Pri pouku sta pridno pomagala Sen Franc in Le-vart Anica.

Merlebach. — Smrtna nesreča v premogokopu. Dne 7. julija je zadela družino Serša iz Hab-sterdicka pri Stiringu velika nesreča. Zgodaj zjutraj je oče Serša Franc globoko v jami pripravljaval patrono za razstrelitev preмога. Patrona mu je iz neznanega vzroka eksplodirala v roki in ga strahovito razmesarila, sosed pa hudo ranila. Imenovani je bil rojen 25. septembra 1893 v Trbovljah in poročen z gospo Ivanko roj. Goršek. Bil je oče treh hčerk, od katerih sta dve v službi, tretja pa še hodi v šolo. Da je bil zelo priljubljen pri vseh, priča to, da je vso kolonijo napolnila velika žalost. Nekaj časa je pel tudi pri cerkvenem pevskem zboru, potem pa pri »Gorenškem slavčku«. Iz-redno velik pogreb se je vršil dne 9. julija. Vodil ga je izseljenski duhovnik, ki je pri odprtem grobu izpregovoril nekaj besed za slovo. Pogreba sta se udeležili tudi naši društvi »Edinost in Kolesarsko društvo »Prosta pot« iz Stiringa. Družini, ki je izgubila skrbnega očeta, izra-zamo na tem mestu iskreno sožalje.

Stanko iz Merlebacha.

Pozor rojak! Ker ima ta številka »Rafaela« natančni pregled našega potovanja, jo vzemite s seboj in skušajte tudi doma pridobiti svoje sorodnike, da si naroče »Rafaela«.

Grimms Stanko, izselj. duhovnik.

Družba sv. Rafaela toplo priporoča hotel »Metropola« v Ljubljani vsem našim izseljencem.

Belgija

Že peto šolsko leto poučujem mladino naših izseljencev v Belgiji. Po večini je mladina slovenskih staršev. Le nekaj poedincev je Hrvatov, a srbskega otroka nimam nobenega.

V začetku šolskega leta 1936/37 je bilo vpisanih v šolskih tečajih:

v Eysdenu St. Barbe: 58 dečkov in 56 deklic, skupaj 114;

v Waterscheiu: 46 dečkov in 28 deklic; skupaj 74;

v Zwartbergu: 10 dečkov in 12 deklic; skupaj 22. — Vseh otrok je bilo 210.

V vsakem zgoraj navedenem kraju sta po dve ločeni šoli; ena za moško deco, druga za žensko deco. Zato poučujem otroke ločeno. Le v Zwartbergu, kjer imam najmanj otrok, poučujem nedeljeno — dečke in deklice skupaj.

Pouk je zelo otežkočen. Otroci morajo hoditi v redno belgijsko šolo, kjer je deljen pouk, to je od 8.30 do 11.30 ter od 13.30 do 16. ure. Z dovoljenjem tukajšnjih odgovornih šolskih oblasti in rudniških direktij (šole so rudniške), mi je dovoljeno poučevati med opoldanskim odmorom in pa popoldne, ko otroci končajo svoj obvezni pouk.

Tako zbiram naše izseljenske malčke včasno določen razred, utrujene, lačne in od-dihla potrebne. Pa so potrpežljivi, če že ne vsi, pa vsaj večina. In ali naj jih zdaj še jaz mučim? Ne bilo bi ne vzgojno, ne uspešno.

Kaj delamo? Moj pouk je kramljanje. V obliki povestic jim pripovedujem mnogo, mnogo o domovini, o posameznih krajih, kjer so njih stari doma in vpletam vmes zgodovinsko važne dogodke. Beremo pravljice in povesti iz raznih mladinskih knjig, ki nam jih je podarila kr. banska uprava v Ljubljani, za kar se ji v svojem in v imenu mladine še posebej najtopleje zahvaljujemo s priporočilom in prošnjo, da se nas s takimi darili še kedaj spomni.

Narodne pesmi v prireditvi Janka Zirovnika pa pojejo dvo- in celo triglasno. Tudi na dramskem odru so ti malčki zelo pripravni in so že mnogokrat s svojimi nastopi razveselili srca svojih staršev in vseh, ki so jih videli. Pišemo

mного: diktate, proste spise in pisma. Mnogokrat obravnavam z otroci tudi stvarino, ki so se jo učili v svoji vsakdanji šoli (naravoslovje, zemljepis, računstvo itd.), da pridobijo na slovenskih besedah in pravilnem izražanju. Skratka — učimo se vsega, kar koristi znanju in spoznavanju materinskega jezika, lepote domovine in naroda, ljubezni do kralja in domovine!

V poletnih dneh čestokrat peljem otroke na izprehod v gozd, kjer se učimo v prirodi, po-jemo, tudi telovadimo in se igramo. Tudi šolski izlet s kolesi smo si omislili. In bilo je prijetno in zabavno! Smo pač kot ena sama velika družina!

Prosil bi pa starše naše izseljenske dece, da doma govore s svojimi otroci le v materinem jeziku, da ne branijo, ampak prigovarjajo svojim malčkom, da hodijo redno v šolske tečaje.

Naše merodajne oblasti pa najvljudneje pro-sim, da za izseljensko deco zbirajo mladinske knjige, nam pošljejo ročne zemljevide Jugosla-vije in dravske banovine, nakažejo kaj denarja za nakup šolskih potrebščin — pa tudi, da se nas spominjajo o priliki sv. Miklavža in Bo-žiča, ko je treba šolarčke in sploh vse male Ju-goslovanske obdariti. Prav toplo se zahvalju-jem ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje za dobrohoten dar ob tej priliki in pa vsem jugoslovanskim društvom, ki ob takih pri-reditvah niso štedili z dobro voljo — temveč so vedno z veseljem, čeprav s skromnimi sredstvi ali drugimi dobrinami razveselili srca vseh ju-slovanskih otrok.

Tudi v društvi pomagam, kjer le morem in me potrebujejo. Vodim knjižnico Jugoslovans-kega društva sv. Barbare v Eysdenu, ki je ne-kaka centralna knjižnica. V njo ima vsak vstop, ne glede na to, katerega društva je član — ali pa sploh ni članjen pri društvu. Berejo mnogo. Sem pevovodja pevskega društva »Zvon« v Eysdenu, ki je zelo marljivo; je pa tudi že ne-štetokrat želo mnogo, mnogo priznanja, kjerkoli je nastopilo.

Ker tukajšnji domačini ne poznajo toliko zbrovskega petja, nas je rudniška simfonija ob priliki neke svoje prireditve zaprosila, da smo nastopili s francoskimi pesmimi ob sodelovanju

TRGOVINA

ANTON SFILIGOJ**LJUBLJANA, SV. PETRA 2**

Telefon 20-12

ima veliko zalogo slik, molitven-kov, podob, nabožnih razglednic, svetlin, razpel (križev), kipov in vseh šolskih in pisarniških potrebščin.

CENE KONKURENČNE!

Ugodna prilika

Prodam novo hišo, obstoječo iz treh sob, kuhinje, prostrane veže, kleti, svinjaka in hleva. Vse zidano, krito z opeko, okrog hiše vrt. Hiša stoji na lepem razglednem solnčnem kraju, 20 minut od trga, 30 minut od žel. postaje. — Poizve se pri

**Šinkovec Franc, Mokronog 201
Dravska banovina, Jugoslavija.**

simfoničnega orkestra. Želi smo toliko pohvale in izrazov simpatije, da sem se bal, da se bodo moji pevci kar prevzeli. Toda kot zavedni pevci vedo, da morajo s svojim petjem naprej! Dne 26. septembra tega leta bomo priredili velik koncert v znamenju belgo-jugoslovanskega prijateljstva. Bil je določen za Vidov dan, a se je moral preložiti na poznejši čas. Nastopili bomo z jugoslovanskimi narodnimi in umetnimi pesmimi za moški, mešani zbor in soliste (o čemer bom pozneje natančneje poročal), medtem ko bodo Belgijci izpopolnili spored z instrumentalno glasbo-simfonijo in solisti. Pri slednjem združenju tudi sodelujem kot violinist.

Tudi pevsko društvo »Slavček« v Waterscheiu me je izbralo za svojega pevovodjo. Žal pa trenutačno počiva, ker se je več pevcev tega društva preselilo v Charleroi. Škoda, mlado društvo in dobro so že peli.

Dramatski odsek društva sv. Barbare v Eysdenu je zelo delaven. Nastopil je že z nešteto dobro uspešnimi prireditvami, katerim sem režiser. Tudi pevsko društvo »Zvon« ima svoj dramatski odsek, ki je odlično pokazal svoje odrske sposobnosti. Tudi tu bom režiser. Žal, da preveč pogresamo našega nepozabnega pokojnega tovariša g. Hribarja, ki je bil ustanovitelj in pevovodja tukajšnjih pevskih društev in režiser pri dramatskem odseku pevskega društva »Zvon«. Tako pa sem ostal sedaj sam in sem preobremenjen v tem prosvetnem, izvenšolskem delovanju. Kjer pa je obilo dobre volje — je doseženo vse!

Dopisovanje s kr. poslanštvom in izseljenskim komisaratom v Bruslju ter drugimi oblastmi v domovini zahteva mnogo časa in dela — vse v korist našim delavcem. Kdo bi to ne storil za naše ljudi, če jim hoče ali more pomagati? Saj so, čeprav mogoče bolje situirani od svojih tovarišev v domovini — veliki trpini. Težko delo, ki ga opravljajo v podzemlju, jim daje moč in kri! Poglejte jih v lice, njih postave! Koliko invalidov, ranjencev, nesreč in boleznij je med njimi! A zaslanbe nobene! Smo in ostanemo vedno tujci. In kakšna se jim prikazuje bodočnost? Sama krivica! Vplačujejo v penzijski fond, bolniško blagajno itd., a koristi nimajo nobenih. Konvencije jim dajte — zaskurajte delavcem v tujini bodočnost, pa bo mnogo prošenj, mnogo pritožb in tožb odpadlo! Med njimi bo lepše življenje — oživelo bo demoljubje in narodna zavest. Malo boš dal delavcem, a hvalečnost njihova bo stokrat večja!

Želim II. izseljenskemu kongresu v Ljubljani polnega razmaha. Umevajte delavce, ne pozabite in storite zanje vse, da bodo besede postale dejstvo, a ne samo tolažba in pričakovanje!

Svatopluk Stoviček,
izseljenski učitelj.

Eysden. — Kar naprej se vrste smrtni primeri. Zopet smo pokopali dragega nam rojaka. 20. julija smo spremili k večnemu počitku g. Alojzija Gostiša. Lansko leto avgusta smo hodili v isto hišo kropit njegovega tovariša, nepozabnega nam Hribarja, letos že počiva ob njegovi strani. Naj v miru počiva! Žalostni vdovi in sinu naše globoko sožalje!

Dne 4. julija smo poromali k Materi božji v Kevelaer. Iz Belgije trije avtobusi, iz Holandije eden. Holandski Slovenci so se zbal Nemecev. Pa ni bilo tako hudo. Nekoliko so nas na meji pretipali, ker smo pa bili pošteni božjepotniki, so nas pustili. Zaprlj niso nobenega. Zopet je vzbujalo pozornost slovensko petje pod vodstvom p. Teotima. Ob tej priliki smo se spomnili tudi velikega vladike in prijatelja izseljencev, nepozabnega nam nadškofa dr. A. B. Jegliča.

Kotiček izseljenske mladine

Velebenjeni gospod urednik!

Že večkrat ste objavili v »Rafaelu«, da bo Rafaelova družba letos 22. avgusta praznovala 10 letnico svojega obstoja in pridelila dne 23. avgusta drugi slovenski izseljenski kongres, na katerem bo ustanovljena izseljenska zbornica. K temu lepemu jubileju, ki se ga veselijo vsi prijatelji izseljencev, zlasti pa izseljenci sami, prav iskreno čestitam Rafaelovi družbi in ji želim, da bi še z večjo ljubeznijo in z nezmanjšano energijo budila naš narod v domovini in tudi rojake v tujini za skupno delo pri reševanju izseljenskega problema.

Ko bo ustanovljena prepotrebna izseljenska zbornica v naši beli Ljubljani, povabite k sodelovanju tudi našo srednješolsko mladino, ki se bo vašemu vabilu vselej prav rada odzvala, če ji boste s predavanji po vseh šolah pojasnili razmere naših rojakov v tujini. Prosim Vas, da bi s to akcijo začeli že z novim šolskim letom. Obenem Vas prosim, gospod urednik, da bi pošiljali list »Rafael« tudi po vseh šolah v naši banovini. Mislim, da bi si kmalu pridobili precej naročnikov, saj je naročnina 12 din na leto malenkostna. S tem, da boste pošiljali po šolah »Rafaela«, bo prebit led, ki je dosedaj obdajal naše dijaštvo.

Pri tem Vam želim že zdaj kar največ uspeha.

Prav iskreno Vas pozdravlja Vaš vdani

Janko Božič, dijak v Ljubljani.

Ne morem drugače, kot da Vam in Janku Božiču, dijaku v Ljubljani, izrekam posebno zahvalo. Vam, gospod urednik, zato, ker ste določili prostor ali kotiček za izse-

ljensko mladino, in Janku za poštrevnost, da piše iz domovine v tujino. Čutim pa dolžnost potrditi, da je res škoda, ker se ravno za mladino v Jugoslaviji premalo zanimajo. Ko opravim šolske naloge, poslušam v radu, kako se na primer drugi narodi ravno za mladino navdušujejo, ne le za tisto, ki je doma, ampak posebno se bojiijo, da ne izgubijo v tujini rojene mladine. Ni čuda, če pomislimo, da še staro sadno drevo ne more toliko obroditi kot mlado; ko bodo naši očetje opešali, se je bati, da bo tudi nam mladim opešala ljubezen do domovine, če se nam ne bo pravočasno dokazalo in dopovedalo, da smo po krvi kot sinovi slovenske matere vredni tudi tega priznanja s strani naše domovine. Ne se brigati za našo izseljensko mladino, vsaj kolikor je mogoče, je greh, ki bo šele čez desetletja pokazal svoje posledice. Po mojem mnenju bi bilo treba, da bi se naša mladina zamenjala — mi iz tujine k vam in vi tam pa k nam v tujino. Mi bi videli, kako napreduje in dela naš narod, vi drugi bi pa dobili vtise iz tujine. Ker ne berem samo izseljenskega kotička, so mi zato znane tudi žalostne razmere. Brezuspšno bi pri vas iskali tisto okno, skozi katerega naj bi se enkrat resno pogledalo, kaj dela slovenska mladina v tujini, ki naj postane ponos Jugoslavije in iz katere naj bi nekoč zrasli pridni in pošteni možje ter zanesljivi in hrabri jugoslovanski vojaki!

Želim mnogo uspehov na vašem izseljenskem kongresu. Prav lepe pozdrave pa pošiljam vsej mladini v Sloveniji in Jugoslaviji ter tudi vam, gospod urednik.

Drago Mlekuš,
5. rue de la Croise 5,
Merlebach (Moselle), Francija.

Znižane voznine za invalide, nezaposlene delavce in sezonske delavce

Z uredbi o ugodnosti na železnica in ladjah v državni upravi so bili izdani trije pravilniki in sicer:

1. pravilnik za osebe drž. prometnih ustanov;
2. splošni pravilnik in

3. pravilnik o prevozu invalidov, nezaposlenih delavcev in sezonskih delavcev, nepreskrbljenih sirot in pohabljenih dece, izseljencev-povratnikov s člani družine in stvarmi, pravilnik, ki se imenuje »pravilnik o ugodnostih socialnega zračja na železnica in ladjah v državni upravi«.

1. Vojni invalidi. Dovolj se jim vse, kar določa invalidski zakon, razen tega pa se zviša število zasebnih potovanj po polovični ceni od 6 na 12 na leto.

2. Nepreskrbljene sirote in pohabljeni, sirote, ki so brez zaščite, in pohabljeni siromašna deca, ki zaradi telesnih hib ne more sama hoditi, bodo v primerih, kadar jih ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje ali pa banke uprave pošljejo na zdravljenje itd. uživale polovično voznino (otroci do 16 let pa 75 odstotkov). Iste ugodnosti bodo deležni tudi spremljevalci otrok.

3. Nezaposleni in sezonski delavci. Med tem ko so doslej uživali nezaposleni in sezonski delavci 50 odstotni popust od redne voznine samo tedaj, kadar so odhajali z doma, da si poiščejo

dela, se jim zdaj ta ugodnost dovoli tudi za vrnitev.

4. Izseljenci in povratniki dobe odslej popust 50 odstotkov od redne voznine tudi za svoje žene in otroke, razen tega je pa nameravan popust 50 odstotkov od redne voznine tudi za prtljago in selitivne stvari, ki jih izseljenci na povratku v domovino pripeljejo s seboj iz tujine. Javne delovne borze in njihove podružnice, izpostave in poverjeništa lahko izjemno v upravičenih primerih dajo nezaposlenim in sezonskim delavcem in izseljencem, ki se vračajo v domovino, izkaznice za znižano voznino za 75 odstotkov od redne voznine.

Pri sestavi tega pravilnika se je želelo v mejah možnosti ustreči vsem upravičenim zahtevam vojnih invalidov, posebno pa želji, da se podeljevanje teh izkaznic prenese na krajevne oblasti.

Določila tega pravilnika stopijo v veljavo, v kolikor se nanašajo na osebe, zavarovane z invalidskim zakonom, 60 dni po objavi v »Službenih novinah«.

Ugodnosti, ki jih je doslej dajalo nezaposlenim delavcem generalno ravnateljstvo državnih železnic, bodo po uveljavitvi tega pravilnika podeljevale izključno javne delovne borze ali pa njene podružnice v smislu novega pravilnika.

Ta pravilnik je najboljši dokaz prizadevanja kraljevske vlade za pomoč socialno slabših slojev.

Hotel „METROPOL“ Miklič, Ljubljana

nasproti gl. kolodvora

120 sob - 200 postelj, kavarna, restavracija, dvorane, garaže. Nizke cene!

V hiši „PUTNIK“ in menjalnica - Tel. 27-37, 20-22, 33-84

Izseljenci!

Ako hočete biti dobro in solidno postreženi, obrnite se na Jugoslovansko knjigarno v Ljubljani, ki ima na zalogi vsako slovensko pripovedno, podučno, nabožno knjigo, dalje razne molitvenike ter nabožne slike.

Prav posebno pa **priporočamo:**

- Dr. Pretnar, Francosko-slovenski slovar, vezano . . . . . din 85.—
- Dr. Kotnik, Slovensko-francoski slovar, vezano . . . . . din 80.—
- Dr. Bradač, Slovar tujk, vezano . . . . . din 50.—
- Dr. Piskernik, Slovarček nemškega in slovenskega jezika, nevezano . . . . . din 20.—
vezano . . . . . din 30.—
- Dr. Lehen, Francoščina brez učitelja, nevezano, I. del . . . . . din 28.—
- Novak, Nemščina brez učitelja, I. del: slovnica . . . . . din 8.—
II. del: razgovori . . . . . din 8.—
- Leban, Učna knjiga španskega jezika, nevezano . . . . . din 40.—

Zahtevajte cenike knjig, ki so brezplačni!

**Jugoslovanska knjigarna
v Ljubljani - Pred škofijo**

Brez slovenskega časopisja
ste brez vezi z domovino —
brez katoliškega časopisja
ste brez zanesljivega kažipota

*Slovenec in
Slovenski dom*

sta taka vez in kažipot!

Mesečna naročnina za tujino: Slovenec 40 din, Slovenski dom 20 din • Zahtevajte nekaj številk na ogled • Naslov: uprava Slovenca (Slov. doma), Jugoslovanska tiskarna, Ljubljana, Jugoslavija

Zveza za tujski promet
v Sloveniji

Ljubljana, Tyrševa cesta 1b/III.

Z A S T O P S T V O

PUTNIK

Tujsko prometna zveza za
bivšo mariborsko oblast

Maribor, Trg svobode

Vozne karte za železniški, pomorski in zračni promet v tu- in inozemstvu po originalnih cenah. — **Valute** po najugodnejših dnevni cenah. — **Kreditna pisma in potovalni čeki.** — **Izleti in grupna potovanja** z železnico in udobnimi avtobusi v tu- in inozemstvo. — **Zimskosportni izleti** v najlepše zimske predele tu- in inozemstva. **Brezplačni nasveti in prospekti, podatki o popustih, rute in programi potovanj, podatki o vseh domačih in inozemskih zimskosportnih postojankah itd., itd.**

Poceni in udobno potujete s posredovanjem „PUTNIKA“. Tako si prihranite čas in denar!

Biljetarne in informacijske pisarne: Bled, telefon 245; Jesenice, telefon 621; Kranj; Ljubljana, Gajeva ul. 3, telefon 24-72, 38-79; Ljubljana, Hotel Metropol, telefon 33-84; Podkorensko sedlo; Celje, telefon 119; Dravograd, telefon 2; Gornja Radgona, telefon 21; Maribor, Trg Svobode, telefon 21-22, 21-29; Maribor, Glavni kolodvor, telefon 26-69; Rogaska Slatina, telefon 1; Št. 11], telefon 6.

Največja in čisto naša domača zavarovalnica je

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

Poleg vseh vrst elementarnega zavarovanja vodi predvsem **življenjska zavarovanja** v najrazličnejših kombinacijah, kakor: za slučaj smrti, smrti in doživetja, za doto, za starostno preskrbo in t. d.

V posebnem „KARITAS“ oddelku goji pod izredno ugodnimi pogoji ljudska življenjska zavarovanja, za slučaj smrti, za starostno preskrbo in za doto.

Preden sklenete življenjsko zavarovanje, se obrnite po pojasnila in ponudbe na

Vzajemno zavarovalnico v Ljubljani, Miklošičeva c. 19 (v lastni palači).
Podružnice v Splitu, Sarajevu, Beogradu, Zagrebu in Celju; zastopstva v vseh krajih Jugoslavije.

ZADRUŽNA TISKARNA

REG. ZADRUGA Z O. Z.

V LJUBLJANI

TYRŠEVA (DUNAJSKA) C. 17

Izvršuje lepo in po nizki ceni: reklamne letake, lepake, vabila za prosvetne gledališke odre in koncerte; vizitke, kuverte, tiskovine za urade, hranilnice, posojilnice, trgovine ter vsa v tiskarsko stroko spadajoča dela

TELEFON 30-67

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

i m a ž e

Din 122,000.000

novih vlog, ki jih izplačuje brez vsake omejitve.

Za vse vloge jamči

Mestna občina ljubljanska

Vse novice iz domačih krajev izveste najprej in najbolj zanesljivo iz splošno razširjenega tednika

DOMOLJUBA

Izhaja vsako sredo in velja za vse kraje inozemstva polletno 30 Din

Naroča se v upravi **DOMOLJUBA** v Ljubljani

*Prijatelj
izseljencev je*

GLASNIK
presv. Srca Jezusovega

ki obiskuje vsak mesec v velikem številu naše izseljence širom po svetu. — Kjer ga še ne poznate, ga takoj naročite. Ne bo Vam žal! Stane doma 16 Din, za inozemstvo protivrednost 25 Din (v tuji valuti)

Vsak naročnik dobi brezplačno v dar koledar, lepe slike in mesečno prilogo Bengalski Misijonar

Pišite takoj na naslov: Uprava „GLASNIKA“, Ljubljana, Zrinjskega cesta 9 (Jugoslavija, Slovenija)